

LIETUVOS Farmacijos žinios

Lithuanian Pharmaceutical News

2018 m. Nr. 3-4 (252-253)

FIP kongreso dalyviai iš Lietuvos Glazge (Škotijoje)

(plačiau 11 pusl.)

Niujorko chinino ir chemikalų gamyklos alkoholidų produktai. Spalvota litografija. 1901 m.
(Iš knygos „Pharmacy: An Illustrated History“, 1990)

Minčių aruodas	4
Jubiliejai Profesorius JONAS ŠIMKUS – pirmasis Lietuvos universiteto rektorius	6
LFS veiklos LFS XXXIII suvažiavimo pranešimai	8, 14
Ką rašo spauda apie farmaciją	10
LFS veiklos 78-asis FIP kongresas	11
LFS XXXIII suvažiavimas	16
Kas, kur, kada	18, 49
Iš LFS veiklos	19, 47
Oficiali kronika	28, 55
Naujos knygos	31
Oficiali kronika	35
Memuarai „Prisiminimai“ dr. Regina Stonkutė Žukienė	37
Ką rašė „Farmacijos žinios“ prieš 80 metus	43
Iš farmacijos istorijos Vaistininystės pradžia Lietuvoje	55
Jubiliejai Įmonei „Švenčionių vaistažolės“ 135 meta	58
Farmacijos muziejai	61

Sveiki sulaukę Naujųjų 2019-ųjų metų!

Tyliai ošk, Naujų metų pušie,
išdabinta sidabro karoliais.
Tu ant savo pečių mūsų laiką nešies,
mūsų širdis, rankas ir keliones.

Pasisuki į mus, laiko medi,
mus didžius ir juokingus apžvelk.
Prie savęs sustatyki, už rankų suvedęs,
kai nustebe sukusim, lig savęs mus pakelk.

Pakylėk virš gudrybių, sukybės ir smurto,
pakylėk lig mokyklos draugų,
ligi pirmo albumo, lig šventinių burtų,
lig sekmadienio saulės besvorių drugių.

Pakylėk lig pavargusios bitės prasmės,
lig obels, kurie tėvas ne sau jau sodino,
lig namų šaltinėlio gerosios versmės,
lig jos lašo prasingo ir gryno.

Kęstutis Orinas, vaistininkas

„Lietuvos farmacijos žinios“ – Lietuvos farmacijos
sąjungos periodinis žurnalas, skirtas farmacijos
specialistams, tęsia „Farmacijos žinių“
(1923-1940) tradicijas
Vyr. redaktorius prof. habil. dr. Eduardas Tarasevičius

REDAKCINĖ KOLEGIJA

Vaist., gyd. Laimis Akramas, klinikinė farmacija, mikrobiologija; doc.
dr. Zita Barsteigienė, farmakognozija; prof. dr. Jurga Bernatienė,
vaistų technologija; prof. dr. Liudas Ivanauskas, toksikologinė chemija,
vaistų technologija; doc. dr. Rimantas Klimas, vaistų technologija; prof.
dr. Romaldas Mačiulaitis, klinikinė farmacija, farmakoterapija; doc.
dr. Vaidas Skyrius, socialinė farmacija; dr. Regina Žukienė, farmacijos
istorija, socialinė farmacija; dr. Jonas Grincevičius, socialinė farmacija;
doc. dr. Raimondas Radžiūnas, socialinė farmacija.

REDAKCINĖS KOLEGIJOS KONSULTANTAI

Doc. dr. Algis Baranauskas, socialinė farmacija; prof. dr. Jurga
Bernatienė, vaistų technologija; doc. dr. Vidmantas Dirsė, organinė
chemija; prof. dr. Valdas Jakštas, farmakognozija; doc. dr. Audronis
Lukošius, farmakognozija; doc. dr. Rūta Marksienė, toksikologinė
chemija; dr. Žydrūnas Martinėnas, vaistų technologija; vaist. Jadvyga
Mikalauskiene, farmacijos istorija; prof. dr. Vilma Petrikaitė – vaistų
chemija; prof. dr. Ona Ragažinskienė, farmakognozija; dr. Saulė
Velžienė, vaistų technologija; vaist. Liudvikas Rulinskas, farmacijos
istorija; vaist. Birutė Varanavičienė, klinikinė farmacija; vaist. Liudas
Šlepikas, vaistų chemija.

REDAKCINĖS KOLEGIJOS GARBĖS NARIAI

Farm. dr. Juozas Kalvaitis, klinikinė farmacija, JAV, Čikaga; farm.
dr. Algirdas Lukoševičius, klinikinė farmacija, JAV, Niujorkas; farm.
dr. Algis Pliūra, vaistų informacija, JAV, Niujorkas; farm. dr. Jerzy
Lazowski, onkologinė farmacija, Lenkija, Varšuva.

Leidėjo ir redakcijos adresas:

Viršuliškių g. 41-59, LT-05103 Vilnius,
tel. +370 687 144 74
El. paštas: taredas@gmail.com

Šiame leidinyje pateikta informacija skirta tik
farmacijos ir medicinos specialistams.

Straipsnių autorių nuomonė gali nesutapti su redakcijos
nuomone. Recenzuojame tik mokslinius straipsnius.
Rankraščių negražiname. Redakcija už reklamos turinį neatsako.

© „Lietuvos farmacijos žinios“
2018, Nr. 3-4 (252-253)

Numerį parengė LFS leidybos centras,
Viršuliškių g. 41-59, LT-05103 Vilnius

Tiražas: 200 egz.

Spausdino:
UAB „Regrafas“
Piliakalnio g. 3, Kaunas. LT-46224
Tel. (8-37) 44 11 11

MIELOS KOLEGĖS IR MIELI KOLEGOS!

Sveikinu visus „Lietuvos
farmacijos žinių“ žurnalo
skaitytojus, sulaukus
dvigubo žurnalo numerio,
kuris išėjo iš spaudos 2018
metų gruodžio mėnesį.

Svarbu mums, vienos
seniausių žmonijos isto-
rijoje profesijų atstovams
ypač jautriai ir atsakingai aptarnauti pacientus ir tuo
būdu prisidėti prie mūsų profesijos prestižo kėlimo.

Šiame žurnalo numeryje Jūs rasite informaciją
apie farmacijos sektoriaus aktualijas. Skaitytojams
pateikiame medžiagą iš LFS XXXIII-jo suvažiavimo ir
iš konferencijos skirtos imunizacijos naujovėms. Žurnale
patalpinta FIP 78-jo kongreso Glazge apžvalga ir
paminėtų renginių fotoreportažai.

Farmacijos istorijos mėgėjai galės susipažinti su
„Farmacijos žinių“ žurnalo aprašomais įvykiais prieš 80
metų ir apie vaistininkystės pradžią Lietuvoje. Skaitytojai
susipažins su dr. Reginos Žukienės memuarų tęsiniais.
Patalpinti sveikinimai jubiliatams.

Žurnale patalpinta informacija apie įdomų farmacijos
muziejų Lisabonoje.

Tradiciškai pristatoma nauja knyga ir pateikiama
oficiali kronika.

Laukiame naujų mūsų žurnalo skaitytojų, kurie
perskaitę mūsų žurnalą sulauks naujų žinių šaltinio
ir naujienų iš kolegų profesinės veiklos, ir farmacijos
mokslo bei praktikos apžvalgos ir naudingų patarimų
bei atsakymų į Jus dominančius klausimus.

Linkiu visiems mūsų žurnalo skaitytojams puikios
sveikatos, sėkmės darbe ir asmeninės laimės ateinančiais
2019 metais!

Pagarbiai,
prof. habil. dr. Edu

Profesorius JONAS ŠIMKUS – pirmasis Lietuvos universiteto rektorius

(Pažymint 145-ąsias gimimo metines)

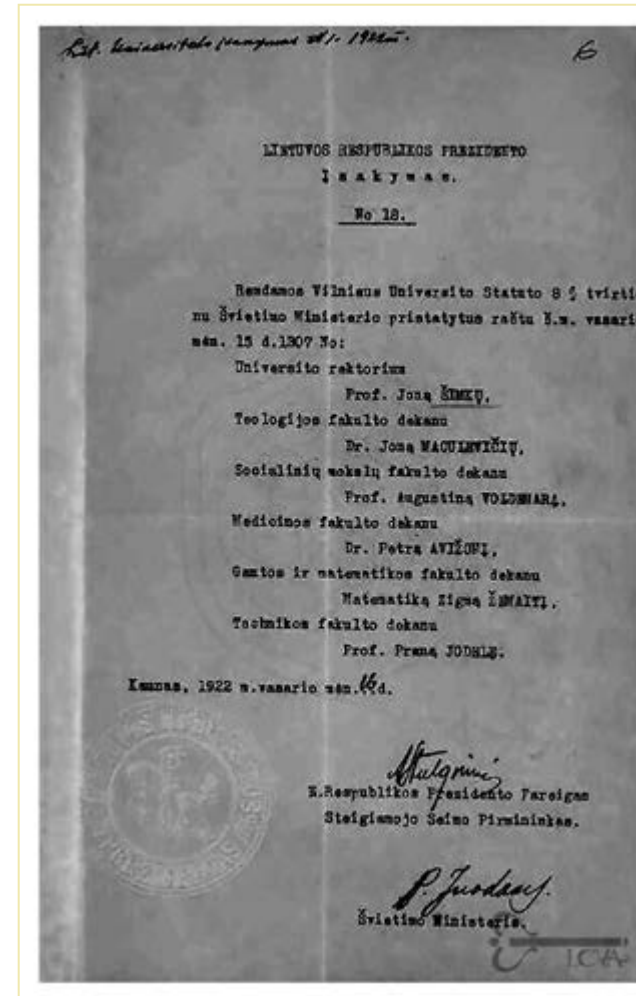

Jonas Šimkus – farmacijos ir chemijos magistras, atkurtos Lietuvos valstybės ministras, pirmasis Lietuvos universiteto rektorius, mokslininkas, visuomenės veikėjas nusipelnė atminimo ir pagarbos minint atkurtos Lietuvos valstybės šimtmetį.

Jis gimė 1873 m. balandžio 25 d. Sūrupių kaime, Duseikių valsčiuje, Telšių apskrityje, ūkininko šeimoje. Mokėsi Telšiuose, Palangos progimnazijoje, Šiaulių gimnazijoje, o baigė Liepojos gimnaziją. Nors tėvai buvo gana turtingi ūkininkai, nesutikus stoti į kunigų seminariją, iš tėvų mokslui siekti paramos negavo. Jis mokslo siekė savo jėgomis. Būdamas 17 m. J. Šimkus išvyko į Rusiją. Čia Petrapilyje jis įstojo į kariuomenę. Vėliau stojo į Medicinos akademiją, kurioje dėl ligos neilgai studijavo. Po to išvyko į Rostovą prie Dono, vėliau – į Vladikaukazą.

Iš ten persikėlė į Maskvą. 1900 m. baigė Maskvos universiteto chemijos fakultetą ir 1903 m. gavo chemijos magistro laipsnį. 1904-1905 m. dėstė Kazanės universitete. 1906 m. studijavo Ženevos universitete ir įgijo farmacijos magistro laipsnį. 1906-1916 m. dėstė Maskvos universitete būdamas docentu, o vėliau ekstraordinariu profesoriumi. Profesoriavo ir Ivano Voznesenskio politechnikos institute. Gyvendamas Maskvoje aktyviai dalyvavo lietuvių visuomeninių ir kultūrinių organizacijų veikloje. Dar studijų metais reiškėsi slaptoje Maskvos lietuvių studentų draugijoje, platino „Varpą“ ir kitą draudžiamą lietuvišką spaudą. Keletą kartų Maskvos universitetas ir Švietimo ministerija komandiravo profesorių į užsienį. Jis buvo Rusijos inžinierių sąjungos vicepirmininkas ir chemikų sąjungos pirmininkas. Į Lietuvą J. Šimkus grįžo 1918 m. pabaigoje ir daugelyje sričių ėmėsi darbo. 1918-1919 m. jis buvo antrosios ir ketvirtosios Lietuvos vyriausybės (Ministrų kabineto pirmininkas – M. Šleževičius) prekybos ir pramonės ministras. Šiose pareigose jis rūpinosi krašto ekonominėmis problemomis ir tautos reikalais. Jis buvo tvirtai įsitikinęs, kad ekonominis šalies tvirtėjimas yra pagrindas kultūriniam ir visokeriopam jos kilimui. Į vyriausybės J. Šimkus įeidavo kaip nepartinis. 1921-1922 m. šeštojoje K. Griniaus vyriausybėje J. Šimkus ėjo krašto apsaugos ministro pareigas. Jam einant šias pareigas, buvo organizuoti aukštieji karininkų kursai.

1922 m. vasario 16 d. buvo iškilmingai atidarytas Lietuvos universitetas. Ministras Pirmininkas E. Galvanauskas pristatė vyriausybės nutarimą dėl universiteto atidarymo. Prezidentas A. Stulginskis perskaitė įsakymą, kad prof. J. Šimkus paskirtas universiteto rektoriumi., Teologijos fakulteto dekanu – prelatas J. Mačiulis Maironis, Socialinių mokslų – prof. A. Volde-maras, Matematikos ir gamtos – Z. Žemaitis, Medicinos – prof. P. Avižonis, Technikos – prof. P. Jodelė. Rektorius J. Šimkus padėkojo už pa-

sitikėjimą ir pažadėjo pateisinti Vyriausybės ir visuomenės lūkesčius. Po sveikinimų buvo sugiedotas „Gaudeamus“ ir Lietuvos himnas. Universitetą laiškų pasveikino Ženevos Tarptautinis aukštųjų mokslų ir meno institutas. Vėliau Seime buvo svarstomas universiteto statusas. Seimas priėmė Teologijos-filosofijos fakulteto pavadinimą, Medicinos fakultete numatyta įsteigti Veterinarijos, Farmacijos ir Odontologijos skyrius. Prof. J. Šimkus rektoriumi buvo iki 1923 m. Vėliau daug metų vadovavo Technikos fakulteto organinės chemijos technologijos katedrai. Jis dėstė organinės chemijos technologiją, keletą jos specialiųjų kursų, techninę chemiją, visuomenės ūkio mokslo pagrindus, įmonių organizaciją, privataus ūkio pagrindus. Jo paskaitų klausėsi studentai technikai, chemikai, fizikai, farmacininkai, ekonomistai. Jis visuomet domėjosi studentų gyvenimu, dalyvavo jų organizacijose, juos šelpdavo ir prirėmė visokeriopai padėdavo. 1931 m. jo rūpesčiu buvo įsteigti pirmieji lietuvių prekybos kursai, kurių tikslas rengti sąmoningus lietu-

vių prekybininkus. J. Šimkus atstovavo Lietuvos chemikams ir universitetui daugelyje užsienio suvažiavimų 1924 m. J. Šimkus buvo lietuvių-latvių draugijos pirmininkas o 1924-1940 m. Norvegijos garbės konsulas, 1931 m. – vienas Lietuvos psichotechnikos ir profesinės orientacijos draugijos steigėjų ir vadovybės narių. 1926 m. jis vienas Tarptautinio banko ir 1931 m. – Sidabrinės lapės bei įvairių kitų ūkinių draugijų steigėjų, vienas lietuvių verslininkų sąjūdžio pradininkų. 1938 m. jis buvo Lietuvos mokslinės draugijos valdybos narys. Jis priklausė tarptautinėms taisyklingo darbo organizavimo ir odos pramonės chemikų draugijoms. Prof. J. Šimkus buvo intelektualus, labai darbštus, visuomet sielojęsis tautos reikalais, pasiryžęs kiekvienam padėti ir patarti. Buvo kieto žemaitiško būdo, laikėsi tvirtų principų, nemėgo kompromisų todėl gyvenime turėjo ir priešių. Jis rašė straipsnius į „Lietuvos ūkį“, „Techniką ir ūkį“ ir kt. leidinius. Profesorius parašė keletą knygų: „Chemijos karas“ (1928 m.), „Odų gamyboje vandens naudojimas ir sunaudoto vandens valymas“ (1929 m.), „Cheminė technologija“ (1923 m.), „Kaučiukas“ (1933 m.).

Prof. Jonas Šimkus mirė 1944 m. birželio 4 d. savo ūkyje Maironiškių kaime, Raudondvario valsčiuje, Kauno apskrityje. Po trumpų religinių apeigų su velioniu atsisveikino profesoriai: teologas S. Gruodis, chemikas A. Purėnas, ekonomistas P. Šalčius ir kiti. Jonas Šimkus buvo palaidotas katalikų kapinėse Vytauto prospekte Kaune ties Dariaus ir Girėno mauzoliejumi. Vėliau kapas buvo perkeltas į Petrašiūnų kapines.

2013 m. gegužės 16 d. Kaune, Nepriklausomybės aikštėje, prie namo, kur veikė Norvegijos karalystės konsulas ir dirbo pirmasis konsulas prof. Jonas Šimkus, atidengta atminimo lenta. Ceremonijoje dalyvavo Norvegijos karalystės ambasadorius Lietuvoje Leif Arne Ulland ir Norvegijos karalystės garbės konsulas Vytautas Valaitis. 2003 m. Vytauto Didžiojo universitete minint pirmojo Lietuvos rektoriaus farmacijos ir chemijos magistro profesoriaus Jono Šimkaus 130-ąsias gimimo metines jo vardu pavadinta viena auditorija. LFS iniciatyva per Vėlinės šio iškilaus mokslininko, valstybės ir visuomenės veikėjo amžino poilsio vietos uždegama padėkos žvakelė...

ŠIS PRANEŠIMAS SKAITYTAS LFS XXXIII SUVAŽIAVIMO METU

Farmacinės veiklos kontrolė Gera vaistinių praktika

Vida Kėvalienė
VVKT prie LR SAM
2018 09 29

Vaistų kontrolinio pirkimo atlikimo tvarka ir rezultatų įforminimas

Kontroliniai pirkimai

- Kontrolinį pirkimą atlieka Tarnybos darbuotojas, nurodytas rašytiniame Tarnybos viršininko pavedime (jame nurodoma: vaistinės pavadinimas, veiklos adresas; pirkimo atlikimo pagrindas ir apimtis; vaistiniai preparatai, iešų, skiriamų kontroliniam pirkimui, suma; atliekančio kontrolinį pirkimą vardas ir pavardė);
- Apie kontrolinį pirkimą vaistinei iš anksto nepranešama;
- Atlikus kontrolinį pirkimą, surašoma nustatytos formos pažyma 2 egzemplioriais iš karto po atlikto patikrinimo. Vienas egzempliorius pasirašytinai įteikiamas tikrintos vaistinės farmacijos specialistui, dalyvavusiam kontroliniame pirkime, antras pažymos egzempliorius saugomas Tarnybos Inspektavimo skyriuje
- Atlikus kontrolinį pirkimą, vaistai atiduodami vaistinei, kuri grąžina kontrolinio pirkimo metu sumokėtus pinigus ir Rp., jei jis buvo pateiktas (apie tai pažymima pažymoje).

Geros vaistinių praktikos (GVP) nuostatai

Skyliai

- Vaistinių preparatų laikymas
- Vaistinių preparatų laikymas oficine
- Vaistinių preparatų pakuotės keitimas
- Farmacinės paslaugos teikimas
- Kitų paslaugų teikimas vaistinėje
- Ekstemporalinių vaistinių preparatų gamyba ir jų išdavimas (pardavimas)
- Bendradarbiavimas su sveikatos priežiūros specialistais
- Skundų valdymas
- GVP dokumentai ir duomenų įrašai

Ekstemporalią gamybą reglamentuojantys teisės aktai

- LR SAM 2011 m. birželio 8 d. įsakymas Nr. V-583 „Dėl Kartinių vaistinių preparatų išdavimo (pardavimo) gyventojams, kitoms vaistinėms ir juridiniams asmenims, turintiems asmens sveikatos priežiūros veiklos licenciją, tvarkos aprašo patvirtinimo“
- LR SAM 2009 m. rugsėjo 23 d. įsakymas Nr. V-761 „Dėl Etilo alkoholio įsigijimo be akcizų ir naudojimo sveikatos priežiūros ir farmacinės veiklos tikslams arba vaistytinė farmacijos produktų kontrolę atliekančių institucijų funkcijoms įgyvendinti tvarkos aprašo patvirtinimo“
- LR SAM 1995 m. sausio 18 d. įsakymas Nr. 35 „Dėl leidžiamų gaminti vaistų“
- Europos Farmakopėja

Vaistinėse nustatomų trūkumų klasifikavimas

Vaistinėse patikrinimo metu nustatyti trūkumai (pažeidimai), atsižvelgiant į jų pobūdį, priežastis ir mastą, klasifikuojami:

- **Kritinis trūkumas (pažeidimas)** – vaistinės veikimas arba neveikimas, kuris sukelia arba gali sukelti neigiamą poveikį vaistų kokybei ir (ar) grėsmę žmogaus ir (ar) visuomenės sveikatai ir (ar) žmogaus gyvybei;
- **Reikšmingas trūkumas (pažeidimas)** – trūkumas (pažeidimas), kuris nėra laikomas kritiniu, tačiau sąlygoja licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimą, parodantį reikšmingus nuokrypius nuo geros vaistinių praktikos nuostatų, licencijos informacijos ir duomenų, tinkamo vaistų laikymo, išdavimo, farmacinės paslaugos teikimo, nekompensuojamųjų vaistų mažmeninės prekybos antkainių reikalavimų ir kitos veiklos
- **Kitas trūkumas (pažeidimas)** – licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimas, kuris tiesiogiai nedaro įtakos vaistų ir teikiamos farmacinės paslaugos kokybei, tačiau parodo nuokrypį nuo geros vaistinių praktikos nuostatų. Gali būti priskirti ir trūkumai, kai nėra pakankamai informacijos juos priskirti kritiniams ar reikšmingiems

LR SAM įsakymas Dėl Geros vaistinių praktikos nuostatų patvirtinimo

(2007 m. birželio 15 d. Nr. V-494)

Nuostatai nustato vaistinių veiklos geros praktikos reikalavimus.

Tikslas – užtikrinti gyventojų ir visos visuomenės sveikatą, aprūpinant gyventojus teisingai paženklintais, saugiais, kokybiškais vaistiniais preparatais ir vaistinių prekėmis, suteikti kokybišką farmacinę paslaugą ir, vaistinei pasirengus, vykdyti farmacinę rūpybą.

2016 m. ir 2017 m. Bendrųjų patikrinimo metu nustatyti trūkumai

Pažeidimo pobūdis	2016 m	2017 m
Licencijuojamos veiklos sąlygų laikymasis	2,80 %	0,50 %
Reikalavimai vaistinės dokumentams	5,60 %	4,00 %
Reikalavimai vaistinės darbuotojams	6,00 %	10,00 %
Reikalavimai vaistinės patalpoms ir įrengimui	5,60 %	6,50 %
Reikalavimai vaistų priėmimui	1,40 %	1,00 %
Reikalavimai vaistų laikymui	18,60 %	14,90 %
Vaistų išdavimas, receptų apiforminimas, saugojimas	35,80 %	31,20 %
Reikalavimai pakuotės keitimui	1,90 %	5,70 %
Reikalavimai aprūpinant vardiniais vaistais	8,40 %	12,00 %
Ekstemporalinių vaistų gamyba ir kontrolė	6,50 %	5,40 %
Skundų valdymas	0,00 %	1,00 %
Vaistų atšaukimas iš rinkos	0,90 %	0,70 %
Mažmeninės prekybos antkainių taikymas vaistinėse	0,90 %	5,00 %
Farmacinių atliekų priėmimas iš gyventojų	5,10 %	2,70 %

2017 m. gautų skundų apžvalga

Inspektavimo skyrius gavo telefonu, raštu ar e.pastu **51** skundą

- Dėl farmacinės veiklos pažeidimų – **36** skundai, iš jų **14** pasitvirtino, 7 – nebuvo galima nei patvirtinti nei paneigti (5 patikrinti būtų reikalingi kontroliniai pirkimai);
- Dėl vaisto kokybės – **6** skundai, kurie nepasitvirtino;
- Dėl pakuotės ženklavimo – **5** skundai, iš jų 1 pasitvirtino, 1 – dalinai

Pagal gautus skundus atlikta **31** tikslinis patikrinimas:

- 27 – vaistinėse
- 1 – didmeninio platinimo įmoneje
- 2 – ASPJ

Farmacinė veikla – juridinių ir (ar) fizinių asmenų vykdoma sveikatinimo veikla, apimanti:

- vaistinių preparatų, tiriamųjų vaistinių preparatų, veikliųjų medžiagų gamybą, importą iš trečiųjų šalių, kokybės kontrolę;
- didmeninį vaistinių preparatų platinimą ir vaistinių preparatų prekybos tarpininkavimą, veikliųjų medžiagų platinimą;
- vaistinių preparatų lygiagrečių importą ir lygiagrečių platinimą;
- vaistinių preparatų pardavimą ar išdavimą galutiniams vartotojams;
- farmacinių paslaugų teikimą;
- farmacinę rūpybą;
- ekstemporalinių vaistinių preparatų gamybą, kokybės kontrolę;
- farmacinės informacijos apie vaistinius preparatus teikimą

(FJ 2 str. 14 d.)

Išduotos licencijos

Gamybos - **24**

Didmeninio platinimo - **124**

Vaistinės veiklos - **1352**, iš jų:

- Visuomenės vaistinės: **1308** (gamybinės – 42);
- Ligoninės vaistinės: **44** (gamybinės – 22)

Farmacijos specialistai

Vaistininkų – **3436**

Vaistininko padėjėjų (farmakoteknikų) - **1311**

Pastaba

2018-09-07 duomenys

Farmacinės veiklos kontrolę vykdo Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos (toliau – Tarnyba) Inspektavimo skyrius

(Farmacijos įstatymo XIV skirsnis. Valstybinė veiklos su farmacijos produktais priežiūra)

VVKT prie LR SAM Viršininko įsakymas Dėl Vaistinių ir jų filialų patikrinimų taisyklių ir geros vaistinių praktikos tikrinimo pažymos, vaistinės tikslinio tikrinimo pažymos formų patvirtinimo

(2012 m. sausio 12 d. Nr. 1A-49)

Patikrinimų taisyklės reglamentuoja vaistinių patikrinimų atlikimo pagrindus, tvarką, trukmės nustatymo, planuojamų tikrinti vaistinių sąrašų sudarymo, neplaninius patikrinimus tikrinamų vaistinių atrankos kriterijus, patikrinimų rezultatų įforminimo taisykles, patikrinimų metu nustatytų trūkumų (pažeidimų) klasifikavimą

Farmacinės veiklos kontrolė

Tikslinis patikrinimas – su farmacijos produktu, farmacinės veiklos procesu, iškilusia problema (pvz., su skundais, pranešimais apie nekokybiškus farmacijos produktus ar vaistinės teikiamas paslaugas ir pan.), su ankstesnio patikrinimo metu nustatytu trūkumu (pažeidimu) pašalinimo tinkamumo ir priimtų sprendimų įgyvendinimo įvertinimu, nekompensuojamųjų vaistų mažmeninės prekybos antkainių reikalavimų laikymosi priežiūra susijęs patikrinimas arba vaistinių preparatų kontrolinis pirkimas

Farmacinės veiklos kontrolė

Patikrinimai gali būti :

- **Planiniai bendrieji periodiniai** (atliekami pagal patvirtintą metinį planuojamų įmonių sąrašą)
- **Planiniai tiksliniai**
- **Neplaniniai tiksliniai** (gavus kito kompetentingo viešojo administravimo subjekto rašytinį prašymą, pavedimą; gavus skundą; dėl trūkumų pašalinimo)

Farmacinės veiklos kontrolė

Bendrasis periodinis patikrinimas - patikrinimas, kurio metu atliekamas vertinimas, ar vaistinės veikla atitinka geros vaistinių praktikos nuostatus ir kitų vaistinės veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus. Atliekamas periodiškai šių Patikrinimo taisyklių nustatyto dažnumu

Farmacinės veiklos kontrolė

Vaistinių preparatų kontrolinis pirkimas – vaistų pirkimas, vykdomas atliekant vaistinės veiklą neplaninį patikrinimą, siekiant nustatyti, ar vaistinė parduoda vaistus, suteikia farmacinę paslaugą laikantis reglamentuotų teisės aktų reikalavimų

15 MIN.LT
2018 m. lapkričio 19 d.

Nepageidaujamos reakcijos į vaistą gali pasireikšti ir po daugelio metų

Šiandien net 32 pasaulio šalyse prasidėjo socialinės žiniasklaidos kompanija Vaistų saugumo savaitė, skirta priminti, kodėl svarbu pranešti apie įtariamą nepageidaujamą reakciją į vaistą (NRV). Kaip teigiama pranešime žiniasklaidai, jos metu specialistai primena svarbius dalykus, kuriuos būtina žinoti apie vaistų vartojimą. Pavyzdžiui, ar žinote, kad kūdikiai vaistų gali gauti net nesirgdami, o nepageidaujamos reakcijos į vaistą kartais pasireiškia ne iš karto, o po daugelio metų?

Kampanija skirta vaikais ir jų mamoms

Didžioji dauguma Europos šalių, įskaitant ir Lietuvos, taip pat Lotynų Amerikos, Australijos bei Artimųjų Rytų valstybių vaistų agentūras, suvienijo savo jėgas ir ragina visuomenę būti aktyvesne.

Šįkart didžiausias dėmesys skiriamas vaikams bei moterims nėštumo ir žindymo metu, kurioms tenka vartoti vaistų.

Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos (VVKT) „Facebook“ paskyroje), siekiama skatinti tarptautinę bendrystę ir didinti vaikų gerovę.

Kampaniją remia Upsaloje (Švedijoje) įsikūrusi Pasaulio sveikatos organizacijos NRV stebėsenos centras, Europos vaistų agentūra, Europos Komisija, taip pat įvairios tarptautinės pacientų organizacijos.

Galimi šalutiniai poveikiai

Pasak VVKT specialistų, nors Lietuvos vaistinėse esantys vaistai yra saugūs ir veiksmingi, visgi jie gali turėti šalutinį poveikį. Labai svarbu, kad su vaistais susijusi rizika visuomenei būtų suprantama, kad apie ją žinotų sveikatos priežiūros specialistai bei pacientai, įskaitant tėvus ir globėjus, taip pat žmones, kurie planuoja ar laukia kūdikio.

Šalutinis vaistų poveikis gali būti labai įvairus: tiek aiškiai juntamas galvos ar skrandžio skausmas, odos

bėrimas, į gripą panašūs simptomai, tiek pojūtis, kad organizmui tiesiog kažkas yra ne taip.

Būtina atminti, jog kiekvienas pranešimas apie įtariamą nepageidaujamą reakciją į vaistą prisideda prie vaistų saugumo ir kartu didina visuomenės supratimą apie vartojamus preparatus. Taip pat padeda kitiems pacientams išvengti žalos ateityje, o gydytojams saugiau skirti vaistus.

Deja, ne visi žmonės, net ir patyrę vaistų šalutinį poveikį, apie tai praneša. Kodėl? Priežasčių, anot VVKT specialistų, greičiausiai yra kelios: vieni galbūt pamiršta tai padaryti, kiti nemano tai esant svarbiu dalyku, tretį net nepagalvoja, kad nemalonią savijautą galėjo sąlygoti vartoti vaistai.

Svarbu atminti ir tai, jog vaikai ir kūdikiai į vaistus gali reaguoti kitaip nei suaugusieji. Tad tėvams ir globėjams nepaprastai svarbu perskaityti vaisto pakuotės lapelį, atidžiai laikytis visų jame esančių nurodymų ir užtikrinti, kad vaikui duodama vaistų dozė būtų tinkama. Jei moteris laukiasi ar planuoja pastoti, jei maitina kūdikį krūtimi, o jai reikia vartoti vaistų, būtina apie tai pasikalbėti su gydytoju, mat vaistai gali paveikti vaisiaus vystymąsi. Žinotina ir tai, jog kartais NRV pasireiškia ne iš karto, o po daugelio metų.

VVKT primena, kad apie pasireiškusias nepageidaujamas reakcijas į vaistą, įskaitant ir vaisto neveiksmingumą, tarnybai galima pranešti keliais būdais.

Tiesiogiai internetu per VAPRIS sistemą:

gyventojams - <https://vapris.vvkt.lt/vvkt-web/public/nrv>,
gydytojams - <https://www.epaslaugos.lt/portal/login>.

Taip pat galima pranešti ei. paštu - NepageidaujamaR@vvkt.lt, įprastu paštu bei nemokamu telefonu 8 800 735 68 (gyventojams).

Pranešti reikia ne tik vaisto charakteristikų santraukoje nurodytomis indikacijomis bei dozėmis vartojamų vaistų sukeltus kenksmingus ir nenorimus poveikius, bet ir kilusius, kai vaistas buvo vartojamas nesilaikant patvirtintų jo vartojimo sąlygų, taip pat dėl klaidingo vartojimo (pavyzdžiui, vartotas ne tas vaistas, neteisingas vartojimo būdas, vaisto paruošimas, supainiotos vaisto stiprumas ir pan.).

Taip pat būtina pranešti ir piktnaudžiavimo vaistu atvejus. VVKT ragina visuomenę būti aktyvesnę ir prisidėti prie vaistų saugumo.

78-ASIS TARPTAUTINIS FIP KONGRESAS ŠKOTIJOJE

Prof. habil. dr. Eduardas Tarasevičius
Lietuvos farmacijos sąjungos prezidentas

Šių metų rugsėjo 2-6 d. Škotijos antrame pagal dydį mieste Glazgo vyko 78-asis Tarptautinės farmacijos federacijos (FIP) Pasaulinis farmacijos mokslų ir praktikos kongresas. Jo tema buvo: „Farmacija: pokyčių išdavos“. Kongresui parinkta ypatinga vieta. Glazgas (škot. gėl. *Glaschu* «brangi žalia vieta») – didžiausias Škotijos miestas, laikomas komercine Škotijos sostine; srities centras. 610,3 tūkst. Gyventojų. Dar 1,8 mln. žmonių gyvena priemiesčiuose, įskaitant netoliese esantį Peislio miestą. Glazgas išsidėstęs Škotijos vakaruose ant Klaido upės ir yra Stratklaido regiono sostinė. Anksčiau Glazgas buvo garsus savo laivų statybos pramone. Netoli miesto yra trys tarptautiniai oro uostai: Glazgo, Prestviko ir Edinburgo. Glazgas yra mėgiamas turistų, iš čia jie vyksta prie Loch Lomondo ežero ir į Vakarų salas. Mūsų delegacijos dalyviai prieš kongresą aplankė Škotijos sostinę Edinburgą, jo įžomybes, garsųjį Botanikos sodą su vaistinių augalų kolekcija, modernias vaistines bei Škotijos istorines vietas.

Kongresui parinktas modernus Glazgo Škotijos renginių centras (Scottish Event Campus). Į kongrsą atvyko farmacijos mokslų ir praktikos specialistai daugiau nei iš šimto pasaulio šalių. Gausiausia buvo Jungtinės Karalystės delegacija – 245 dalyviai, antroje vietoje – JAV delegacija – 211 delegatų, trečioje vietoje – Nigerijos delegacija – 187 atstovai, ketvirtoje vietoje – Kinijos delegacija – 164 nariai. Iš kitų šalių atvyko mažesnės delegacijos iš Australijos – 89, Danijos – 48, Japonijos – 83, Švedijos – 35, Suomijos – 51, Kanados – 43, Ganos – 43, Šveicarijos – 36, Pietų Afrikos respublikos – 30, Kinijos Taivaniai – 82, Prancūzijos – 62, Vokietijos – 32, Portugalijos – 35, Norvegijos – 38, Nyderlandų – 89, Pietų Korėjos – 36, Indijos – 39, Irako – 24, Libano – 31, Slovėnijos – 22, Ispanijos – 34, Sudano – 21, Iš Lietuvos dalyvavo 48 vaistinių, studentų ir lydinčių asmenų delegacija. Iš kitų šalių atvyko 1 – 20 delegatų.

Pagal tradiciją vieną dieną anksčiau iki FIP kongreso oficialaus atidarymo vyko Pasaulinis farmacijos dekanų forumas, kuris tęsėsi dvi dienas. Jo metu buvo diskutuojama, kokios turi būti farmacijos studijų pro-

gramos ateityje ir kokie iššūkiai iškils dėstytojams ir studentams. Dvi dienas vyko farmakotechnikų simpoziumai. Jų metu buvo aptariamasi šių specialistų dalyvavimo komandiniame darbe visuomenės ir ligoninių vaistinėse svarba ir perspektyvos. Dvi dienas vyko FIP Tarybos posėdžiai, kuriose dalyvavo kiekvienos šalies atstovai. Lietuvai atstovavo Lietuvos farmacijos sąjungos prezidentas prof. Eduardas Tarasevičius. Tarybos posėdžiuose pirmininkavo FIP prezidentė dr. Carmen Pena. Darbo metu vyko FIP prezidento rinkimai. Juo tapo Dominique Jordan iš Šveicarijos, kuris vykdys pareigas iki 2022 m. Be to, buvo išrinkti 3 viceprezidentai ir patvirtintas Farmacijos praktikos tarybos pirmininkas.

Taryba patvirtino FIP biudžetą ateinantiems metams, išklaudyta FIP padalinių darbo ataskaitos, priimti svarbūs FIP nutarimai dėl racionalaus antibiotikų vartojimo, dėl vaistinių veiklos ypatingų situacijų atvejais ir kiti dokumentai, kurie artimiausiu metu po redakcijos bus atsiųsti kiekvienai šaliai. Taryba patvirtino 2019 m. rugsėjo 25 d. vyksiančios Pasaulinės farmacininko dienos temą „Saugūs ir efektyvūs vaistai visiems“. Oficialus FIP 78-ojo pasaulinio kongreso atidarymas vyko Škotijos renginių centre (SEC), dalyvaujant FIP vadovybei, organizacinio komiteto nariams, Škotijos ir Didžiosios Britanijos pareigūnams bei atvykusiems vaistinininkams iš įvairių valstybių. Organizatoriai įspūdingai pristatė Jungtinės Karalystės mokslo ir kultūros pasiekimus, supažindino dalyvius su škotų nacionaliniais šokiais ir dainomis. Vėliau pagal programą dalyvius pasveikino FIP prezidentė Carmen Pena, kuri padėkojo visiems su ja dirbusiems FIP Tarybos nariams ir palinkėjo sėkmės naujam prezidentui. Po to vyko FIP veiklai nusipelnusių vaistinių apdovanojimas medaliais ir garbės raštais. Po oficialaus kongreso atidarymo visi kongreso dalyviai buvo pakviesti pasivaikinti sumuštiniais ir gaivinančiais gėrimais. Kitą dieną prasidėjo darbas sekcijose ir buvo atidaryta farmacijos pramonės paroda, kurią galėjo aplankyti kongreso dalyviai ir lydinčios asmenys. FIP kongreso darbas vyko simpoziumuose, sekcijų sesijose, plenariniuose posėdžiuose.

Kongreso dalyviams buvo pristatyta virš 700 standinių pranešimų. Pagal tematiką skaitytus pranešimus galima suskirstyti į penkias grupes. Pirmosios grupės tema buvo: „Pokyčių moksle, praktikoje ir studijose išdavas žmonių gerovei“. Skaitytuose pranešimuose buvo kalbama ir apie farmacijos profesijos integravimą į sveikatos sistemą, ir apie mūsų profesijos platesnį pristatymą gyventojams, ir apie gydytojų bei vaistininkų bendradarbiavimą ir apie farmacijos studijų tobulinimą, diegiant profesinės etikos principus. Antrosios pranešimų grupės tema buvo: „Pasauliniai darbo resursų judėjimo iššūkiai“. Pranešimuose buvo pabrėžiama būtinybė vyriausybėms spręsti darbuotojų motyvacijos klausimus. Ypač tai svarbu studijų proceso metu motyvuoti studentus ir įvertinti nacionalinius prioritetus. Trečiosios grupės pranešimų tema buvo: „Šalinimas barjerų pacientų kelyje prie vaistų“. Pranešėjai kalbėjo ir apie paslaugas pagyvenusiems žmonėms, ir apie paslaugas supažindinant pacientus su naujais vaistais, ir apie motinų ir vaikų medikamentinio išprusimo gerinimą, ir apie antimikrobinės terapijos aiškinimą gyventojams, ir apie visuomenės apsaugą nuo falsifikuotų vaistų ir papildų. Ketvirtosios pranešimų grupės tema: „Inovacijų farmacija“. Autoriai pristatė savo pasiūlymus, kaip diegti pažangias technologijas į mokymo procesą ir praktiką, kalbėjo apie telefarmacijos naują rūpybos erą, apie klinikinės farmacijos diegimo galimybes. Penktosios grupės pranešimų tema: „Farmacijos pramonės ir mokslo pasiekimų diegimas į praktiką“. Šios grupės pranešimai buvo skirti nanotechnologinių produktų tinkamam vartojimui, farmacijos mokslo naujovėms, įvertinant vaistų kokybę ir falsifikatų nustatymą, vaistininkų dalyvavimui imunizavimo programose, farmacinei inspekcijai, siekiant užtikrinti farmacijos praktikos standartizavimą. Mūsų delegacijos dalyviai išklause šiuos įdomiausius pranešimus:

- Farmacijos karjera Didžiojoje Britanijoje: nuo studento iki konsultanto.
- Sertifikavimas– geriausias kelias tobulinant į pacientą orientuotą farmacijos praktiką.
- Vaistų sukeltų intoksikacijų problemos.
- Vaistininkų teikiamų papildomų farmacinės rūpybos paslaugų patirtis JAV.
- Papildomos farmacinės paslaugos, teikiamos pirminėje sveikatos priežiūros grupėje..
- Interprofesinis sveikatinimo komandos mokymas ir veikla – 21-ojo amžiaus iššūkis.

- Alternatyvių vaistų vartojimo perspektyvos gydant prostatos ir krūtų vėžį.
- Liposominių vaistų greitos kiekybinės analizės analitiniai metodai.
- Operatyvumo pranašumas gaminant kokybiškus mažaseriesinius vaistus.
- Biologiniai vaistai ir genų inžinerija – dabartiniai vaistų politikos iššūkiai .
- Partnerystės svarba kuriant naujus vaistus.
- Farmakogenomika – kaip parinkti tinkamą vaistą individualiam pacientui.
- Homeopatija farmacijoje – apžvalga ir požiūrių skirtumai.
- Farmacinės informacijos svarba regioniniame ir nacionaliniame lygmenyje.
- Paskiriamų antibiotikų įvertinimas Jungtinės Karalystės visuomenės vaistinėse .
- Farmacinės nanotechnologijos pasiekimai kuriant oralinius priešvėžinius vaistus.
- Klinikinių vaistininkų rengimas: rezidentūra, stebėjimai, atestavimas.
- Nuo terijakų iki farmakogenetinių vaistų: farmacijos istorija.
- Profesinio mobilumo ir kompetencijos būklė Europos Sąjungoje.
- Kanapių produktų panaudojimas gydymo tikslams.
- Vaistų kokybės standartų pasaulinis harmonizavimas.
- Medikamentinio gydymo tobulinimas ligoninėse ir vaistų kokybės užtikrinimas
- Vaistinėse atliekamos imunizacijos sertifikuotos mokymo programos.
- Vaistų netinkamo vartojimo ir priklausomybės pasaulinės problemos.

Apibendrinant šio FIP kongreso darbą galima pažymėti, kad jis buvo gerai organizuotas. Tenka nuoširdžiai padėkoti Didžiosios Britanijos karališkos farmacijos draugijos prezidentui Ash už dėmesį kongreso dalyviams ir sudarytas sąlygas vaistininkams kelti savo profesinę kvalifikaciją klausant pranešimų ir aplankant Glazgo vaistines. Kitais metais FIP 79-asis kongresas vyks Abu Dabyje (Jungtiniai Arabų Emiratai) rugsėjo 22-26 d. Jame galima bus išgirsti naujausias žinias apie farmacijos mokslą ir praktikos pasiekimus, bet ir pabendrauti su kolegomis vaistininkais iš daugelio pasaulio šalių.

78-ASIS TARPTAUTINIS FIP KONGRESAS

FOTO REPORTAŽAS

EUROPOS VAISTŲ AGENTŪROS (EMA) VEIKLA

Prof. dr. Jolanta Gulbinovič, VVKT Bendradarbiavimo su Europos vaistų agentūra ir tarptautinių ryšių skyrius vedėja

(pranešimo skaityto LFS XXXIII suvažiavime santrumpa)

Skatinti vaistų vystymą ir prieinamumą

- Paremti ankstyvą vaistų prieinamumą
- Moksliniai patarimai ir pagalba rengiant tyrimų protokolus
- Pediatriinės procedūros
- Mokslinė pagalba pažangios terapijos vaistiniams preparatams
- Vaistų priskyrimas orfaniniams
- Mokslinės gairės (vaistų kokybei, saugumui, efektyvumui tirti)
- *Innovation task force* – ankstyvo dialogo su pareiškėjais forumas

Vaistų registracijos paraiškų vertinimas

- Centralizuoto registravimo procedūra
- Mokslinė duomenų ekspertizė – vaistų registracijos Europoje pagrindas
- Kreipimosi procedūros dėl Europos rinkoje esančių vaistų (*referral procedures*)
- EMA koordinuoja inspekcijas, susijusias su vaisto registracijos paraiškų vertinimu

Kokie vaistai registruojami centralizuotai

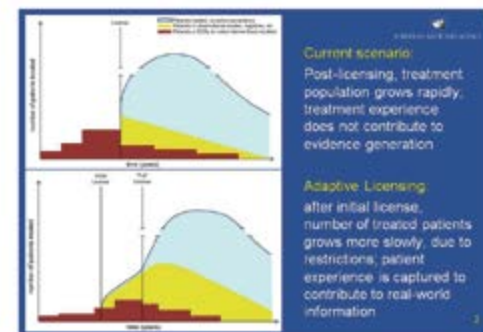
- Vaistais retoms ligoms gydyti (orfaniniai)
- ŽIV, vėžiui, neurodegeneracinėms ligoms, diabetui
- Autoimuninėms ligoms, virusinėms ligoms
- Visi kraujo produktai
- Genų terapijos ir kiti pažangios terapijos produktai
- Monokloniniai antikūnai
- Kiti inovatyvūs produktai

Centralizuota registracija

- CHMP
- Pranešėjas ir antrasis pranešėjas su savo šalies ekspertų komanda
- Recenzantai: CHMP ekspertai, EMA
- Komentarai – viso Šalys Narės
- Aptarimas CHMP plenarinio posėdžio metu, priimama rekomendacija
- CHMP rekomendaciją tvirtina Europos Komisija

Centralizuota registracija

- Įprastinė (D120 - D150-D180 - D210)
- Pagreitinta
- Registracija su sąlyga
- Registracija išskirtinėmis sąlygomis
- Adaptacinis vaisto vystymo ir registracijos kelias

Stebėti vaistų saugumą visą jų gyvavimo ciklą

- EMA nuolat stebi ir prižiūri ES registruotų vaistų saugumą ir užtikrina, kad jų naudą viršija riziką
- Rengia gaires ir nustato standartus
- Koordinuoja stebėjimą, kaip farmacinės kompanijos vykdo farmakologinio budrumo įpareigojimus
- Dalyvauja tarptautinėje farmakologinio budrumo veikloje už ES ribų
- Informuoja visuomenę apie vaistų saugumą ir bendradarbiauja su išoriniais partneriais, ypač pacientų ir sveikatos priežiūros darbuotojų atstovais.

Suteikti informaciją sveikatos priežiūros specialistams ir pacientams

- EMA publikuoja aiškią ir nešališką informaciją apie vaistus ir jų patvirtintas indikacijas
- Visomis ES kalbomis – vaisto charakteristikų santrauka, platinimo sąlygos, ženklavimas, pakuotės lapelis
- Anglų kalba vertinimo protokolai

EMA projektai

- Inovatyvių vaistų
- PRIME (Priority Medicine)
- Bendradarbiavimas su EnCEPP
- Bendradarbiavimas su pacientais/vartotojais

Kalbėsime apie

- EMA misija
- EMA struktūra
- EMA funkcijos
- EMA vykdomi projektai

Dialogas su pacientais

Daugiau informacijos galima rasti:

- From lab to patient: how medicines are approved
<https://youtu.be/568S1W-ekE>
- Keeping medicines safe
<https://www.youtube.com/watch?v=101&v=1XcZBS2Yk1U>

Europos vaistų agentūra

- EMA – tai decentralizuota Europos Sąjungos (ES) agentūra, atsakinga už vaistų mokslinį vertinimą, priežiūrą ir saugumo stebėjimą ES.
- EMA, užtikrindama, kad visi ES rinkoje esantys vaistai yra saugūs, efektyvūs ir aukštos kokybės, saugo 28 ES šalių narių ir Europos ekonominės erdvės valstybių visuomenės ir gyvūnų sveikatą
- EMA aptarnauja didesnę kaip 500 million ES gyventojų rinką
- EMA misija – užtikrinti vaistų mokslinio vaistų vertinimo ir stebėjimo aukščiausią kokybę ES visuomenės ir gyvūnų sveikatos naudai

EMA valdymas ir struktūra

- EMA valdo nepriklausoma valdymo taryba (**Independent Management Board**). Kasdienė veikla vykdoma EMA darbuotojų prižiūrint EMA generalinio direktoriaus.
- EMA yra glaudžiai bendradarbiaujanti organizacija, jos veikloje dalyvauja tūkstančiai ekspertų iš visos Europos. Šie ekspertai dalyvauja EMA mokslinių komitetų veikloje.

Pharmacovigilance Risk Assessment Committee (PRAC)

Assesses aspects of risk management (detection, assessment, minimisation and communication of risk of adverse reactions)

EMA funkcijos

LFS 33-SIS SUVAŽIAVIMAS IR TARPTAUTINĖ KONFERENCIJA

2018 m. rugsėjo 29 d. Kaune Medicinos akademijos Centrinuose rūmuose vyko šis renginys. Pirmajame LFŽ žurnalo numeryje buvo patalpinta išsami suvažiavimo programa. Vertinant įvykusį suvažiavimą tenka pasidžiaugti, kad jame gausiai dalyvavo vaistininkai ir studentai. Dalyviai užpildė V. Lašo Didžiąją auditoriją ir įdėmiai išklausė SAM viceministrės dr. K. Garuolienės pranešimą apie vaistų politiką. Išsamų pranešimą apie Europos vaistų agentūros veiklą padarė prof. dr. J. Gulbinovič. Apie LSMU Farmacijos fakulteto tradicijas ir inovacijas kalbėjo dekanė prof. R. Morkūnienė. V. Kėvalienė iš VVKT prie SAM pristatė farmacinės veiklos trūkumų apžvalgą. Apie asmens duomenų apsaugą ir darbo teisės aspektus kalbėjo vaistininkų profsąjungos atstovas Ž. Mineikis. Farmacinės rūpybos papildomų paslaugų teikimo patirtį ES šalyse apibūdino dokt. I. Trečiokienė. Apie Pasaulinę vaistininko dieną pasisakė studentai T. Endriukaitis ir M. Girdenyte. Vaistininkus, dirbančius gamybinėse vaistinėse,

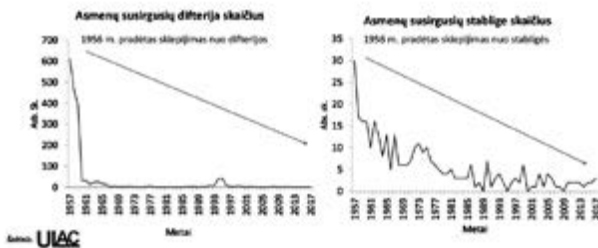
ypač sudomino svečio iš Charkovo vaizdingas pranešimas apie mechanizacijos galimybes. LFS suvažiavimo dalyviai šiltai pasveikino LFS garbės narius doc. Z. Barsteigienę ir vaist. K. Ramanauską. Praktinių užsiėmimų sesiją moderavo I. Trečiokienė ir E. Tarasevičius. Pasibaigus suvažiavimui dalyvius prie kavos ir sumuštinų pralinksmino solistas A. Apšega, atlikęs populiarių dainų programą. Už sklandų suvažiavimo organizavimą visi nuoširdžiai padėkojo šio renginio pirmininkei E. Dieninytei.

Fotoreportažas iš LFS XXXIII suvažiavimo

Daugiametis sergamumas difterija ir stabilė

Mirštamumas nuo stabilės 2007-2017 m., Lietuvoje

Metai	Atvejų sk.	Mirties atv. sk.	Letalumas (%)
2007	1	0	0
2008	1	0	0
2009	0	0	0
2010	2	1	50
2011	2	1	50
2012	2	1	50
2013	2	1	50
2014	1	1	100
2015	2	0	0
2016	2	1	50
2017	3	1	33.3

Kokliušas

- Per pastaruosius 20 metų kokliušo epidemiologija smarkiai pakito – jei kokliušas anksčiau buvo tik vaikų liga (dažniausiai sirgdavo vaikai iki 10 m.), dabar stebimas sergamumo poslinkis link paauglių ir suaugusiųjų.
- Epidemiologinio požūriū paaugliai ir suaugusieji yra ypač svarbūs, kaip vienas pagrindinių infekcijos šaltinių kūdikiams ir vaikams;
- Literatūros duomenimis, iki 80 proc. kūdikių, kokliušu užsikrečia nuo šeimos narių;
- Kai kurios Europos šalys, siekdamos apsaugoti kūdikius nuo kokliušo, papildomą revakcinaciją kokliušo, difterijos, stabilės vakcina rekomenduoja nėščiosioms;

Invazinė meningokokinė infekcija Lietuvoje, 2011-2017 m.

Amžiaus grupė	Meningokokinės infekcijos atvejų skaičius							Iš viso	Proc.
	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.		
<5	7	18	25	14	9	13	12	96	17.3
5-14 m.	20	29	29	20	26	22	22	258	23.7
15-19 m.	20	7	8	8	11	7	10	83	11.4
20-24 m.	5	7	2	5	8	1	5	33	6.5
25-29 m.	18	8	6	6	6	7	11	62	11.7
30-39 m.	8	11	7	5	2	6	4	43	7.8
40-49 m.	12	11	22	13	9	19	17	100	18.8
50-59 m.	80	80	89	71	74	75	81	552	100.0
Iš viso	147	177	180	140	130	140	130	1000	100.0

Invazinė meningokokinė infekcija Lietuvoje, mirties atvejai, 2011-2017 m.

Amžiaus grupė	Meningokokinės infekcijos mirties atvejų skaičius							Iš viso	Proc.
	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.		
<5	0	1	0	0	0	0	0	1	10.0
5-14 m.	1	0	0	0	0	0	0	1	10.0
15-19 m.	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0
20-24 m.	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0
25-29 m.	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0
30-39 m.	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0
40-49 m.	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0
50-59 m.	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0
Iš viso	1	1	0	0	0	0	0	1	10.0
Meningokokinė infekcija	0.23	0.30	0.37	0.24	0.24	0.24	0.24	0.24	10.0

Asmenų paskiepimų nuo B tipo meningokokinės infekcijos skaičius Lietuvoje 2014-2018 m.

Metai	Asmenų paskiepimų nuo meningokokinės infekcijos skaičius		Iš viso
	0-17 m.	18 m. ir vyresni	
2014 m.	196	142	338
2015 m.	944	98	1 042
2016 m.	13 467	137	13 604
2017 m.*	15 752	5571	21 323
2018 m. (sausis-rugsėjis)	15 524	350	15 874
Iš viso	45 883	6 298	52 181

PHARMACISTS AND IMMUNISATION –A GLOBAL OVERVIEW

Gonçalo Sousa Pinto

Professional Development and Advocacy Manager, FIP

(pranešimo skaityto konferencijoje „Imunizacijos naujovės. Vakcinos. Mityba ir tikrovė“
2018 m. lapkričio 16 d., Vilnius santrauka)

WHO – Impact of vaccines on global health

- Over 26 infectious diseases can be effectively prevented by a vaccine
- Vaccines are safe and effective
- Global vaccination coverage has stalled
- Immunisation currently averts an estimated 2 to 3 million deaths every year
- An additional 1.5 million deaths could be avoided if global vaccination coverage improves
- Vaccination limits the spread of antimicrobial resistance by preventing the disease in the first place.
- High vaccination rates have a protective effect for the whole community, including people who cannot be vaccinated (eg. infants) or for whom vaccines are not effective (eg. immunosenescent or immunocompromised adults).

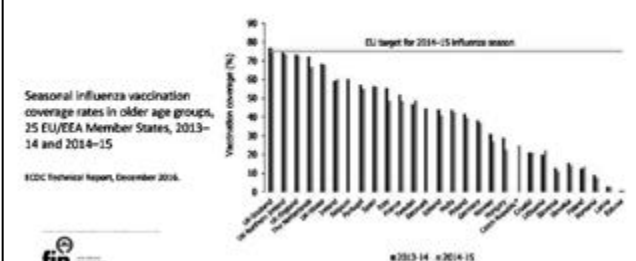
WHO 2017 Fact Sheet: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs378/en/>
Adapted from Rothholz 2018, Vaccines: Valued Public Health Tools

Influenza vaccination

- Most effective way to prevent the disease.
- Have been used for more than 60 years.
- Immunity from vaccination wanes over time so annual vaccination is recommended
- Among healthy adults, influenza vaccine provides protection, even when circulating viruses do not exactly match the vaccine viruses.
- Among the elderly, influenza vaccination may be less effective in preventing illness but reduces severity of disease and incidence of complications and deaths.
- Vaccination is especially important for people at high risk of influenza complications, and for people who live with or care for the people at high risk.

FIP ADVANCING PHARMACY WORLDWIDE
WHO: <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/influenza-vaccines>

Seasonal influenza vaccination coverage is poor and stagnant, and not meeting WHO goals

Challenges to Immunisation

- Information and misinformation
- Communication
- Individual concerns and beliefs
- Strategic and integrated response from healthcare professionals
- Vaccination processes (administration and record)
- Accessibility and distribution of vaccines (including supply & storage)
- Political, legal, financial and administrative constraints

Pharmacists' roles in immunisation

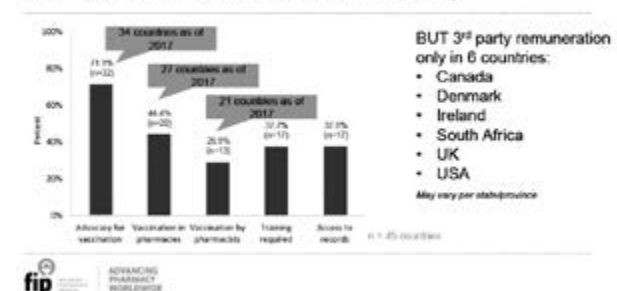
- Educators
 - Providing evidence-based information and advice
 - Distributing leaflets/posters
- Advocates/promoters
 - Engaging in campaigns (including multi-disciplinary campaigns)
 - Identifying and advising high-risk patient groups
 - Serving or advising immunisation committees
- Facilitators (managing vaccination schedules and appointments)
- Storage and supply (including supply chain management)
- Vaccine administration
- Vaccination records

Why community pharmacies and pharmacists?

Major contributions to public health through:

- Accessibility
- Distribution
- Opening hours
- Infrastructure
- Medicines expertise
- Safety and quality assurance
- Trust

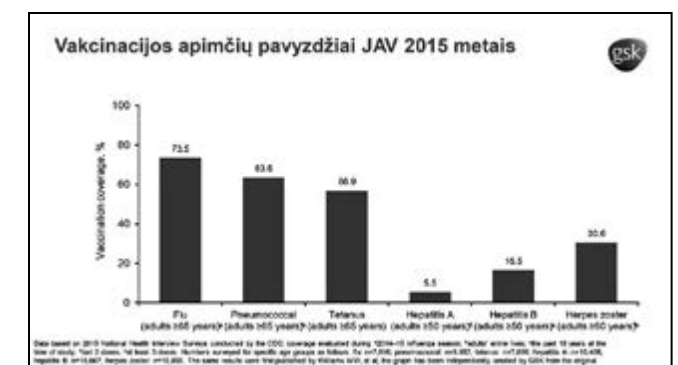
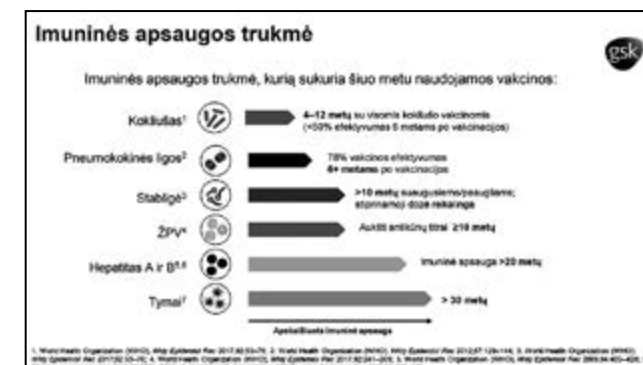
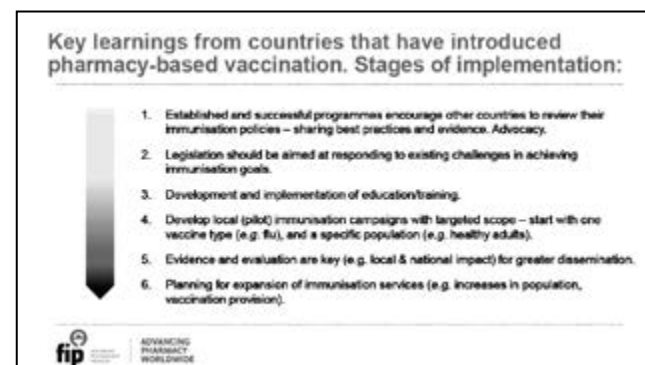
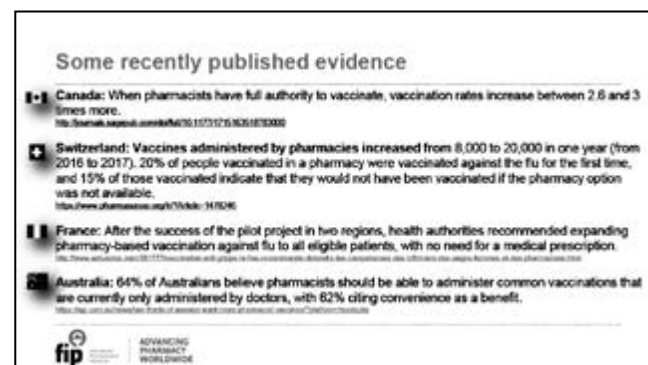
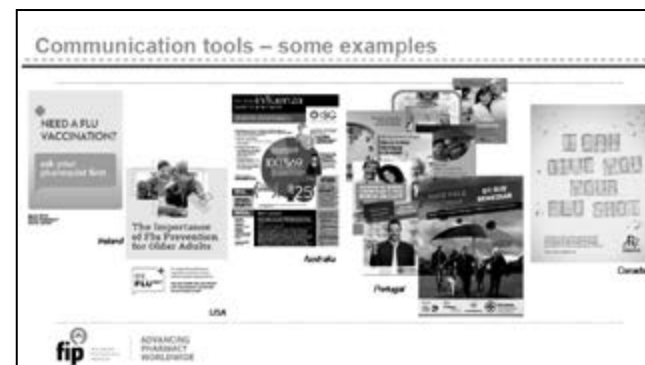
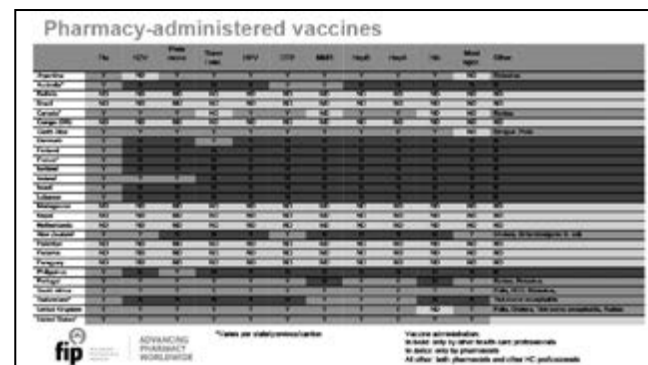
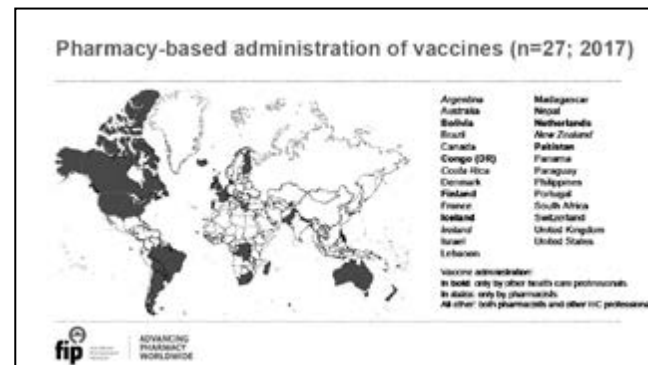
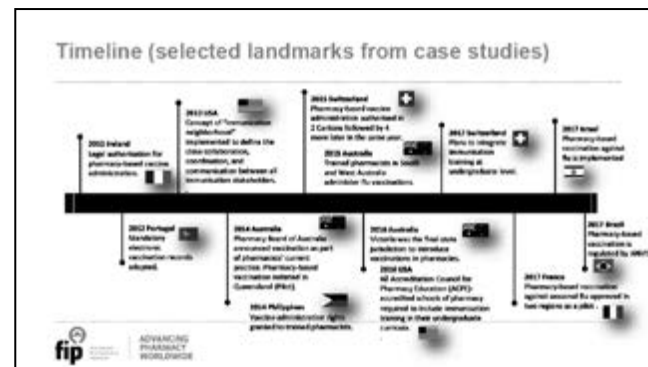
Overview of immunisation activities (2016)

Timeline (selected landmarks from case studies)

(pranešimo skaityto konferencijoje „Imunizacijos naujovės. Vakcinos. Mityba ir tikrovė“
2018 m. lapkričio 16 d., Vilnius santrauka)

Europos sveikatos parlamentas

- Visi sveikatos priežiūros specialistai turėtų būti vakcinų „advokatai“ ir patikėdami savo žiniomis suteikti visą reikiamą informaciją pacientams;
- Siekiant geresnio paslaugų prieinamumo ir didinančios vakcinacijos apimtį turėtų būti sudaromos sąlygos vaistinėse atlikti imunizaciją;
- Europos vakcinų pasas;

Vakcinacija visą gyvenimą- sveiko gyvenimo būdo propagavimas

Vakcinacija visą gyvenimą turėtų tapti vienu iš sveikos gyvensenos aspektų

Besikeičiantys demografiniai rodikliai

Sparčiai senstanti visuomenė yra pasauliniu mastu stebimas reiškinys – iki 2030, 1 milijardas žmonių bus 65 metų amžiaus¹

Keičiantis demografiniams rodikliams atsiranda naujų vakcinacijos strategijų poreikis^{1,2}

Vakcinacija visą gyvenimą gali padėti įveikti senstančios visuomenės iššūkius³

Imuninės sistemos apsaugos ir rizikos susirgti infekcinėmis ligomis pokyčiai per visą gyvenimą^{1,2}

Imuniteto išsaugojimas yra svarbus sveikam senėjimui, bet laikui bėgant imuninės sistemos atsparumas išsiskaido³

Vaistinėse vakcinacijos gali būti labai svarbi

Apibendrinimas

Keičiantis demografiniams rodikliams atsiranda naujų vakcinacijos strategijų poreikis^{1,2}

Vaikų imunizacija tradiciškai buvo pagrindinis aspektas skiepijimo iniciatyvose¹

Kodėl vakcinacija visą gyvenimą yra svarbi? Suteikiama ekonominė nauda visuomenei¹⁻³

Vakcinacija visą gyvenimą suteikia ekonominę naudą sveikatai, produktyvumui ir senstančiai visuomenei^{1,2}

Hepatitis B: Seroprotekcijos analizė po rekombinantinės hepatito B vakcinos suaugusiųjų grupėje

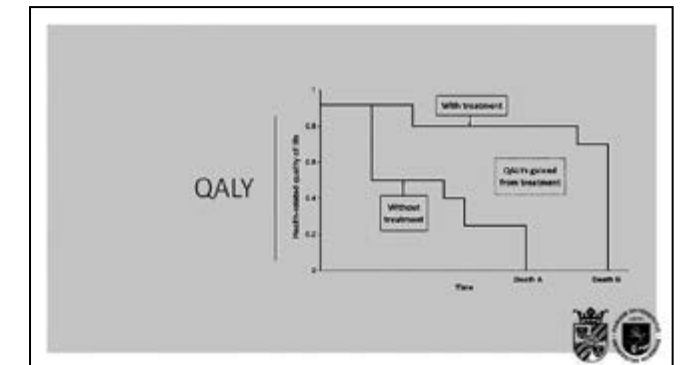
VAKCINŲ EKONOMINĖ NAUDA VISUOMENEI

Prof. Maarten Postma, University of Groningen
Dokt. Indrė Trečiokienė, Vilniaus universitetas

(pranešimo skaityto konferencijoje „Imunizacijos naujovės. Vakcinos. Mitai ir tikrovė“
2018 m. lapkričio 16 d., Vilnius santrauka)

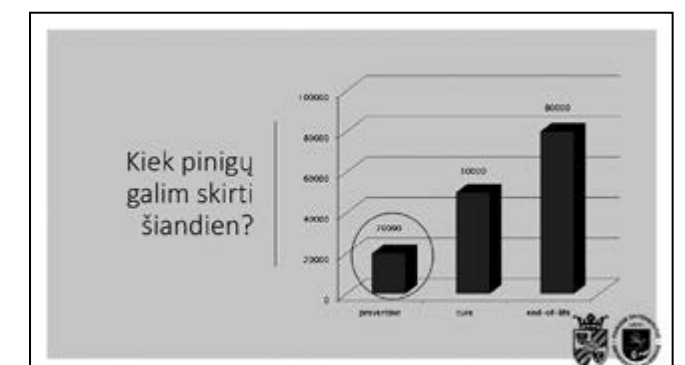
Naudos

- Klinikinė nauda transformuojama į mato vienetus
- Kokybiniai gyvenimo metai - Quality-adjusted life-years (QALYs)
- Negalios pavirti gyvenimo metai - Disability-adjusted life-years (DALYs)
- Papildomi gyvenimo metai - Life-years gained (LYG)

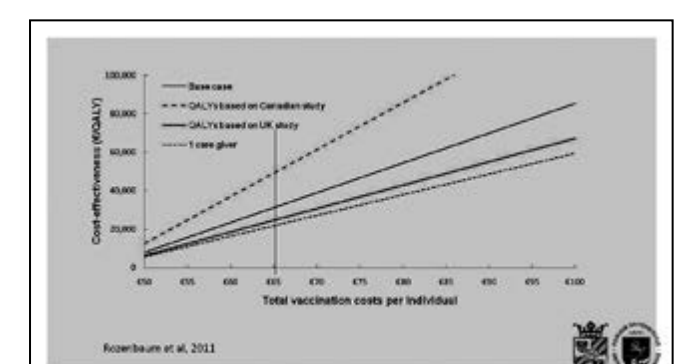
Laiko perspektyva

- Laiko atžvilgiu gali būti vertinama trumpalaikė arba ilgalaikė perspektyva, priklausomai nuo vakcinos efektyvumo periodo
- Siekiama, kad vertinimo laikotarpis būtų kaip įmanoma ilgesnis ir pakankamai ilgas, kad apimtų visas galimas ligos ir vakcinacijos pasekmes ir jos turėtų nesikeisti, jei vertinimo laikotarpis būtų ilginamas
- Life time Horizon

ICER

- Inkrementinis kaštų naudingumo santykis
- apskaičiuojamas dalijant bendrųjų sąnaudų (priešgrybių išlaidų) skirtumą iš palykinto sveikatos rezultato arba poveikio mato skirtumo (priešgrybių poveikio), matuojamo kokybiniais gyvenimo metais
- papildomų išlaidų už papildomą sveiką poveikio vienetą santykis - brangesnei terapijai prieš alternatyvą
- Leidžia palyginti skirtingas intervencijas
- Priimant sprendimus, ICER yra naudingus, kai nauja intervencija yra brangesnė, tačiau ji sukuria geresnį poveikį sveikatai
- Intervencijos, kai ICER yra žemesnis už ribinę vertę, laikomos rentabiliomis ir gali būti suvestos tokių programų kompensavimas biudžeto lėšomis

Piniginė vertė dabar ir po metų

Ar sutiktumėte man duoti 100€, o aš Jums atiduočiau 104€ po metų?
Ar €100 šiandien yra vertingesnis nei €100 po metų?

Ar verta išleisti pinigus dabar ar padėti į banką ir po kelių metų gauti palūkanas, už kurias mes galėsime nupirkti dar daugiau sveikatos paslaugų?

Diskontavimas Discounting

- Jei... €100(t=0) = €104(t=1) ... tuomet diskontavimo norma yra 4%
- Invertuota palūkanų norma
 - €104(t=1) = 104/1.04 (t=0)
 - €10,000(t=50) = €10,000/1.04⁵⁰ (t=0)
- Kaštų naudojimo laiko pasirinkimas
 - Netikrumas
 - Ekonominis augimas / gyvenimo trukmės augimas
- Sveikatos naudos pasirinkimas
 - Taip pat diskontuojamos ir sveikatos naudos
 - Dažniausiai naudojama vienoda diskontavimo norma 3.5% arba 4% (Nyderlanduose ir Belgijoje naudos diskontuojamos 1.5%)

UNIVERSITY OF
BIRMINGHAM

INTEGRATED FINANCIAL ACCOUNTING AND TAX

INTEGRATED FINANCIAL ACCOUNTING AND TAX

INTEGRATED FINANCIAL ACCOUNTING AND TAX

ECONOMIC EVALUATION

Practical Implications of Differential Discounting in Cost-Effectiveness Analyses with Varying Numbers of Cohorts

Dr J. Coleman, j.coleman@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/j.coleman.php
 Dr M. Hammers, m.hammers@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/m.hammers.php
 Dr S. Hinde, s.hinde@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/s.hinde.php
 Dr A. Jones, a.jones@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/a.jones.php
 Dr P. Smith, p.smith@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/p.smith.php
 Dr R. Taylor, r.taylor@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/r.taylor.php
 Dr V. White, v.white@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/v.white.php
 Dr Y. Black, y.black@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/y.black.php
 Dr Z. Green, z.green@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/z.green.php
 Dr B. Brown, b.brown@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/b.brown.php
 Dr N. Gold, n.gold@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/n.gold.php
 Dr K. Silver, k.silver@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/k.silver.php
 Dr L. Bronze, l.bronze@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/l.bronze.php
 Dr H. Copper, h.copper@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/h.copper.php
 Dr F. Iron, f.iron@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/f.iron.php
 Dr G. Nickel, g.nickel@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/g.nickel.php
 Dr P. Platinum, p.platinum@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/p.platinum.php
 Dr Q. Diamond, q.diamond@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/q.diamond.php
 Dr R. Ruby, r.ruby@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/r.ruby.php
 Dr S. Sapphire, s.sapphire@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/s.sapphire.php
 Dr T. Topaz, t.topaz@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/t.topaz.php
 Dr U. Opal, u.opal@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/u.opal.php
 Dr V. Amethyst, v.amethyst@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/v.amethyst.php
 Dr W. Crystal, w.crystal@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/w.crystal.php
 Dr X. Garnet, x.garnet@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/x.garnet.php
 Dr Y. Jasper, y.jasper@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/y.jasper.php
 Dr Z. Obsidian, z.obsidian@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/z.obsidian.php
 Dr B. Onyx, b.onyx@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/b.onyx.php
 Dr N. Turquoise, n.turquoise@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/n.turquoise.php
 Dr K. Malachite, k.malachite@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/k.malachite.php
 Dr L. Fluorite, l.fluorite@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/l.fluorite.php
 Dr H. Zircon, h.zircon@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/h.zircon.php
 Dr F. Jade, f.jade@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/f.jade.php
 Dr G. Opal, g.opal@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/g.opal.php
 Dr P. Amethyst, p.amethyst@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/p.amethyst.php
 Dr Q. Crystal, q.crystal@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/q.crystal.php
 Dr R. Garnet, r.garnet@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/r.garnet.php
 Dr S. Jasper, s.jasper@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/s.jasper.php
 Dr T. Obsidian, t.obsidian@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/t.obsidian.php
 Dr U. Onyx, u.onyx@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/u.onyx.php
 Dr V. Turquoise, v.turquoise@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/v.turquoise.php
 Dr W. Malachite, w.malachite@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/w.malachite.php
 Dr X. Fluorite, x.fluorite@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/x.fluorite.php
 Dr Y. Jade, y.jade@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/y.jade.php
 Dr Z. Opal, z.opal@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/z.opal.php
 Dr B. Amethyst, b.amethyst@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/b.amethyst.php
 Dr N. Crystal, n.crystal@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/n.crystal.php
 Dr K. Garnet, k.garnet@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/k.garnet.php
 Dr L. Jasper, l.jasper@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/l.jasper.php
 Dr H. Obsidian, h.obsidian@bham.ac.uk, www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/academic/h.obsidian.php
 Dr F. Onyx, f.onyx@bham.ac.uk,

Modeliavimas

- Statiniai modeliai – sprendimų medis (decision tree)
- Dinaminiai modeliai – Markovo modelis

Decision tree

```
graph LR; Cohort --> WithVaccination[With Vaccination]; Cohort --> WithoutVaccination[Without Vaccination]; WithVaccination --> AdverseEvents[Adverse Events]; WithVaccination --> NoAdverseEvents[No Adverse Events]; AdverseEvents --> Immune1[Immune]; AdverseEvents --> Susceptible1[Susceptible]; Immune1 --> Infected1[Infected]; Susceptible1 --> NotInfected1[Not Infected]; NoAdverseEvents --> Immune2[Immune]; NoAdverseEvents --> Susceptible2[Susceptible]; Immune2 --> Infected2[Infected]; Susceptible2 --> NotInfected2[Not Infected]; WithoutVaccination --> Infected3[Infected]; WithoutVaccination --> NotInfected3[Not Infected];
```

*Zhou et al. 2013

Markov model

Women 18-25

Men 18-25

Taira et al, 2013

Vakcinācijas programmas

- Ekonomiskām vakcinācijas programmu vērtēšanai reālaļīgi sadēdēģi modeļi, kuri kūrmas uštrunka ilgai
- Modeļi lai yra ļabai kompleksiski, tiek kašū, tiek naudos vērtināmas yra sadēdēģas, nes vakcinācijas programmas dāļvialai gali būti ļabai skirtingi, ļū rāzika susiņģis ir imunitētas gali bēti skirtingi, taip pat kaļo ir galimos lēģos sunkumas ir komplikācijas.

Vakcinacijos programų vertinimas

- Daugumos vakcinacijos programų kaštai yra mažesni nei kitų profilaktikos programų*
- QIV sąnaudų efektyvumas skiriasi tarp bendruomenių dėl gripo epidemiologijos skirtumų, gretutinių ligų ir vakcinos kainos. Ar TIV ar QIV yra ekonomiškai naudingiausia alternatyva, priklauso nuo gripo B paplitimo tarp subpopuliacijų, kurioms skiriama vakcinacija, taip pat šalies ketinimo mokėti ir galimo poveikio biudžetui.**

*Sweis TD, Phil AA, 2013
**Boer et al, 2018

Vakcinācijas
aprēptis
Coverage

- Vaikų vakcinomis (tymai, difterija, kokliušas, stabilgė, poliomielisitas, tuberkuliozė ir t.t.) yra paskiepianti virš 90% vaikų ES
- Tik 12 ES šalių turi išsamią vakcinacijos politiką
- Nyderlanduose rekomenduojama gripo vakcinos aprėptis suaugusiems yra 75% populiacijos*

*Wu et al, 2023

Visuomenės
vertinimo ir
ekonominio
vertinimo
sąsajos

- Ar priimant sprendimus visada atsižvelgiama tik į ekonominį vertinimą?

[illegible]

Kodėl
neužtenka
vertinti
klinikinę
naudą?

- Riboti ištekliai neleidžia taikyti visų alternatyvų
- Alternatyvų pasirinkimas turės įtakos ne tik sveikatai ir sveikatos sistemai, bet turės ir kitų su sveikata nesusijusių pasekmių
- Ekonominis vertinimas suteikia galimybę geriausiai panaudoti klinikinį tyrimų rezultatus, įvertinti sveikatos ir kitų išlaidų vertingumą naudos atžvilgiu

Independent report
**JCVI statement: extending the HPV
vaccination programme – conclusions**

Conclusions on extending the human papillomavirus
infection (HPV) vaccination programme to adolescent boys
in the UK

Published 6 July 2016
From [Department of Health website](#)

Documents

 **Statement on HPV vaccination – Joint
Committee on Vaccination and
Immunisation**
pdf, 100k (source)

Details

This statement sets out the conclusions of the Joint Committee on
Vaccination and Immunisation (JCVI) on extending the HPV vaccination
programme to adolescent boys in the UK.

[Full text on *Public Health England* and *consultation with stakeholders*](#)

Published 6 July 2016

A screenshot of the GP (General Practitioner) website. The top navigation bar includes 'GP', 'News', and 'Education'. Below this is a secondary navigation bar with links for 'Thinking', 'See Plans A-Z', 'GP Locums', 'GP Wellbeing', and 'GP Training'. The main content area features a large headline: 'Boys set to receive HPV jab after JCVI recommendation'. Below the headline is a sub-headline: 'The Joint Committee on Vaccination and Immunisations (JCVI) has recommended that the HPV immunisation programme should be extended to cover boys.'

Europos
komisijos
rekomendacijos

- Gerinti vakcinacijos prieinamumą ir vakcinacijos apimtį
- Supaprastinti ir praplesti vakcinacijos galimybes, įtraukiant visotėmus, slaugytojus, mokyklų ir darbovietų sveikatos priežiūros specialistus
- Į vakcinacijos programas įtraukti labiausiai pažeidžiamas grupes, įskaitant socialiai atskirtus ir mažumas, siekiant panaikinti vakcinacijos apriėjus netolygumus.

NACIONALINIS
IMUNOPROFILAKTIKOS
2019–2023 METŲ
PROGRAMOS
ĮGYVENDINIMO
PRIEMONIŲ
PLANAS

- Informuoti apie skiepėjimus šias pagrindines tikslines gyventojų grupes (bendroji populiacija, asmenys iš visuomenės sveikatos specialistai, žiniasklaida); organizuoti tikslinių grupių požiūriu į skiepėjimus stebėseną (periodiniu gyventojų apklausų būdu)
- Reguliariai informuoti visuomenę apie skiepimą nuo užkrečiamųjų ligų; traukiant į Lietuvos Respublikos valstybės profilaktinių skiepimų kalendorių naujas vakcinas organizuoti tikslinių gyventojų grupių informavimo apie pradedamus skiepėjimus kampaniją

Individas ar visuomenė?

- Išvengiami susirgimai
- Jei susergama, tai ligos forma yra lengvesnė
- Tie, kurie yra skiepyti, sunaudoja mažiau sveikatos apsaugos resursų
- Tie, kurie yra skiepyti, ir jų šeimos nariai nepraranda darbingumo

Individas ar visuomenė?

- Bendruomenės apsauga (*Herd protection/herd immunity*)
- Mažinas atsparumas antibiotikams
- Mažėja polifarmacija
- Didėja visuomenės produktyvumo galimybės
- Namų ūkiai yra apsaugomi nuo didelių sveikatos išlaidų
- Gerėja sveikatos priežiūros sistemos kokybė
- Makroekonominės naudos (ekonominės situacijos gerėjimas, BVP didėjimas)
 - Vidutinio amžiaus ilgesimas
 - Serotipų polychiai
 - Sveikatos išgyvenimo polychiai

Farmakoekonominė analizė

- Kaštų efektyvumo analizė (*cost effectiveness analyses (CEA)*)
- Duomenys iš klinikinių tyrimų, sisteminių analizių ir didelės apimties epidemiologinių duomenų – surenkami visi tiesiogiai ir netiesiogiai su liga susiję efektai
- Sukuriamas epidemiologinis modelis
- Neapibrėžtumo analizė (*uncertainty analysis*)

Lyginamos
alternatyvos

- Lyginama naujas vaistas, paslauga, intervencija su esamomis alternatyvomis vaistais, paslaugomis ir intervencijomis

```
graph LR; A[Kaštas A] --> B[A programa]; B --> C[Pasekmės A]; D[Kaštas B] --> E[B programa]; E --> F[Pasekmės B]; G[Pasirinkimas] --> A; G --> D;
```

Kaštai

- Vertinamos visos sąnaudos susijusios su vakcinacijos programa:
 - Tiesioginės – vakcinos kaina, gydymo ir komplikacijų kaina, artimųjų kelionės sąnaudos ir mokymas, kaip gyventi po komplikacijų ir t.t.
 - Netiesioginės – produktyvumo praradimas, neįgalumas, alternatyvūs išlaidos (opportunity cost) susijusios su šeimos nariais, kurie rūpinasi sergančiuoju ir praleidžia darbą dėl ligų, kurių buvo galima išvengti vakcinomis.

**VALSTYBINĖS VAISTŲ KONTROLĖS TARNYBOS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS
VIRŠININKAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL VAISTINIŲ PREPARATŲ REGISTRACIJOS PAŽYMĖJIMŲ GALIOJIMO
PANAIKINIMO**

2018 m. gruodžio 5 d. Nr. (1.4)1A-1495
Vilnius

Vadovaudamasis Vaistinių preparatų registravimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. V-596 „Dėl Vaistinių preparatų registravimo taisyklių, Supaprastintos homeopatinių vaistinių preparatų registravimo procedūros aprašo, Supaprastintos tradicinių augalinių vaistinių preparatų registravimo procedūros aprašo, Specialios homeopatinių vaistinių preparatų registravimo procedūros aprašo, Vaistinių preparatų registravimo taikant savitarpio pripažinimo ir decentralizuotą procedūras aprašo, Vaistinių preparatų analitinių, farmakotoksikologinių ir klinikinių tyrimų standartų ir protokolų, Vaistinių preparatų pakuotės ženklavimo ir pakuotės lapelio reikalavimų aprašo, Pagalbinių medžiagų, kurios turi būti nurodomos ant vaistinio preparato pakuotės ir pakuotės lapelyje, sąrašo, Teisės į vaistinio preparato registraciją perdavimo kitam asmeniui tvarkos aprašo patvirtinimo“, 50 punktu:

1. Tvirtinu Vaistinių preparatų, dėl kurių registracijos pažymėjimų galiojimo panaikinimo registruotojai pateikė oficialius prašymus, sąrašą (pridedama).

2. Panaikinu vaistinių preparatų registracijos pažymėjimų galiojimą šio įsakymo 1 punkte nurodytiems vaistiniams preparatams.

3. Šis įsakymas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Viršininkas

Gintautas Barcys

PATVIRTINTA

Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos
prie Lietuvos Respublikos sveikatos
apsaugos ministerijos viršininko
2018 m. gruodžio 5 d. įsakymu Nr. (1.4)1A-1495

**VAISTINIŲ PREPARATŲ, DĖL KURIŲ REGISTRACIJOS PAŽYMĖJIMŲ
GALIOJIMO PANAIKINIMO REGISTRUOTOJAI PATEIKĖ OFICIALIUS
PRAŠYMUS, SĄRAŠAS**

Eil. Nr.	Vaistinio preparato pavadinimas	Bendrinis pavadinimas	Registruotojas, valstybė	Registracijos pažymėjimo numeris	Klasifikavimas
1.	Briglau 2 mg/ml akių lašai (tirpalas)	Brimonidino tartratas	Medana Pharma SA, Lenkija	LT/1/12/3153/001	Rp.
2.	Epirubicin Kabi 2 mg/ml injekcinis ar infuzinis tirpalas	Epirubicinas	Fresenius Kabi Oncology Plc, Jungtinė Karalystė	LT/1/11/2421/001-004	Rp.

Eil. Nr.	Vaistinio preparato pavadinimas	Bendrinis pavadinimas	Registruotojas, valstybė	Registracijos pažymėjimo numeris	Klasifikavimas
3.	Fluarix injekcinė suspensija užpildytame švirkšte	A/California/7/2009 (H1N1)pdm09 panaši padermė (A/Christchurch/16/2010, NIB-74xp)/ A/Hong Kong/4801/2014 (H3N2) panaši padermė (A/Hong Kong/4801/2014, NYMC X-263B)/ B/Brisbane/60/2008 panaši padermė (B/Brisbane/60/2008, laukinis tipas)	GlaxoSmithKline Lietuva UAB, Lietuva	LT/1/05/0274/001-010	Rp.
4.	Fucicort Lipid 20 mg/1 mg/g kremas	Fuzido rūgštis/ Betametazonas	LEO Pharma A/S, Danija	LT/1/94/1691/002-005	Rp.
5.	Gelofusine infuzinis tirpalas	Želatinos polisukcinatas/ Natrio chloridas/ Natrio hidroksidas	B.Braun Melsungen AG, Vokietija	LT/1/97/3264/001	Rp.
6.	HEMOFER 44 mg/ml geriamieji lašai (tirpalas)	Divalentė geležis	Medana Pharma SA, Lenkija	LT/1/95/1227/001	Rp.
7.	LATICORT 1 mg/g kremas	Hidrokortizono butiratas	PharmaSwiss Česká republika s.r.o., Čekija	LT/1/97/0510/001	Rp.
8.	Magvit 470 mg/5 mg skrandyje neirios dengtos tabletės	Magnio laktatas dihidratas/ Piridoksinas	Richard Bittner AG, Austrija	LT/1/01/2591/001-003	Nerp.
9.	Pamidronate Disodium Hospira 3 mg/ml koncentratas infuziniam tirpalui	Dinatrio pamidronatas	Hospira UK Limited, Jungtinė Karalystė	LT/1/05/0230/001-004	Rp.
10.	Pamidronate Disodium Hospira 6 mg/ml koncentratas infuziniam tirpalui	Dinatrio pamidronatas	Hospira UK Limited, Jungtinė Karalystė	LT/1/05/0230/005-006	Rp.
11.	Pamidronate Disodium Hospira 9 mg/ml koncentratas infuziniam tirpalui	Dinatrio pamidronatas	Hospira UK Limited, Jungtinė Karalystė	LT/1/05/0230/007-008	Rp.
12.	Telmitex 40 mg/12,5 mg tabletės	Telmisartanas/ Hidrochlorotiazidas	Medana Pharma SA, Lenkija	LT/1/16/3884/001-008	Rp.
13.	Telmitex 80 mg/12,5 mg tabletės	Telmisartanas/ Hidrochlorotiazidas	Medana Pharma SA, Lenkija	LT/1/16/3884/009-016	Rp.
14.	Telmitex 80 mg/25 mg tabletės	Telmisartanas/ Hidrochlorotiazidas	Medana Pharma SA, Lenkija	LT/1/16/3884/017-024	Rp.

SAM: licencijas odontologams turi dalintis ne jie patys, o speciali institucija

2018 11 26

Šiuo metu Lietuvoje odontologai licencijas savo veiklai gauna per Odontologų rūmus – tarpinę asociaciją, kuri ne tik išduoda veiklos leidimus, bet ir už paslaugos suteikimą surinktas lėšas panaudoja savo reikmėms. Tokia praktika ne tik neatitinka galiojančios bendros sveikatos paslaugų akreditavimo tvarkos, bet ir iškreipia situaciją, kuria teisinį netikrumą ir todėl turi būti keičiama.

Tad tuo tikslu parengti teisės aktų pakeitimai, kuriais siūloma, kad odontologų veiklos licencijavimas vyktų per Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybą, kuri suteikia licencijas visiems medikams ir gydymo įstaigoms.

Sveikatos apsaugos ministro Aurelijaus Verygos teigimu, dabar yra susiklosčiusi situacija, kad visame sveikatos priežiūros sektoriuje būtent odontologų veiklos licencijavimas yra išskirtinis.

„Nežinau, ar nebūtų per skambu, jei dabar nusistovėjusią tvarką pavadinčiau legaliu lupikavimu, bet minčių tikrai kyla įvairių. Jei visas kitas sveikatos priežiūros paslaugas akredituoja Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba, tai odontologai licencijas gauna iš tarpinės asociacijos – Odontologų rūmų. Tai yra reali betvarkės išraiška, todėl ne tik Sveikatos apsaugos ministerijos, bet ir Konstitucinio Teismo bei pačios odontologų bendruomenės manymu, tokia praktika yra ydinga, socialiai neteisinga ir turi baigtis“, – sakė ministras A. Veryga.

Seimo Sveikatos reikalų komiteto pirmininkės Astos Kubilienės teigimu, dabar galiojanti tvarka kelia daug klausimų dėl skaidrumo, funkcijų dubliavimo, surenkamų lėšų panaudojimo tikslingumo bei perteklinės biurokratijos.

Anot A. Kubilienės, Akreditavimo tarnyba vykdo valstybės deleguotą licencijavimo funkciją visame sveikatos priežiūros sektoriuje, jis turėtų apimti tokią jautrią sritį kaip odontologija.

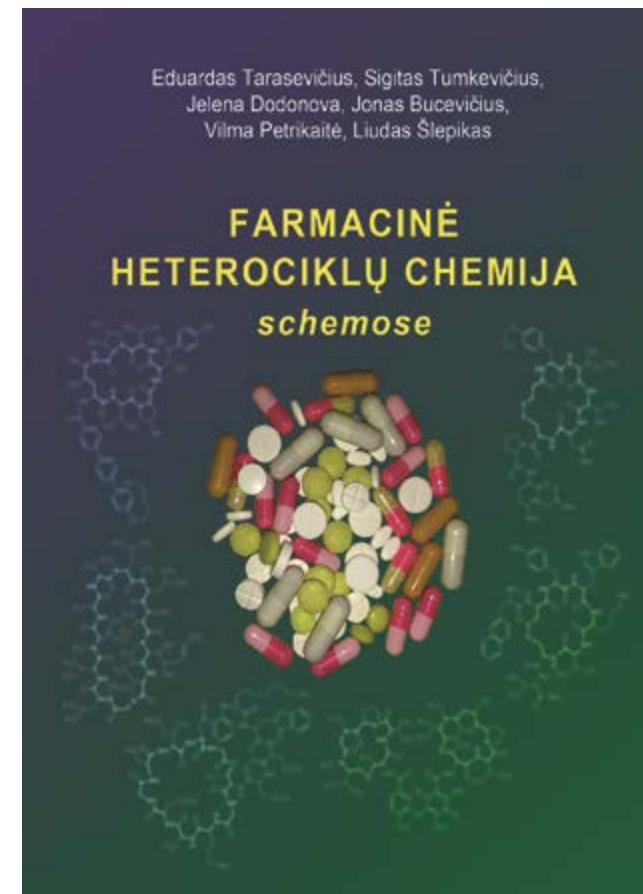
„Dabar, pirmiausia, turi tapti Odontologų rūmų nariu, susimokėti stojimo, o vėliau ir narystės mokesčių, kuris panaudojamas rūmų veiklai įgyvendinti, ir tik tada gali pradėti vykdyti veiklą. To nėra jokioje kitoje sveikatos priežiūros srityje. Pakeitus reglamentavimą rinkliavos dydis būtų aiškus, apibrėžtas, o surinktos lėšos, priešingai nei dabar, keliautų tiesiai į valstybės biudžetą“, – pokyčių privalumas aiškino A. Kubilienė.

Pasak Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos direktorės Noros Ribokienės, šiuo metu odontologai už išduodamas licencijas moka Odontologų rūmams, kurie patys nustato tiek rinkliavos dydį, tiek jos panaudojimo paskirtį.

„Tuo tarpu priėmus veiklos licencijavimo pakeitimus, odontologams atsirastų daugiau aiškumo, mažėtų administracinė našta, nebeliktų perteklinio dokumentų teikimo, be to, pagerėtų paslaugų kokybė pacientams. Pagerėtų odontologijos ir burnos priežiūros paslaugų kokybė bei pacientų saugumas, nes, kaip minėta, Akreditavimo tarnyba vykdytų visapusišką šių paslaugų priežiūrą. Be to, gerėtų ir šių paslaugų prieinamumas, nes jos galėtų būti teikiamos ir neįsidarbinus, o įsteigus mažąją bendriją ar individualią įmonę – gydymo įstaigą. Tokios galimybės iki šiol nebuvo, o poreikis tokio pobūdžio veiklai buvo juntamas jau seniai“, – sakė N. Ribokienė.

Valstybinės ligonių kasos duomenimis, Privalomojo sveikatos draudimo fondo (PSDF) lėšomis apmokamos pirminės odontologijos paslaugomis kasmet naudojasi apie 700 tūkst. žmonių. PSDF išlaidos baziniam mokėjimui kasmet didėja: jei 2014 m. šios išlaidos sudarė 30,85 mln. eurų (iš jų vaikams – 6,9 mln. eurų), 2015 m. – 31,55 mln. eurų (iš jų – vaikams daugiau kaip 7 mln. eurų), tai 2016 m. – 32,14 mln. eurų (iš jų vaikams daugiau kaip 7 mln. eurų), o 2017 m. – 33,63 mln. eurų.

SAM Spaudos tarnyba

Knygą parašė Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ir Vilniaus universiteto dėstytojai. Didelis autorių kolektyvas pasiteisino, nes buvo aprėpta išsami vaistinių junginių struktūros įvairovė.

Didžioji dalis šiuolaikinių vaistų savo struktūroje turi vieną ar net kelis heterociklinius fragmentus. Dabar sintetiniai vaistai tiesiog neįsivaizduojami be heterociklinio fragmento, o gamta jau milijonus metų juos naudoja, todėl tokios knygos pasirodymas yra gana sveikintinas. Autoriai ėmėsi gana sudėtingo darbo: suklasifikuoti visas vaistines medžiagas pagal jose esančius heterociklus. Knygoje aprašyti 1375 vaistiniai junginiai. Vaistinių preparatų sintezės bei analizės schemos pateiktos iš specialiosios literatūros šaltinių. Siekiant susisteminti gausią vaistų struktūrų medžiagą panaudotos „spindulinės“ schemos, atspindinčios kiekvieno heterociklo darinių – vaistinių junginių, įvairovę. Vaistinių junginių tapatybei nustatyti ir kiekybinei analizei atlikti autoriai pateikia literatūroje aprašytus metodus: ir cheminius, ir instrumentinės analizės metodus. Kiekviename skyriuje pateikiama nagrinėjamos grupės junginių farmakoterapinė charakteristika, išryškinant, kokio farmakologinio aktyvumo junginiai dominuoja nagrinėjamoje grupėje. Vaistiniai junginiai pateikiami tarptautiniai nepatentuotais pavadinimais, nurodant kiekvieno vaisto ATC klasifikacijos kodą ir trumpai aprašant preparato vartojimo paskirtį, farmacinę formą ir dozuotę.

Tokio vaistinių junginių pristatymo principo neteko aptikti išleistuose kitų šalių farmacinės chemijos vadovėliuose. Vertinga naujovė šioje knygoje pateiktos įžymių mokslininkų nuotraukos, nurodant trumpai apie jų įnašą sukuriant naujus vaistinius junginius, apie jų darbų įvertinimą, skiriant Nobelio premijas ir kitus apdovanojimus.

Dalykinėje rodyklėje abėcėlės tvarka pateikiami vaistinių junginių tarptautiniai pavadinimai ir monociklinių heterociklų, įeinančių į vaistų molekulių struktūrą, sąrašas.

Pagal apimtį ši knyga peržengia vadovėlio sampratą ir galėtų būti vadinama mokomąja knyga arba tiesiog knyga, skirta ir farmacijos specialistams ir studentams.

SVEIKINIMAS

LFS Valdyba nuoširdžiai sveikina UAB „ENTAFARMA“ vadovą vaistininką Taurą Endriukaitį ir visą kolektyvą įmonės 25-mečio proga!

LIETUVOS FARMACIJOS SAJUNGOS 2019 METŲ KALENDORIUS

SAUSIS						
Pr	A	T	K	Pn	Š	S
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

VASARIS						
Pr	A	T	K	Pn	Š	S
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28			

KOVAS						
Pr	A	T	K	Pn	Š	S
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

■ „BaltPharm Forum-2019“ – balandžio 13-14, Kaunas

■ „Farmacijos dienos-2019“ – birželio 15-16, Palūšė

■ FIP Kongresas, – rugsėjo 22-26 d., Abu Dabis

■ LFS 34-sis suvažiavimas ir Tarptautinė konferencija – spalio 19-20d., Vilnius

LIEPA						
Pr	A	T	K	Pn	Š	S
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

RUGPJŪTIS						
Pr	A	T	K	Pn	Š	S
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

RUGSĖJIS						
Pr	A	T	K	Pn	Š	S
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

BALANDIS						
Pr	A	T	K	Pn	Š	S
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

GEGUŽĖ						
Pr	A	T	K	Pn	Š	S
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

BIRŽELIS						
Pr	A	T	K	Pn	Š	S
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

SPALIS						
Pr	A	T	K	Pn	Š	S
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

LAPKRITIS						
Pr	A	T	K	Pn	Š	S
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

GRUODIS						
Pr	A	T	K	Pn	Š	S
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Nežemiška kolageno jėga – UNIKALUS KETURIŲ KOLAGENŲ KOMPLEKSAS

sąnariams

kaulams

kremzlėms

odai

Paros dozė paketėlyje:

- ★ Hidrolizuoti I ir III tipo kolagenai 10 000 mg
- ★ Hidrolizuotas II tipo kolagenas 30 mg
- ★ Grynas II tipo kolagenas 0,02 mg
- ★ Vitaminai C, E
- ★ Hialurono rūgštis

Pasikeitimai vaistų rinkoje padės kovoti su falsifikuotais vaistiniais preparatais

Nuo kitų metų vasario 9 d. visose ES šalyse beveik visų receptinių ir kai kurių nereceptinių vaistų pakuotės turės būti su specialiomis apsaugos priemonėmis, leisiančiomis nustatyti, ar konkreti pakuotė yra autentiška ir ar ji, gabenant bei laikant vaistinį preparatą, nebuvo pažeista fiziškai. Tokių pokyčių imtasi, siekiant apsaugoti vaistų rinką nuo falsifikuotų preparatų, mat su šia problema susiduriama daugelyje valstybių. Iki šios datos pagamintus vaistus bus galima išparduoti ankstesnėmis pakuotėmis.

Jau kuris laikas vaistų falsifikavimą galima laikyti pasaulinio masto problema, mat padirbinėjami yra tiek originalūs, tiek generiniai vaistiniai preparatai ir ši neteisėta veikla yra vykdoma ne tik besivystančiose Azijos šalyse, bet ir Amerikoje, Europoje. Vartoti falsifikuotus vaistus nepaprastai pavojinga, mat jų sudėtyje veikliųjų medžiagų gali apskritai nebūti arba jų kiekis gali būti mažesnis negu autentiškuose vaistuose, juose gali būti kenksmingų priemaišų, falsifikatų ženklavimas, pakuotės lapelis gali būti neteisingi ir klaidinantys. Europos Komisija, įvertinusi kasmet augančią falsifikatų grėsmę, ėmėsi veiksmų – tam, kad falsifikuoti vaistai negalėtų patekti į teisėtą tiekimo tinklą, nuo 2019 m. vasario 9 d. visose šalyse narėse bus pradėtas taikyti Deleguotasis Reglamentas 2016/161, kuriuo remiantis vaistų pakuotės privalės turėti naujas specialias saugumo priemones.

Naujos pakuočių apsaugos priemonės griežčiau kontroliuos prekybą vaistais

Taip tvirtina Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos (VVKT) viršininkas Gintautas Barcys. Pasak jo, iš esmės keisis receptinių vaistų išorinė pakuotė: ji privalės turėti unikalų identifikatorių bei pakuotės apsauginį įtaisą, kurie padės užtikrinti, kad vaistai visoje Europos Sąjungoje būtų saugūs. „Unikalūs identifikatoriai leis nustatyti vaisto autentiškumą ir identifikuoti kiekvieną individualią pakuotę. Jie turės būti užkoduoti dvimačiu brūkšninio kodu, po kuriuo slėpės vaisto pavadinimas, farmacinė forma, stiprumas, pakuotės dydis, pakuotės individualus (serijinis) numeris, vaisto serijos numeris ir tinkamumo vartoti data. Tuo tarpu pakuotės apsauginiai įtaisai (pvz. lipdukai ar hologramos) parodys, ar pakuotė nebuvo specialiai atidaryta, kitaip pažeista“.

- apie būsimas privalomas vaistų pakuočių apsaugos priemones pasakojo VVKT vadovas.

G. Barcio teigimu, naująją tvarką įgyvendins visos be išimties Europos Sąjungos šalys, taip pat ir ne jos narės – Šveicarija, Norvegija, Islandija. Šiuo tikslu buvo sukurta speciali Europos Sąjungos kaupyklų sistema.

Kas ta ES kaupyklų sistema ir kodėl ji reikalinga?

Kadangi falsifikuotų vaistų grėsmė yra labai didelė ir kasmet vis auga, reikėjo sugalvoti patikimą mechanizmą, kuris padėtų užkirsti kelią padirbtoms vaistams atsirasti legalioje vaistų tiekimo grandinėje. Buvo sumanyta sukurti unikalius identifikatorius, pakuotės apsauginius įtaisus bei specialią kaupyklų sistemą, kurioje būtų saugoma visa informacija apie į rinką išleistų vaistų pakuočių unikalius identifikatorius. Kaupyklų sistemą sudarys centrinė (European medicines verification organisation) ir nacionalinės valstybių narių kaupyklos. Pastarąsias įsteigti ir valdyti pavesta vaistų gamintojų (registruotojų) įsteigtiems pelno nesiekiantiems juridiniams asmenims.

Pacientai nepajus nepatogumų dėl naujos sistemos taikymo

Kaip tvirtina Lietuvos Nacionalinės vaistų verifikacijos organizacijos (NVVO) direktorius Tomas Petkevičius, minėta kaupyklų sistema nėra skirta gyventojams – jie patys negalės prisijungti prie sistemos ir patikrinti, ar vaistas nėra falsifikatas. Kad vaistas yra saugus ir kokybiškas privalės užtikrinti visi vaistų tiekimo grandinės dalyviai: gamintojai, didmenininkai, vaistinės, sveikatos priežiūros įstaigos. „Vaistų gamintojai, taip pat vaistus lygiagrečiai importuojančios įmonės, prieš išleidžiamas vaistus į rinką, turės įvesti jų unikalius identifikatorius į centrinę kaupyklą. Didmeniniai platintojai direktyvoje numatytais atvejais privalės patikrinti vaistų pakuočių apsaugos priemones. Tuo tarpu vaistinės, sveikatos priežiūros įstaigos (išskyrus nacionaliniais teisės aktais nustatytas išimtis, prieš išduodamos (parduodamos) vaistus, turės patikrinti kiekvienos vaistų pakuotės apsauginius įtaisus ir prisijungusios prie nacionalinės kaupyklos, deaktyvuoti unikalius identifikatorius“, - aiškino T. Petkevičius. Anot jo, kad sistema veiktų be trikdžių, reikalingas visų šalių pasiruošimas. Vaistų gamintojai privalo užtikrinti, kad jų pagamintų vaistų duomenys būtų įkelti į Centrinę duomenų kaupyklą. Tam, kad prie nacionalinės kaupyklos būtų galima prisijungti galutiniams sistemos vartotojams (vaistinėms, didmenininkams, asmens sveikatos priežiūros įstaigoms), reikalinga suprogramuoti vartotojo grafine sąsają prisijungimui prie Nacionalinės vaistų verifikacijos sistemos, o taip pat užtikrinti, kad

galutinių vartotojų naudojami kodų skaitytuvai galėtų nuskaityti dvimačius 2D Matrix kodus. „Aktyviai bendraujame su vaistų registruotojais, gamintojais, lygiagreto importo leidimo turėtojai. Šiuo metu taip pat organizuojame susitikimus su vaistinių ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų atstovais, mat jie taip pat turi pasiruošti įgyvendinti su naująja tvarka susijusius reikalavimus. Susitikimai jau įvyko Vilniuje ir Kaune, artimiausiu metu planuojami Klaipėdoje, Panevėžyje ir Šiauliuose.

T. Petkevičius taip pat pridūrė, kad pacientai, vaistų pirkėjai neigiamų pokyčių nepajus. Priešingai, jie bus garantuoti, kad įsigys ar yra gydomi ne falsifikuotais, o saugiais ir kokybiškais vaistais. Vaistų pardavimo tvarka vaistinėse nuo kitų metų vasario 9 d. gyventojams nesikeis.

Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba

ES pradėtas vaistų, kurių sudėtyje yra veikliosios medžiagos valsartano, gaminamo kompanijoje „Mylan Laboratories Limited“ Indijoje, serijų atšaukimas iš rinkos

Šią žinią skelbia Europos vaistų agentūra (EVA). Vaistų su veikliąja medžiaga valsartanu, gaminamu „Mylan Laboratories Limited“ Indijoje, kai kuriose serijose buvo rastas per didelis N-nitrozodietilamino (NDEA) priemaišos kiekis.

Veiklioji medžiaga valsartanas, kurią gamina minėta kompanija, nebegali toliau būti naudojama vaistų gamybai ES. Šios medžiagos atitikties Europos farmakopėjai sertifikato galiojimas buvo sustabdytas 2018 lapkričio 19 d.

Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba (VVK) iš rinkos atšaukia visas vaistinių preparatų, kurių veiklioji medžiaga valsartanas pagaminta „Mylan Laboratories Limited“ Indijoje, serijas:

- *Amlodipine/Valsartan Teva 10 mg/160 mg plėvele dengtos tabletės N28 (registruotojas Teva B.V., Nyderlandai);*

- *Amlodipine/Valsartan Teva 5 mg/160 mg plėvele dengtos tabletės N28 (registruotojas Teva B.V., Nyderlandai);*

- *Vanatex HCT 80 mg/12,5 mg plėvele dengtos tabletės N28 (registruotojas Medana Pharma SA, Lenkija).*

Visas vaistų serijas su minėto gamintojo valsartanu jau atšaukė Šveicarija, Kroatija, Italija ir Ispanija. Kitos šalys, savo rinkose turinčios vaistinių preparatų su šia veikliąja medžiaga, atšaukimus planuoja artimiausiu metu. Čekijos, Islandijos, Švedijos, Kipro ir Suomijos rinkose vaistų su minėto gamintojo veikliąja medžiaga nėra.

EVA primena, jog NDEA yra klasifikuojama kaip galimas kancerogenas (medžiaga, galinti sukelti vėžį). Svarbu pažymėti, kad tiesioginio pavojaus pacientų sveikatai nėra, didesnė rizika pacientams būtų staiga nutraukti vaistų dėl aukšto kraujo spaudimo vartojimą. Todėl pacientams nereikėtų to daryti prieš tai nepasitarus su gydytoju ar vaistininku.

EVA, glaudžiai bendradarbiaudama su Europos direktoratu vaistų kokybei bei nacionalinėmis vaistų agentūromis, tęsia sartinų preparatų, turinčių NDEA bei kitos susijusios priemaišos N-nitrozodietilamino (NDMA) peržiūrą. Vaistų gamintojai ir ES laboratorijos atlieka papildomus tyrimus dėl minėtų priemaišų vaistuose. EVA informuos visuomenę, kai tik bus gauta naujos informacijos. EVA taip pat bendradarbiauja su gamintojais, kad nustatytų, kokių priemonių galima imtis, siekiant sumažinti ar pašalinti priemaišas vaistuose.

Daugiau informacijos:

Apie vaistą

Valsartanas yra angiotenzino II receptorių antagonistas, vartojamas hipertenzijai (aukštam kraujospūdžiui), neseniai patirtam miokardo infarktui bei širdies nepakankamumui gydyti. Jis vartojamas atskirai arba kartu su kitomis veikliosiomis medžiagomis.

Apie procedūrą

Vaistų, kurių sudėtyje yra veikliosios medžiagos valsartano, peržiūra buvo pradėta 2018 m. liepos 5 d. remiantis 31 direktyvos 2001/83/EC straipsniu. 2018 m. rugsėjo 20 dieną peržiūra buvo praplėsta, įtraukiant vaistus, kurių sudėtyje yra kandesartano, irbesartano, losartano ir olmesartano. Peržiūrą atlieka Žmonėms skirtų vaistų komitetas (CHMP). Jo nuomonė bus perduota Europos Komisijai, kuri paskelbs galutinį teisiškai privalomą sprendimą, taikomą visose Europos Sąjungos valstybėse narėse.

Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba

PRISIMINIMAI

Dr. Regina Stonkutė-Žukienė

Tęsinys. Pradžią skaitykite 2016 m. Nr. 3-4

Susigyvenau su Debeikių apylinkių gyventojais. Jie į vaistinę galėjo ateiti visą parą. Stengiausi visiems padėti. Vasaros atostogų į namus kaime iš Kauno parvažiavo ketvirtas kurso studentas medikas Antanas Rasimas. Ateidavo ir jis į vaistinę, jis apylinkėje jau turėjo nemažai pacientų. Jis priimdavo ligonius ir šie su receptais ateidavo į vaistinę. Mums tai buvo papildomas darbas ir pajamos. Kai Antanas baigė studijas, gavo paskyrimą į Daugailius - nedidelį miestelį Utenos rajone - ir ten dirbo visą gyvenimą. Mūsų pažintis nenutrūko. Jis vedė Daugailių vaistinės vedėją Genę Puodžiūnaitę - savo klasės draugę, o mano bendradarbę Anykščių vaistinėje. Susilaukė dviejų sūnų.

Bėgo dienos Debeikiuose. Kartą į vaistinę atėjo čigonė ir pradėjo man kalbėti, kad išburs ateitį. Aš atsisakinėjau, nenorėjau prasidėti. Ji sakė, kad aš netikinti jos burtais, bet paprašė parodyti delną. Ištiesiau ranką. Pažiūrėjusi pasakė, kad manęs laukia dvi kelionės: viena artima, kita tolimesnė. Ir kad aš šio darbo, kurį dirbu, nebedirbsiu, o gyvensiu dideliame mieste ir sėdėsiu už stalo. Pasakė, kad gyvensiu septyniiasdešimt dvejus metus ir dar keletą smulkmenų. Netikėjau jos pasakojimais, tačiau dalis jų greitai išsipildė.

1952 metų sausio pabaigoje paskambino Vyriausiosios farmacijos valdybos kadru (personalu) inspektorė ir pasakė, kad mane norima paskirti Anykščių vaistinės vedėja. Gavau Vyriausiosios farmacijos valdybos pranešimą, kad nuo vasario esu skiriama dirbti į Anykščius. Po kelių dienų iš Utenos atvažiavo provizoriaus padėjėja Ona Čeponytė ir parodė Vyriausiosios farmacijos vaidybos raštą, kad ji paskirta Debeikių vaistinės vedėja. Pradėjome inventorizaciją ir jai perdaviau vaistinę. Anykščių vaistinės vedėjas J. Morkūnas, kadangi neturėjo aukštojo išsilavinimo, iškeltas vedėjanti į Saldutiškio vaistinę. Anykščių medikai surengė J. Morkūnui išleistuves.

Kai atvažiavau į Anykščius, J. Morkūnas pasakė: „Regina, būtų gerai, kad inventorizuojant vaistinę dalyvautų valdybos atstovas, taip bus geriau tau ir man.“ Pritariau jo nuomonei. Paskambinome į Vyriausiąją farmacijos valdybą. Kadru skyriuje pasakė, kad atstovas paskirtas. Nei tą, nei kitą dieną niekas neatvažiavo. Tačiau man paskambino Vyriausiosios farmacijos valdybos viršininkas J. Eišvydis. Jis pasakė, kad aplinkybės taip susiklostė, kad dabar iškelti J. Morkūno negali, ir ar aš nesutikčiau keletą mėnesių padirbėti J. Morkūno pavaduotoja. Turėjau jūzlumo paklausti: „Ar jūs, viršininke, žodis tvirtas ir po kelių mėnesių mane paskirsite vedėja?“ Patvirtino, kad taip. Dar Morkūno paklausiau, ar gausiu kambarį apsigyventi. Jis pažadėjo. Tada aš viršininkui atsakiau, kad sutinku padirbėti Anykščių vaistinės vedėjo pavaduotoja.

Pasirodo, kad į valdybą buvo atvažiavęs Saldutiškio vaistinės vedėjas ir prašė iki pavasario palikti. Nors jis turėjo būti atleistas kaip buvęs vaistinės savininkas, J. Eišvydis sutiko

palaukti. Viršininkas buvo labai geras žmogus. Persikraustyti mums su mama padėjo Debeikių kolūkis, baldus pervežė rogėmis, už tai nereikėjo mokėti. J. Morkūnas mums su mama užleido savo miegamąjį, net paskolino lovas. Turėjome vaikščioti per Morkūno kambarį ir naudotis bendra virtuve.

Iki tol Anykščių vaistinės vedėjo pavaduotoja dirbusi Liucija Kuliešienė išvažiavo į Kavarską, kur vaistinės vedėju pradėjo dirbi jos vyras, nes Panevėžio kontora buvo panaikinta. Kavarsko vaistinės vedėjas Rimkevičius išėjo į pensiją ir išvažiavo gyventi į Vilnių, kur gyveno žmonos brolis ir kur jie nusipirko butą ar namelį.

Situacija Anykščių vaistinėje per pusantrų metų kol aš dirbau Debeikiuose, visiškai pasikeitė. Atvažiavo jauna provizorė Genovaitė Karpinskaitė, 1951 metais baigusi Kauno medicinos institutą. Vietoj Genės Puodzmaitės, išvažiavusios vadovauti Daugailių vaistinei, paskirtas buvęs Vabalninko vaistinės savininkas Oskaras Jansenas. Janseno šeima apsigyveno vaistinės namo mansardoje. Į Vilnių išvažiavo fasuotoja dirbusi Morkūnienės sesuo. Iš senųjų darbuotojų dirbo tik sanitarė Lionė.

Pirmąsias dienas vaistinėje atmosfera buvo nejauki, nes gydytojai, žinodami, kad vaistinės vedėja būsiu aš, lyg pradėjo ignoruoti J. Morkūną. Bet netrukus viskas grįžo į seną vagą. Morkūnai buvo taikaus būdo, mes su mama taip pat, visi susigyvenome ir likome draugai visą gyvenimą.

Kovo pabaigoje Vilniuje turėjo vykti Kaimo jaunimo sporto draugijos „Nemunas“, kuriai ir aš priklausiau, respublikinės šachmatų varžybos. Kadangi prieš tai nugalėjau srities varžybose, gavau kvietimą į Vilnių. Paklausiau vedėją, ar jis mane išleis visai savaitei. Sutiko, ir aš išvažiavau. Mus apgyvendino viešbutyje prie Karininkų namų (dabartinėje prezidentūroje). Varžybos vyko Baltojoje salėje. Dalyvavome gal penkios merginos. Man sekėsi, savo varžoves nugalėjau. Apie varžybas rašė laikraštis „Tiesa“. Pietus valgėme „Šešupės“ valgykloje, netoli kurios - ir Vyriausioji farmacijos valdyba. Vieną dieną per pietus prie manęs priėjo čia valgiusi Kadru skyriaus vyriausioji inspektorė V. Bogdanova ir pasakė, kad mane norėtų pamatyti valdybos viršininkas Jonas Eišvydis. Ne juokais išsiganau. Juk iš Anykščių į Vilnių išvažiavau be valdybos leidimo.

Rytą prieš varžybas nuėjau į Vyriausiąją farmacijos valdybą Lenino prospekte (dabar - Gedimino prospektas), 27 numeriu žymėtame pastate. Viršininkas maloniai mane sutiko ir paklausė ar nenorėčiau persikelti į Vilnių ir dirbti valdyboje. Atsakiau tokio darbo neišmanau ir nežinia, ar sugebėsiu. Jis pasakė, kad tektų dirbti Gamybos skyriaus vedėja, vadovauti vaistų pramonės įmonėms. Atsikalbinėjau, pasakiau, kad aš netinku, nes mano tėvas yra politinis kalinys. Viršininkui meluoti negalėjau, nors anketoje rašiau, kad tėvas miręs. Bet viršininkas pasakė, kad tai nesvarbu, kad ateityje tai susitvarkys, o aš, jei galiu žaisti šachmatais, tai galėsiu dirbti ir valdyboje. Pasakiau, kad turiu pasitarti su namiškiais ir apie savo sprendimą vėliau pranešiu.

Varžybose nugalėjau. Buvau apdovanota Palecho meistrų dėžute su sidabrine lentele ir užrašu. Ir man, ir vyrams, šachmatų ir šaškių varžybų nugalėtojams, užrišo puošnias raudonas šilko juostas, ant kurių aukso raidėmis buvo parašyta, kad esame respublikinių varžybų nugalėtojai. Pakvietė dalyvauti radijo valandėlėje. Mūsų nuotraukas išspausdino laikraštis, jos net pateko į kažkurį sąjunginį leidinį.

Parvažiavau į Anykščius. Supratau, kad vaistinės vedėjas norėtų, kad aš išvažiuočiau į Vilnių. Jis vėl buvo radęs bendrą kalbą su rajono vadovais. Tikėjausi Vilniuje gauti kambarį, o jei nepatiktų ar nesugebėčiau dirbti valdyboje, iš Vilniaus galėčiau išsikelti ir vaistinės vedėjos vietą kur nors gaučiau.

Medikai džiaugėsi mano sėkme šachmatų varžybose ir vakarais ateidavo sužaisti partiją. Karta gavau laišką iš lagerio nuo jauno lietuvių politinio kalinio. Jis rašė, kad pamatė mano nuotrauką rusiškame sporto žurnale ir norėtų susirašinėti. Į tą laišką neatsakiau, susirašinėti su politiniais kaliniais buvo pavojinga.

Balandžio mėnesį atsitiko nuotykis, suteikęs man didelę gyvenimo pamoką. Atėjau vaistinėn dirbti po pietų. Atėjo žmogus pasiimti vaistų, pagamintų pagal receptą. Vaistinė kvitų dar neturėjo. Receptus registruodavome „Receptūros žurnale“. Vaistus atsiimantieji pasakydavo pavardę, vaistininkas paklausinėdavo. paaiškindavo, kaip vaistus vartoti, ir juos atiduodavo. Ir tas žmogus pasakė ligonio pavardę. Kadangi supratau, kad tai vaikas, paklausiau, kokio amžiaus. Pasakė, kad trijų mėnesių. Vaistą - dabar neprisimenu, ar mikstūrą nuo peršalimo, ar virškinimui pagerinti - atidaviau, paaiškinau, kaip vartoti. Netrukus atėjo kitas žmogus ir paprašė vaistų vaikui. Pradėjau jų ieškoti ir tik tada pamačiau, kad padariau klaidą. Išsigandau - paršeliui gydyti reikėjo atiduoti vaistus pagal veterinaro receptą, o atidaviau vaikui skirtą mikstūrą. Tuomet receptai dar nebuvo atiduodami ligoniui, jie likdavo vaistinėje, jų vietoje buvo rašomos signatūros. Mandagiai atsiprašiau - „vaistai dar nepagaminti“, pakviečiau vaistinėje palaukti. Pagaminusi mikstūrą atidaviau. Nubėgau į veterinarijos skyrių, susijaudinusi veterinarui pasakiau, kas atsitiko. Jis mane nuramino, nusijuokė, kad paršeliui dėl vaiko vaistų tikrai nieko blogo nenutiks, jie buvo skirti tik apetitui pagerinti.

Šis įvykis parodė, kad vaistininkas turi būti atidus ir kad jo atsakomybė didelė. Kiekvieną receptą reikia atidžiai tikrinti ir viską gerai išsiaiškinti.

Apsvarsčiusi viršininko pasiūlymą ir pasitarusi su namiškiais, nenorėdama skriausti man gero vedėjo Juozo Morkūno, nutariau priimti kvietimą dirbti Vilniuje. Supratau, kad J. Morkūnas dar kurį laiką dirbs vedėju. Paklausiau jį, ar, kol

1952 m. Atsisveikinant su Anykščiais

susirasiu Vilniuje butą, gali likti gyventi mano mama ir sesuo, jis atsakė, kad taip. Apie savo sutikimą pranešiau valdybai ir greitai gavau raštą, kad nuo 1952 metų gegužės 2 dienos esu skiriama VFV Gamybos skyriaus vedėja.

Vaistinės darbuotojai surengė man išleistuves, visi kartu nusifotografavome ant vaistinės verandos laiptų.

Baigėsi dar vienas mano gyvenimo etapas. Išsipildė burtininkės žodžiai: iš pradžių kelionė į Anykščius, ir štai - toloka kelionė į Vilnių! Man nebeteks dirbti vaistinėje, o turėsiu sėdėti už rašomojo stalo.

Gražų 1952 metų gegužės 1-osios rytą atvažiavau į Vilnių. Ant aukšto Neries kranto, prie namelio Pušų gatvėje, kur gyveno mano buvusi bendradarbė Bronė Zaskevičienė, pasitiko žydinti kriaušė. Zaskevičienė, Birutės Morkūnienės sesuo, pas senutę lenkų nuomojosi kambarį ir man užleido savo sūnelio Eugenijaus lovą.

Gegužės 2-ąją atėjau pas valdybos viršininką Joną Eišvydį. V. Bogdanova nuvedė mane į Trakų gatvę Nr. 7, kur buvo vaistų sandėlis ir VFV Prekybos skyrius ir Gamybos skyrius. Susipažindino mane su VFV viršininko pavaduotoju I. Akabasu ir kitais darbuotojais. Gamybos skyriaus vedėjas buvo žydas Šochatas, labai kultūringas, išsilavinęs žmogus, aukštąjį mokslą baigęs Prancūzijoje, tačiau aukštojo farmacinio išsilavinimo jis neturėjo. Buvo baigęs tik farmacininkų kursus, kuriuos po karo Vilniuje suorganizavo Kontrolinės analitinės laboratorijos vedėjas S. Sirotkinas. Gamybos skyriuje dar dirbo inspektorė provizorė Bronė Bajorinienė, tais pačiais metais, kaip ir aš, baigusi studijas Vilniaus universitete. Tai ir visi skyriaus darbuotojai.

Tame pačiame kambaryje dirbo ir keturi Prekybos skyriaus darbuotojai: Edgaras Paulauskas, kuris lyg ėjo skyriaus vedėjo pavaduotojo pareigas. Tai žydas, tarnavęs 16-joje divizijoje. Manau, kad jis buvo tik gimnaziją baigęs, jo žmona docentė universitete dėstė anglų kalbą. Prekių žinovė Apolonija Kačkutė, baigusi mokytojų seminariją, daugiausia dirbo mašininkės darbą. Lija Zilberlas, žydė, dantų gydytoja, jos darbo baras - medicinos instrumentų ir aparatūros apskaita. Ir Konkordija Ivanovna Panova, farmakoteknikė iš Leningrado, ji tikrindavo visas sąskaitas ir nustatydavo mažmenines medikamentų kainas.

VFV viršininko pavaduotojas I. Akabasas kartu dirbo ir Prekybos skyriaus vedėju. Inteligentiškas, išsilavinęs, gero būdo. Prieš karą jis dirbo vaistinėse, vaistų sandėlyje, o

1940 metais, Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, paskirtas VFV Kauno rajoninės kontoros vedėju. Karo metus praleido Rusijoje, kur dirbo vadovaujant darbą farmacijos sistemoje. I. Akabasas turėjo atskirą kabinetą.

Tame pačiame pastate veikė ir Centrinis vaistų sandėlis. Jo vedėja buvo provizorė Rusijos žydė Mūza Vasiljevna Lobanova, jos pavaduotojas - taip pat žydas Jakobsonas, prieš karą buvo Šiaulių vaistų sandėlio vedėjas, farmacinio išsilavinimo jis neturėjo. Sandėlio prekybos - užsakymų skyriaus vedėja dirbo žydė vaistininko padėjėja Amsterdamskaja, o vyriausiuoju buhalteriu - labai inteligentiškas žydas Natanovičius.

Dauguma sandėlio darbuotojų buvo žydai. Lietuviai dirbo tik buhalterijoje.

Man skirtas 880 rublių atlyginimas, gaudavau ir premijas. Prieš keletą mėnesių Lietuvos Vyriausios farmacijos valdybos darbą buvo tikrinusi SSRS Vyriausiosios farmacijos valdybos komisija. Kaip ir visos tokios komisijos, rado įvairių darbo trūkumų. Didžiausias jų buvo kvalifikuotų, aukštąjį farmacijos mokslą baigusių specialistų trūkumas, ypač - VFV skyrių vadovų. Pavesta VFV viršininkui J. Eišvydžiui kuo greičiau dalį darbuotojų pakeisti provizoriais. Todėl turėjo atleisti Šochatą ir vietoje skyrė mane, nors Šochatas šį darbą tikrai išmanė geriau negu aš, kvalifikuota jauna provizorė.

N. Šochatas šiek tiek man paaiškino darbo reikalus ir ta pačią dieną abu nuėjome į Vilniaus farmacijos fabriką „Gegužės Pirmoji“, kuris buvo šalia Aušros Vartų. Čia reikėjo kolektyvui pristatyti naują fabriko direktorę, baltarusę provizorę Lidiją Jakubą, 1940 metais baigusią Leningrado farmacijos institutą. L. Jakūba iki tol dirbo VFV Kardų skyriaus vedėja ir dabar paskirta vietoje atleidžiamo fabriko direktoriaus vaistininko padėjėjo J. Sinkevičiaus. Jo darbe komisija iš Maskvos taip pat rado trūkumų. J. Sinkevičius buvo Rusijos lietuvis, partijos narys. Atleistas iš fabriko direktoriaus pareigų, jis tapo didžiausio Vilniaus viešbučio direktoriumi.

N. Šochatas naująją direktorę ir mane supažindino su fabriko atsakingais darbuotojais: vyriausiuoju inžinieriumi chemiku žydu Kovarskiu, Galeno skyriaus vedėja provizore M. Basalykaite, Fasavimo cecho vedėja ruse Makarenka, vyriausiuoju buhalteriu Kavaliausku.

Kitą dieną N. Šochatas nuvežė mane į Kauno chemijos farmacijos fabriką „Sanitas“. Šiame fabrike buvau atlikusi gamybinę praktiką, todėl kai kuriuos darbuotojus iš matymo pažinojau. N. Šochatas mane supažindino su fabriko direktoriui S. Kunteru ir vyriausiuoju inžinieriui T. Kovaliausku. Galeno cecho viršininke dirbo chemikė-vaistininkė V. Januškevičienė, Ampulių cecho viršininkė buvo V. Stančiūtė, Fasavimo cecho viršininkė - provizorė G. Kiršaitė. Fabriko „Sanitas“ darbuotojų kvalifikacija aukšta, visi baigę universitetus, tik direktorius buvo provizoriaus padėjėjas.

Vos atvažiavome į fabriką, N. Šochatas su Galeno cecho viršininke ir jos pavaduotoja K. Prapiestyte ėmėsi aptarinėti spirito žaliavos normų mažinimo klausimą. Man tai buvo gera pamoka.

Tuo supažindinimas su įmonėmis ir baigėsi Be šių įmonių, VFV dar priklausė fabrikas „Medaparatura“ ir Šiaulių „Galen“ laboratorija, kuri buvo VFV Šiaulių kontoros žinioje.

N. Šochatas laikinai paskirtas VFV Vaistažolių skyriaus vedėju. Šiam skyriui priklausė ir pusiau sugriautas Švenčionių

1953 m. VFV darbuotojai A. Lukšas ir R. Stonkutė „Sanite“

vaistažolių perdirbimo fabrikas. Vadovauti Vaistažolių skyriui buvo numatyta skirti tuomet į Kijevo provizorių pasitobulinimo kursus pasiųstą provizorę K. Kepenytę, 1949 metais baigusią Vilniaus universitetą. Jai grįžus iš kursų, N. Šochatas tapo Nr. 7 bereceptinio skyriaus vedėju.

Vyriausioji farmacijos valdyba, kaip minėjau, buvo Lenino prospekte, Sveikatos apsaugos ministerijos pastato antrame aukšte. Ten pat buvo ir Respublikinės kontrolinės analitinės laboratorijos patalpos, o pirmame aukšte veikė vaistinė, kurios vedėjas buvo chemikas-vaistininkas J. Melnikas. Sveikatos apsaugos ministerijos patalpos - ketvirtame ir penktame aukštuose, trečiame veikė Respublikinė medicinos biblioteka, o pirmame, antrame ir trečiame aukštuose - poliklinika. Įėjimas į polikliniką buvo iš Komunarų gatvės.

Valdybos darbuotojai mane šiltai priėmė. Planavimo skyriui, su kuriuo man daugiausia reikėjo bendradarbiauti, vadovavo ekonomistas A. Lukšas, labai dalykiškas, malonus žmogus, geras specialistas. Vyriausiasis buhalteris buvo Stasys Svetlauskas, Organizacinio skyriaus viršininkas - Rusijos lietuvis vaistininko padėjėjas J. Pangonis, Kadrių skyriui vietoje L. Jakūbos dabar vadovavo provizorė V. Bogdanova. Vaistinių darbą kuravo VFV viršininko pavaduotojas E. Danilavičius.

Valdybos viršininkas J. Eišvydis buvo Rusijos lietuvis. Jis gimė Dusetose, Zarasų apskrityje. Būdamas keturiolikos metų išvyko į Rusiją, nes norėjo mokytis. Gyvenime patyrė visokių negandų: teko eiti aukštas partines pareigas, 1937 metais suimtas ir keletą metų kalintas sovietiniame kalėjime. Po to dirbo eilinį darbą Gorkyje, o prasidėjus karui paimtas į Lietuviškąją 16-ąją diviziją, apdovanotas ordinais ir medaliais. Po demobilizacijos liko Lietuvoje, pradėjo dirbti VFV viršininko pavaduotoju, nes Lietuvai reikėjo sumanių vadovų. 1947 metų kovo 15 dieną paskirtas Vyriausiosios farmacijos valdybos viršininku.

Tai buvo neeilinė asmenybė, žmogus iš didžiosios raidės. J. Eišvydžio vadovaujama Lietuvos farmacija pirmavo visoje Sovietų Sąjungoje, apie Lietuvos vaistinių tvarką ir darbo kokybę buvo plačiai žinoma, Lietuvos vaistinių interjerai buvo gražiausi. Lietuvoje susirašinėjimas su vaistinėmis ir su

kitomis organizacijomis vyko lietuvių kalba, tuo tarpu kitose sąjunginėse respublikose - tik rusų kalba. Man J. Eišvydis buvo kaip antras tėvas. Tik jo dėka aš, atvykusi iš provincijos, tapau išsimokslinusi ir išsilavinusi, atsakinga darbuotoja.

Iš pradžių nemokėjau biurokratinio darbo, nemokėjau rusiškai rašyti raštų. Valdybai reikėjo susirašinėti su Maskva ir kitomis respublikomis. Reikėjo rašyti dalykinius raštus įmonėms, planuoti jų darbą. Mane visų tų dalykų kantriai mokė J. Eišvydis, nors pats nebuvo baigęs universiteto, buvo tik provizoriaus padėjėjas. Jis taisydavo mano raštus, kartu aptardavome visus iškilusius klausimus. Buvau jauna, vos dvidešimt trejų metų.

Vyriausioji farmacijos valdyba neturėjo bendrabučio ir negalėjo man suteikti jokio kambario. Ilgai pas Bronę gyventi nebuvo kaip, reikėjo susirasti kitą kambarį, kur galėtume gyventi kartu su mama ir sese. Vasarą mane priglaudė Debeikių akušerės Pačebutienės giminaičiai Samuiciai, turėję mažą dviejų kambarių butuką Treniotės gatvėje. Miegodavau ant sofos pereinamame kambaryje, jie patys su sūnumi moksleiviu glaudėsi miegamajame. Visokiais būdais ieškojau nuomojamo kambario, bet neradau. Karo metu Vilnius buvo labai sugriautas, ir praėjus septyneriems metams po karo naujų butų statyta mažai. Jie pirmiausia skirti įstaigoms ir atvykstantiesiems iš „plačiosios tėvynės“.

Pagaliau, padedant Samuitienei, pasisekė išsinuomoti nemažą kambarį gretimame bute. Šeimininkų rusų duktė, partijos narė, buvo vieneriems metams išsiųsta tobulintis į Maskvą. Seimininkai net sutiko mane priregistruoti, tačiau, kai nunešiau dokumentus į miliciją, man pasakė, kad Vyriausioji farmacijos valdyba neturėjo teisės manęs kviesiti į Vilnių, jei nesuteikė buto, todėl dabar milicija mane etapu grąžins į Anykščius. Išsigandau. Apie tai pasakiau valdybos viršininkui, o pati nakvoja I. Akabaso kabinete ant sofos.

Po kelių dienų, Vyriausiajai farmacijos valdybai pasirūpinus, milicija sutiko mane priregistruoti.

Išvažiavau į komandiruotę Šiauliuose, ten reikėjo susipažinti su laboratorijos „Galen“ darbu. VFFV Šiaulių skyriaus viršininkas buvo žydas Levinas. Laboratorijai vadovavo farmacininkas praktikas Boleslovas Norvaiša, jis dar prieš karą dirbo laboratorijoje „Galen“. Laboratorija veikė nedideliame vieno aukšto namelyje, prieš karą ten gamintas limonadas. Laboratoriją pertvarkius, joje gamintos tinktūros ir spiritai, įvairūs tirpalai. Pagaminta produkcija fasuota rankomis.

Boleslovas Norvaiša buvo geras, išradingas ir sumanus specialistas. Jis sunkiomis pokario sąlygomis, kai Šiauliai buvo beveik visiškai sugriauti, sugebėjo organizuoti žmonėms reikalingų vaistų gamybą. B. Norvaiša su žmona, sūnumi ir dukra gyveno prisiglaudę privačiame name. Pakvietė mane pas save pietų. Žmona pagamino skanius pietus, susipažinau ir su jų sūnumi Česlovu, ištįsusi paskutinės klasės moksleiviu. Niekas tada negalėjo nė pagalvoti, kad tai - būsimasis gydytojas ir Lietuvos sportinių šakų čempionas, Lietuvos sportinių šokių mokyklos kūrėjas. Nakvoti nuvažiavau pas savo dėdę į Papilę.

Sesuo baigė vidurinę mokyklą ir Vilniuje įstojo į buhalterių kursus, norėjo greičiau įgyti specialybę ir pradėti dirbti. Į buhalterių kursus atvažiavo ir vedėjo J. Morkūno žmona Birutė. Mūsų mama tuo metu Anykščiuose prižiūrėjo Morkūnų sūnų, mažąjį Valentį.

Tuo metu gyventi į Leningradą išvažiavo Prekybos skyriaus darbuotoja Konkordija Panova. Jos sesuo mokslininkė blokados metu mirė Leningrade. Konkordija rašė įvairioms instancijoms, prašydama leisti apsigyventi Leningrade. Ir jai pavyko. Gavo kainų inspektorės darbą Leningrado srities farmacijos valdyboje ir net kambarį.

Vietoje K. Panovos į Vyriausiąją farmacijos valdybą nuo 1952 metų rugsėjo 1-osios atėjo dirbti Elena Skinkytė, iki tok dirbusi asistente universitete, Chemijos katedroje. Jos tėvas provizorius, Vilkaviškio vaistinės savininkas, pirmasis Lietuvos konsulas Argentinoje 1926-1930 metais. Todėl Elenos Skinkytės socialinė padėtis netiko universitetui, ją atleido. Elena buvo chemikė-vaistininkė, vokiečių okupacijos metais baigusi Kauno universitetą. Prieš pradėdama dirbti universitete, po karo ji dirbo Vyriausioje farmacijos valdyboje, todėl vėl sugrįžo į ją. Atlyginimas čia buvo mažas, vos 690 rublių, o gyveno kartu su ligota motina, kuri pensijos negaudavo. Tėvas jau buvo miręs. Jos turėjo dviejų kambarių butą Liejyklos gatvėje, šalia dabartinės Krašto apsaugos ministerijos. Vieną nedidelį pereinamą kambarėlį nuomodavo. Rugsėjo 1-ąją jų nuomininkė išėjo, ir Elena, žinodama, kad aš ieškau kambario, jį pasiūlė man. Galėjo ir priregistruoti. Kambarėlyje, į kurį patenkama per virtuvę, tilpo tik viena lova, staliukas ir buvo sieninė spinta. Nedelsdamos abi su sese persikraustėme. Lova buvo labai siaura, sesuo miegodavo ant grindų pasitiesusi čiužinį. Nepatogumai mums neturėjo reikšmės.

Sesuo baigė buhalterių kursus. Elena davė šimtą rublių kyšį namų valdytojui ir mano sesę priregistravo. Ji gavo darbą vienoje Vilniaus statybos valdyboje. O rekomendavus pažįstamiems Kojeliams (A. Kojelis dirbo vyriausiojo gydytojo pavaduotoju I tarybinėje ligoninėje), mama gavo auklės darbą vienoje chemikų šeimoje. Taip visos trys apsigyvenome Vilniuje.

Trėmimai tęsėsi. 1952 metų rudenį į Sibirą ištremta Prekybos skyriuje dirbusi L. Zilberlas ir jos dukra.

1953 metų pradžioje laikraštyje „Tiesa“ pirmame puslapyje išspausdintas straipsnis apie gydytojus, kurie norėjo nuuodyti Sovietų Sąjungos vadovus. Atėjusi į darbą ir paėmusi laikraštį į rankas, skubotai perskaičiusi tik antraštę ir nenutuokdama, kas straipsnyje parašyta, pradėjau jį skaityti garsiai. O, Viešpatie! Nebežinojau ką daryti, ar skaityti toliau, ar sustoti nebaigus. Antraštėje žodžio „žydai“ neparašyta, bet straipsnis buvo apie žydų tautybės gydytojus, o manęs klausėsi žydų tautybės bendradarbis E. Paulauskas. Kaitau ir raudonavau, kol skaityti pabaigiau. Nežinau, ką tuo metu jautė E. Paulauskas ir ką apie mane pagalvojo.

Tuo pat mūsų kambaryje, nes tai buvo didžiausia patalpa valdyboje, partorge M. Lobanova, dirbusi sandėlio vedėja, sušaukė sandėlio bei vaistinių vedėjų pasitarimą, kuriame pasmerkė tuos gydytojus.

Visame mieste prasidėjo neramumai, nukreipti prieš žydų tautybės žmones. Net vaistinėse žmonės nenorėjo pirkti vaistų iš farmacininkų žydų, bijodami, kad vaistai gali būti užnuodyti. Ir štai, nepraėjo nuo to laiko nei dvi savaitės, ir išgirdome, kad sunkiai susirgo Stalinas, o po kelių dienų - kad mirė nuo insulto. Prasidėjo masinė gedulo akcija. Ministerijos salėje įvyko gedulo mitingas. Dalyvavo medikai ir farmacininkai. Mane pasikvietė ministerijos partorgas,

matyt, VFFV viršininkui patarus, ir pasakė, kad mitinge turėsiu pasakyti kalbą. Atsisakyti nebuvo kaip. Aš nebuvau partinė. Teko pasakyti tuos kelis žodžius, kad visi liūdime netekę didžiojo Tarybų Sąjungos vado, ir kad atminimas amžiams liks žmonių širdyse...

O viršininkas J. Eišvydis džiaugėsi Stalino mirtimi. Jis buvo pakankamai nuo jo prisikentėjęs. Vieną dieną, kai sustojime laukiau autobuso, E. Paulauskas man pasakė, kad jie, visi žydų tautybės žmonės, žinojo, kad juos ištremis į Sibirą, kad Vilniaus stotyje jiems jau paruošti vagonai.

Po Stalino mirties prasidėjo permainingos. Prie valstybės vairo stėjo Berija, įsakyta į vadovaujamas pareigas respublikose skirti vadinamuosius nacionalinius kadrus. Iš ministerijų net šalintos rusiškos rašomosios mašinėlės. Sveikatos apsaugos ministro pavaduotojas Rusijos lietuvis Lazutka paliepė išnešti mašinėlę ir pasakė, kad jos nebereikės. Tačiau vargšui greitai tai atsirūgo, kitais metais jį atleido iš darbo.

Mūsų viršininkas Jonas Eišvydis grąžintas į komunistų partiją, iš kurios buvo pašalintas tada, kai jį suėmė ir įkalino. Iki tol valdyboje kartais būdavo keistų situacijų - viršininko kabinete vykdavo partiniai susirinkimai, aptarinėtas valdybos darbas, o viršininkas turėdavo išeiti už durų.

Visur vyko susirinkimai, nuvainikuojantys Stalino asmenybės kultą. Ministerijos salėje vadovaujantiems darbuotojams perskaitytas Chruščiovo laiškas. Tame susirinkime kaip skyriaus vedėjai teko dalyvauti ir man. Šiurpu buvo klausytis apie nusikaltimus, kurie padaryti Stalinui įsakius, nors ir be laiškų tai žinojome, buvome patys patyrę...

1953 metų rudenį mano sesuo įstojo į Maskvos finansų instituto Vilniaus vakarinį skyrių. Ji vidurinę mokyklą baigė sidabro medaliu, todėl stojamųjų egzaminų nereikėjo laikyti. Paskaitos vykdavo vakarais universiteto auditorijose, visiškai netoli mūsų buto.

O politiniame šalies gyvenime pasipylė įvykiai. Berija suimtas ir sušaudytas. Valstybės vairo ėmėsi Chruščiovas, Bulganinas ir Malenkovas. Režimas ėmė švelnėti. Lageriuose kilo sukilimai, kaliniai reikalavo peržiūrėti bylas ir sušvelninti kalinimo sąlygas. Paskelbta amnestija, sukurtos komisijos kalinių byloms peržiūrėti. Tremtiniai ir kaliniai pradėjo grįžti į Lietuvą.

Mūsų šeimos gyvenimas plaukė sava vaga. Įsitraukiau į darbą, daug ko išmokau, susigyvenau su bendradarbiais. Sesuo dirbo ir studijavo. Kartu su ja studijavo ir Statybos ir pramonės banko valdytojo pavaduotojas Sakalauskas, banko inžinierius Magelinskas. Sesuo buvo gabi, jai mokslas sekėsi ir dažnai į ją pagalbos kreipdavosi kiti studentai, tarp jų - ir banko darbuotojai. Jie buvo už ją gerokai vyresni, seniai baigę vidurines mokyklas, ir studijos jiems sunkiai ėjosi. Sėsė neatsisakydavo padėti.

Vieną 1954 metų balandžio dieną banko valdytojo pavaduotojas Sakalauskas sėsei pasakė, kad banke yra laisva ekonomisto vieta ir patarė nueiti pas valdytoją S. Movšovičių. Sesuo gavo darbą banke, kuris - čia pat, prie Katedros. Dabar ir atlyginimas buvo didesnis. Bankui priklausė visas namas, jame gyveno ir privačių asmenų. Ketvirtame aukšte, bendrame namo mansardos bute du kambariai buvo skirti siuvyklos „Rožė“ buhalterijai. Pirmame aukšte veikė pati siuvykla. Gegužės mėnesį „Rožė“ ir buhalterija išsikraustė į kitas patalpas Lenino prospekte. Tuomet bankas, Sakalauskui užtarus, tuos du kambarius paskyrė mano sėsei. Kokia tai

1953 m. Lietuvos farmacininkai Leningrade

buvo laimė! Nesvarbu, kad tame pačiame bute dar gyveno keturios šeimos: dvi žydų šeimos, rusė su dukra ir senutė lenkė - visos internacionalas. Nesvarbu, kad teko naudotis bendra maža virtuve, kurioje - vonia ir bendras tualetas. Mums tai buvo nuosavas būstas, jame galėjome apsigyventi ir prisiregistruoti visos trys. Bankas kambarius šiek tiek paremontavo, perstatė krosnį. Mūsų butas buvo šalia virtuvės ir tualetų, vienas kambarys pereinamas, o už jo kitas, mažesnis - su skliautuotomis lubomis ir mažu stoginiu langeliu.

Paprasčiau, kad, kai sandėlio mašina nuveš prekes į Anykščių vaistinę, galėčiau pasivežti ten paliktą mūsų mantą ir baldus. Nurašytą seną stalą mums davė valdyba, kitą stalą ir kėdes išnuomavo bankas, už tai kas mėnesį nemažą sumą išskaitydavo iš sesės algos. Pačios nusipirkti trūkstantus baldus neturėjome už ką. Mūsų baldus įtariai nužvelgė žydė Gordon: o gal visi jie yra žydų?..

Nors virtuvėje reikėjo suktis visiems, sutardavome. Atskirai nuo kitų stengėsi būti tik žydė Berta ir jos vyras. Jie gyveno dviejuose kambariuose koridoriaus gale, turėjo atskiras lemputes virtuvėje ir tualete, kurias uždegdavo iš savo buto. Kartą jos vyras paprašė pagalbos, sakė, kad žmona susirgo. Berta kosėjo ir, kaip kažkas jai patarė, nugarą išsitrynė terpentinu ir šiltai aprišo. Pamačiau, kad visa nugara nudeginta - ištisa pūslė. Patariau tepti aliejumi ir kreiptis į gydytoją. Bertą paguldė į ligoninę, nudegimas buvo baisus. Juk nugarą reikėjo tepti terpentino tepalu, o ne grynu terpentinu. Netrukus ši šeima išvažiavo į Izraelį, o jų vietoje apsigyveno jaunas banko specialistas, inžinierius architektas.

Žydų tautybės Rachilė ir Jaša Gordonai su septynerių dukra ir penkerių sūnumi gyveno nedideliame, gal dvylikos kvadratinio metrų kambarėlyje. Jie abu dalyvavo kare, tarnavo 16-joje divizijoje. Dabar Jaša dirbo krovėju saldinių fabrike, o Rachilė, kurią mes vadinome Raja, augino vaikus. Jaša iš darbo pamedavo šokolado trupinių, Raja juos išlydydavo, pilstydavo į formeles, darė šokolado plyteles ir pardavinėjo turguje.

Rusė Klava su šešerių metų dukrele Liuda gyveno dviejuose mažyčiuose kambarėliuose ir dirbo banke valytoja. Laisvu laiku virtuvės vonioje ji skalbdavo įvairiems klientams skalbinius. Karšto vandens nebuvo, šalia vonios stovėjo kolonėlė, kūrenama malkomis.

Senoji lenkė „pani“ Gabrielė Korgovd, kadaise dvarininkė, po karo porą metų dirbo banke valytoja ir taip pat turėjo mažą kambarėlį šiame bute. Ji gaudavo vos keliolika

rublių pensijos, vertėsi elgetavimu, kartais pozuodavo Dailės instituto studentams. Ji virtuvėje šeiminkaudavo vėlai vakare. Prisielgetaudavo kažkokios baisios mėsos atliekų ir kelias valandas virdavo. Baisus kvapas sklisdavo visame bute, bet kaimynai su tuo susitaikė, nes suprato jos skurdą. Man tik buvo keista, kaip ji niekada neapsinuodijo.

Mūsų buto gyventojų gyvenimo istorijos labai įdomios.

Mes jau porą mėnesių gyvenome bendrame bute, kai Raja supažindino Klavą Šnuronok su savo pažįstamu vaikinui iš Pabradės. Jie sutarė susirašyti, padavė pareiškimus. Aš ta proga nupir-kau ir padovanojau Klavai staltiesę. Tačiau Metrikacijos skyriaus darbuotojai jiems pasakė, kad surašyti negali, nes Klava nėra išsiskyrusi su savo vyru Semionu. Kartu su ja į Vilnių buvo atvažiavę ir jos uošviai, kurie buvo gavę pranešimą, kad sūnus Semionas žuvo kare ir net gaudavo už jį pensiją. Klava jo mirties liudijimo neturėjo, jos pase spaudo apie santuoką nebuvo. Sutarė gyventi nesusituokę. Tačiau milicija vaikiną iš Pabradės atsisakė prirašyti (priregistruoti) Vilniuje, o neprirašytas negalėjo gauti darbo. Jis vienas grįžo į Pabradę, o Klavai gimė sūnus Valentinas.

Po kelerių metų suskambo buto durų skambutis. Už durų - Klavos „žuvęs“ Semionas. Pasirodo, sunkiai sužeistas pateko į ligoninę ir buvo demobilizuotas. Pasiliko Lietuvoje, apsigyveno Radviliškyje, vedė rusę, su ja susilaukė trijų sūnų. Žmona mirė ir jis nuvažiavo į savo gimtinę Polocko srityje, norėjo sužinoti apie savo tėvus ir buvusią šeimą. Kaimynai pasakė, kad tėvai gyvena Vilniuje ir davė jų adresą. Atvažiavęs pas juos, sužinojo ir apie Klavą. Dabar prašėsi Klavos priimamas atgal.

Klava buvo geraširdė ir jį priėmė su visais trimis sūnumis. Semionas Vilniuje buvo prirašytas, pradėjo dirbti. Vaikai užaugo. Vienas jų pradėjo vogti, teistas ir įkalintas. Pataisos kolonijoje kiti kaliniai jį užmušė. Semionas pradėjo labai gerti ir Lazdynų miškelyje pasikorė.

Klavai padėjau įsidarbinti, jį pradėjo dirbti farmacijos fabrike „Gegužės Pirmoji“ buteliukų plovėja ir dirbo ten iki pensijos. Buvo darbšti, gera darbininkė. Jos duklė Liuda tapo optike, o sūnus Valentinas - traukinio mašinistu.

Gabrielė Korgovd prieš karą Lenkijoje turėjo dvarą ir didelę šeimą: tris sūnus ir dvi dukras. Vyras mirė, vaikai pradėjo savo gyvenimo kelią. Karas juos ir motiną išskyrė. Gabrielė nieko apie vaikus nežinojo, pasakojo, kad vienas sūnus prieš karą baigė mokslus ir dirba Varšuvos universitete. Vieną dieną mūsų Raja, grįžusi iš savo pažįstamų, papasakojo, kad per radiją girdėjo iš Varšuvos paskaitą ir kad radijo diktorė pasakė, jog kalbėjo profesorius iš Varšuvos Korgovd.

Praėjo šiek tiek laiko ir p. Gabrielė iš Varšuvos gavo sūnaus laišką. Jis rašė, kad Varšuvos radijuje jam uždavė klausimą, ar jis turi giminių Lietuvoje, koks jo motinos vardas. Jis pasakė, kad motinos vardas Gabrielė, kad nežino, ar ji gyva ir kur gyvena. Po laidos kažkas parašė j radiją. Taip jis gavo motinos adresą. Sūnus laiške motinai rašė, kad jo brolis karininkas žuvo Chatynėje, o kitas brolis verslininkas gyvena Lenkijoje. Lenkijoje gyvena ir abi seserys, viena išteklėjusi už malūnininko, kita našlė, o jos duklė išteklėjo už Rusijos piliečio ir gyvena Rusijoje, kad sesuo ją dažnai ten aplankanti.

Profesorius prašė padėkoti geradariui, kuris parašė į Varšuvos radiją ir suteikė žinių apie mamą. Manėme, kad

1953 m. Palangoje su gyd. T. Augūnaite

tai buvo trečiame aukšte gyvenusi sena inteligentė lenkė. Prasidėjo Gabrielės ir vaikų susirašinėjimas, kvietė ją atvažiuoti. Tačiau ji nenorėjo, kad kas nors iš šeimos Vilniuje lankytųsi, ji buvo išdidi ir gėdijosi savo skurdo. Profesorius ją nuolat kvietė atvažiuoti, bet ji ilgai delsė, norėjo susitaupyti pinigų dovanoms, tr vieną dieną gavo žinią, kad sūnus mirė. Tuomet jau išsirengė aplankyti saviškius. Gabrielei jau buvo per aštuoniasdešimt metų. Duktė, kuri išteklėjo už malūnininko, prašė pasilikti pas ją gyventi, net tai suderino su vietos komendantu. Bet Gabrielė nepasiliko Lenkijoje, sugrįžo į Vilnių. Grįžo papuošta gražiais kailiniais, tačiau ir toliau gyveno savo įprastą gyvenimą. Vieną dieną kaimynai rado ją lovoje negyvą. Tolima giminaitė ją palaidojo Vilniaus „Saulės“ kapinėse.

Jaša Gordonas pramoko batsiuvio amato ir po darbo fabrike siūdavo žieminius batus moterims. Žmona pardavodavo juos turguje. Augančiai šeimai išlaikyti to nepakako ir jis, baigęs vairuotojų kursus, pradėjo dirbti vairuotoju žuvų bazėje - išvežiodavo žuvis, silkes ir žuvies produktus į parduotuves. Prasigyveno, dukrai vestuves surengė net „Neringoje“. Po to susiruošė važiuoti į Izraelį. Kai mano mama jo paklausė, kodėl išvažiuoja, atsakė: „Nusibodo vogti, noriu normalaus gyvenimo.“ Tikriausiai dalį produktų pasisavindavo ir pardavodavo.

1953 metų birželį VFFV vietos komiteto pirmininkas A. Lukšas organizavo Lietuvos farmacininkų išvyką į Leningradą. Iš valdybos važiavome keturi: A. Lukšas, V. Bogdanova, vaistinių tinklo skyriaus viršininkė O. Kasperavičienė ir aš. Kiti buvo vaistinių, laboratorijų vedėjai. Iš viso apie dvidešimt turistų. Ši ekskursija buvo lyg ir premija už darbą. Mokėti už ją nereikėjo.

Gyvenome viešbutyje Nevos prospekte, man teko gyventi viename kambaryje su V. Bogdanova. Kaip tik tuo metu prasidėjo Vakarų Berlyno blokada ir Bogdanova labai sielojosi, kad neprasidėtų karas. Aš tos politinės padėties nesupratau ir visai tuo nesirūpinau.

Kartu važiavo Varėnos vaistinės vedėja Adelė Karaciejūtė, Trakų vaistinės vedėja V. Paukštytė, Vilniaus vaistinės Nr. 4 vedėjas Š. Goldšteinas, Ž. Pospelovas iš Šiaulių, V. Čečkauskaitė iš Panevėžio ir kiti.

(Bus daugiau)

Farmacijos Žinios

XV m. Kaunas, 1938 m. Lapkričio m. Nr. 11 (131)

Samogonas ir jo kenksmingumas žmogaus organizmui

Samogonas, naminė, krūminė, arielka ir kitais sinonimais liaudies tarpe vadinama naminė, ūkišku būdu pagaminta degtinė, kaime yra gerokai paplitusi šalia valstybinės. Kai kuriais atvejais ji kaime net aukščiau statoma, mat, naminė pigesnė. „Gera pagaminta“ beveik neturi nemalonaus kvapo, skonio ir gaminama dažniausiai iš tikro ruginio grūdo, kas taip pat gaunamajam produktui esą teikia ypatingos vertės. Provincijoje iškilmų ir vaišių proga šalia valstybinės atsiranda ant stalo ir savo gamybos degtinė, kuri įsilinksmintų svečių garbinama lygiai kaip ir valstybinė.

Amžių baudžios prisilėgtas, visų užguitas ir paniekintas baudžiauninkas savo vargus ir nelaimes stengdavosi paskandinti degtinėje. Laisvą 7-tą savaitės dieną traukdavo įsis į dvaro ar parapijos bažnyčios užlaikomą karčiamą, pasistatydavo už paskutinį skatiką, o dažniausiai už dienos uždarbį gorčių ar kvortą arielkos ir joje skandindavo visos savaitės nepasisekimus. Patiko jam tas skystis, kurs leisdavo užmiršti vargus, nelaimes ir duodavo progos nors valandai laisvam pasijusti. Prisižiūrėjęs iš kunigo tarnų ar dvaro darbininkų, panoro ir jis pats to tirpinio pasigaminti. Ir naktį, pasislėpęs miške nuo poniškos nagaikos ir kunigo prakeikimų, raugino, virė, spaudė, varė, ištisą eilę bandymų darė, kol pagaliau gavo skystį, panašų, o kai kuriais atvejais net geresnį už karčiamų pardavinėjamą.

Taip žmogus, nežinodamas chemijos nei fermentacijos procesų, o vadovaudamasis vien tik amžiais įgautais patyrimais, gamino ir gamina alkoholinį gėrimą — samogoną ir ieško būdų pagaminti produktą, lygų valstybės pardavinėjamam. Neatbaido jo kalėjimai, baudos, bankrotai. Atlikęs bausmę, jis ir vėl spaudžia pakrūmėse samogoną ir skandina jame vargus, nebudamas savo nei savo įpėdinių sveikatos.

Elgiasi jis taip, o ne kitaip dėl įvairių priežasčių. Iš jų galime paminėti: ekonominį skurdą, pripratimą gerti alkoholinius gėrimus, per mažą žmonių apsišvietimą, nemokėjimą galvoti ir stebėti alkoholinių gėrimų pasėkų, norą pasipelninti.

Pažvelkime į samogono naudingumą ir kenksmingumą. Naudingas yra tam, kol nepagauna policija, kas varo uždarbio tikslams, nes jis iš pigaus produkto pagamina brangų ir užkulisinį rinkoj gan pageidaujamą produktą.

Kitais atvejais samogonas ir visi alkoholiniai gėrimai didesniais kiekiais žmogaus organizmui yra nuodai.

Statistiniai duomenys rodo, kad apsinuodijimų alkoholiu skaičius yra daug didesnis, negu visais kitais nuodais drauge. Vieni nusinuodija įsitraukę į lažybas, pav.: 1937 m. rudenį Klaipėdoje susilažė darbininkas, kad išgers 4-rius pusbonkius spirito. Išgėrė, bet

ir mirė. Kiti, vartodami didesniais kiekiais alkoholį, periodiškai nuodijasi po truputį, kas vėlyvesniam žmogaus amžiuje ypač atsiliepia. Moterys alkoholiškės, tapusios motinomis, jei nenustoja gėrusios, iš pirmųjų kūdikio gyvenimo dienų nuodija jį, nes su pienu motina perduoda drauge ir alkoholį. Dalinai ir toji priežastis padidina mūsų krašto kūdikių mirtingumą. Užaugę alkoholikų tėvų vaikai būna silpnapročiai. Mirtinga alkoholio dozė priklauso nuo individo amžiaus, igudimo, alkoholio vartojimo būdo. ½ metų vaikas miršta nuo 2 valgomų šaukštų (95%), suaugęs nuo 500 gr. Alkoholis rezorbuojamas jau skilvyje ir jo veikimas prasideda nuo 15 min. iki 1 val. po išgėrimo. Mirtis įvyksta staigiai. Dažniausiai po 24 v. persigėręs būna jau lavonas. Žmogus, apsinuodijęs alkoholiu, miršta širdies ir kvėpavimo centrų paraližiu. Alkoholio, kaip nuodo, veikimas dvejopas: 1. Ištraukia iš žmogaus organizmo H₂O ir koaguliuoja baltymus. 2. Alkoholiai veikia kaip narkotinės substancijos. Ištirpina lipoidus, kurie reguliuoja narvelio membranų laidumą ir pakeičia narvelio semiperabiliškumą. Tai buvo vis etiloalkoholio ypatybės. Samogonas gi ne vien tik iš etilo alkoholio susideda. Jame, be etilo alkoholio, randame metilo, žemesnių organinių rūgščių ir fuzelio.

Fuzelio pagrindinę dalį sudaro izoamilo alkoholiai, toliau mažesniais kiekiais propilo, butilo alkoholiai, aldehydai, esteriai, furfurolos. Visi išvardinti samogono komponentai turi dar kiekvienas jų atskirą — specifinį toksiinį veikimą.

Vaizdingumo dėliai paimsime žalio nevalyto spirito lentelę.

Zaliame spirite 1000 litrų randama: 1,1 litro aldehydo, 0,6 litro estero, 1,0 litro izoamilo alkoholio, 0,04 litro propilo fuzelio, be to, dar furfurolo ir žemesnių org. rūgščių. Samogone priemaišų kiekis žymiai didesnis todėl, kad menkesnėj aparatūroje gaminamas ir gamintojas neturi pakankamai žinių, kad tų priemaišų galėtų išvengti.

Dabar pažvelkime atskirai į kiekvieno komponento veikimą.

Metilo alkoholis. Jo garai erzina gleivinę ir dideliame kiekyje sukelia anesteziją. Mirtinga dozė — 120—240 gr., 8—20 gr. metilo alkoholio veikia optinius nervus ir žmogus tampa neregis. Metilo alkoholis greit rezorbuojamas ir didesnė jo dalis sušaga iki skruzdžių rūgšties.

Aldehydai — atima samonę, sukelia galvos skausmą, užlaiko šlapumą, nusilpnina širdį ir kvėpavimo organus. 30 gr. veikia jau nuodingai.

Izoamilo alkoholiai. Jie sudaro fuzelio pagrindinę dalį. 0,5 gr. jau veikia organizmą ir sukelia galvos skausmą, kosulį, erzinimą. Po didesnių dozių įvyksta smarkūs apsinuodijimai. Jo nuodingumą didina etilo alkoholis. Jis palengvina izoamilo alkoholio rezorbciją. Alkoholis, turįs 0,3% amiloalkoholio, vartoti netinka (gerti ar vaistams). Dėl savo aukštos virimo temperatūros, ilgiau pasilieka žmogaus organizme.

Furfurolas yra visų fuzelio komponentų nuodingiausias. Jis veikia širdį ir nervus — juos paraližuoja. „Stiprumui priduoti“, samogonščikų kalba tariant, pridedama į samogoną NaOH, o šis dar labiau padidina samogono nuodingumą. Sarmai neįtarpina skrandžio HCl ir tirpina baltymus, žaloja skrandžio gleivinę. Sužalotas skrandis nebegali normaliai virškinti ir gauname virškinamojo trakto sutrikimą.

KRONIKA

Leista verstis farmacijos praktika: chemiko vaistininko — Gaidamavičiūtei - Jankauskienei Aleksandrai ir Gildui Abei Sleimui; vaistininko padėjėjo — Jonui Pukeniui, Freidai Jochelevičiūtei, Onai Mažeikaitei, Albinai Lovkisaitei.

Leista verstis vaistinės mokinio praktika: Rivai Drumlevičiūtei, Konstantinui Bagdonavičiui, Akvilinai Kristanavičiūtei.

Vaistinių revizijos. Padarytos vaistinių revizijos: Biržų apskr. savivaldybės vaistinės Biržuose, prov. Prano Šimkūno Tauragnuose, vaist. pad. J. Bekerio Naujamiestyje, prov. J. Ivanausko Malėtuose, prov. B. Šeikaus ir J. Butkevičiaus įpėdinių Šeduvoje, vaist. pad. B. Seciaržienės įpėdinių Musninkuose, vaist. pad. A. Puodžiūno Biržuose, vaist. pad. Zeliko Rapoporto Aluntoje, vaist. pad. Juozo Seibučio Užpaliuose, vaist. pad. Jono Steikūno Jezne, vaist. pad. Aleksandro Suiskio Vyžuonose, prov. T. Kašiubos Stakliškėse, vaist. pad. V. Medekšos Debeikiuose, prov. Jono Slaboko Joniškėje, prov. Ch. Gurvičiaus Kėdainiuose, vaist. pad. Polunskio Krakėse, Biržų apskr. savivaldybės Pasvalyje, prov. K. Gudėno Kudirkos Naumiestyje.

Farmacininkų tarnautojų judėjimas: į prov. Demikio vaistinę Kelmėje įstojo vaist. pad. Genovaitė Krečmeraitė, iš parfumerijos ir Kosmetikos laboratorijos „Regina“ Kaune išstojo chemikas vaistininkas D. R. Sadovaitė ir paėmė vesti iš prov. I. Rozenbliumo laboratoriją „Aromalit“, chemikas vaistininkas Aizikas Srebnickis paėmė vesti parfum. ir kosmetik. laboratoriją „Reginą“. Į A. Feinbergo ir Ko vaistų sandėlį Šiauliuose įstojo vaist. pad. Chaitinas Michelis, iš to paties vaistų sandėlio išstojo vaist. pad. Geselevičienė-Plotkinaitė. Iš „Aukso erelio“ vaistinės Klaipėdoje išstojo vaist. pad. Peisachas Markus Berkovičius. Iš prov. Juozo Valančiaus vaistinės Šiauliuose išstojo vaist. pad. Domininkas Balvočius. Į V. Jegermano įpėdinių vaistinę Biržuose įstojo vaist. pad. Ona Mažeikaitė. Į susisiektinio ministerijos vaistinę Kaune įstojo vaist. pad. Teresė Kalibatienė-Sadauskaitė. Į Telšių apskrities savivaldybės vaistinę įstojo vaist. pad. Stanevičiūtė Vanda. Į vaist. pad. Bagdonavičiaus vaistinę Palangoje įstojo vaist. pad. Marija Kublickaitė. Į prov. K. Vaitkevičiaus vaistinę Rietave įstojo vaist. pad. Ester Zalcmanaitė. Chemijos farmacijos laboratoriją „Galen“ Šiauliuose iš prov. St. Jurevičiaus perėmė vesti chemikas vaistininkas Šulamita Izraelšteinaitė-Chaitienė. Iš vaist. pad. Bilskio Teatro vaistinės Kaune išstojo chemikas vaistininkas Izraelis Vigušinas. Į Naująją vaistinę Šeduvoje įstojo vaist. pad. Jantes-Beiles Blochaitė. Vaist. pad. Peisachas Markus Berkovičius įstojo į prov. R. Stančiaus vaistinę Kėdainiuose. Iš vaistų sandėlio M. Rivkes Panevėžyje išstojo vaist. pad. M. Kleineris.

Teismo nubausti. Panevėžio Apygardos Teismas krautuvininką Jankelį Cveigorną už vaistų prekybą nubaudė 300 litų baudos.

Išsinuomojo vaistinę. Chemikas vaistininkas J. Liutkevičius išsinuomojo O. Nekvedavičienės vaistinę Marijampolėje 3 metams.

Nevykdo taisyklių. Iš revizijų pastebima, kad dar ne visos vaistinės ir kitos farmacijos įmonės griežtai vykdo Vaistinių, vaistų ga-

mybos ir prekybos taisyklės (Vyr. Žinių Nr. 611). Sužinota, kad vaistinėms ir farmacijos įmonėms, nevykdančioms taisyklių nuostatų, Sveikatos Departamentas, neįspėdamas jų vedėjų ir savininkų, pradės taikyti įstatymuose numatytas sankcijas nuo 1939 m. sausio 1 d.

Ruošiama nauja vaistų taksą. Sveikatos departamento farmacijos skyrius ruošia naują vaistų taksą. Numatoma, kad nauja vaistų taksą bus atspausdinta 1939 m. sausio mėnesį.

Vaistinėms papigintas spiritas. Vaistinės papigintą spiritą (4 litai už litrą) pradės gauti nuo 1939 m. pradžios. Spirito normą vaistinėms nustatė Sveikatos departamento farmacijos skyrius, paskirdamas vaistinės apyvartos kiekvienam tūkstančiui litų 5 litrus spirito. Spiritą vaistinės gaus iš vietos degtinės parduotuvių.

Farmakopėja. Vidaus Reikalų Ministerio patvirtinta ir atspausdinta Lietuvos farmakopėja atiduota Spaudos Fondui įrašyti į viršelius. Sausio mėnesį ji pasirodys rinkoje ir vaistinės ir kitos farmacijos įmonės ją turės įsigyti sausio mėnesį iš oficialiai nurodytos vietos.

Susirūpinta Klaipėdos krašte vaistinėmis. Iš Pagėgių pasitraukus žydai vaistininkui F. Pikelnui, tą vietą užimti atsirado 6 kandidatai (daugiausia Didžiosios Lietuvos vaistininkai vokiečiai). Vienam iš vokiečių vaistininkų, kuris užsirašė kandidatu į vaistinės koncesiją Pagėgiuose, atitinkamoje autonominėje įstaigoje buvę pasiūlyta užimti vaistinės koncesiją Vilkiškiuose ar Klaipėdoje, nors tose vietose vaistinės yra: Vilkiškiuose vaistininkas Kuzavas Zenonas, o Klaipėdoje toje vietoje vaistininkas žydas N.

Bus paskirtas vaistams tikrinti C. V. V. Sandėlio laboratorijoje patyręs analizuose chemikas vaistininkas. Centralinio Valstybės Vaistų sandėlio chemijos farmacijos laboratorijoje bus padarytas naujas etatas chemikui vaistininkui daryti analizus vaistų, paimtų revizijos metu iš vaistinių ir kitų farmacijos įmonių. Atlyginimas chemikui vaistininkui, turinčiam analizuose pakankamą stažą, numatomas ne mažesnis kaip 600 litų mėnesiui.

Uždraus pardavinėti iš vaistinių ir krautuvių stiprią acto esenciją. Sveikatos departamentas ruošia acto esencijai parduoti apribojimą. Bus leidžiama parduoti acto esenciją tiek vandeniui atskiestą, kad ji negalėtų būti nusižudymo priemonė.

Iš nusižudančių mergaičių iki šiol daugiausia nusižudo stipria acto esencija.

Leista pirkti vaistinę. Provizoriui Zenonui Kuzavui Vidaus reikalų ministeris leido pirkti I eilės vaistinę Telšiuose iš vaistininko padėjėjo A. Rabinavičiaus. Pastarasis išvažiuoja į Australiją.

—oOo—

Š. m. gruodžio mėn. 15 d. Lietuvos Vaistininkų Draugijos biuro patalpose įvyko eilinis chemikų vaistininkų būrelio susirinkimas, kuriam chem. vaistin. p. Pikas skaitė paskaitą apie Hormonus ir chemik. vaist. p. Remiazas — apie farmaceutų reikšmę socialiniame draudime.

IMUNIZACIJOS NAUJOVĖS Vakcinos Mitai ir tikrovė

INNOVATION IN IMMUNISATION
Vaccines
Myths and Reality

Remiama FIP
Endorsed by FIP

Lapkričio 16d.
Vilnius

fip ADVANCING
PHARMACY
WORLDWIDE

APIE

- Šiandien vakcinomis galime kontroliuoti 28 ligas, tačiau siekiamų rezultatų nepasiekiamo, nes skiepų temą supa begalė mitų, baimių ir dezinformacijos (*Užkrečiamųjų ligų centro informacija*)
- Pagrindinės sveikatos priežiūros specialistų neigiamo požiūrio į vakcinaciją priežastys yra abejojimas dėl vakcinų saugumo ir efektyvumo (*Kalibatienė D., Kalibaitė I. Sveikatos priežiūros darbuotojų požiūris į vakcinaciją nuo gripo. Medicinos teorija ir praktika, 2011, Nr. 4*)
- Dauguma farmacijos specialistų mano, kad žinios apie vakcinaciją praplėstų jų kompetencijas, sustiprintų bendradarbiavimą tarp farmacijos ir sveikatos priežiūros specialistų (*Juozapavičienė R., Motienė R., Grūnovienė D. Gyventojų ir farmacijos specialistų požiūris į skiepijimosi galimybes visuomenės vaistinėje. Sveikatos mokslai, 2017, 27 tomas, Nr. 6*)

ORGANIZATORIAI

Vilniaus universiteto
Medicinos fakulteto
Biomedicinos mokslų
instituto
Farmacijos centras

PARTNERIAI

Lietuvos farmacijos sąjunga

Remiama FIP
Endorsed by FIP

PROGRAMA

9:30-10:00 Dalyvių registracija

10:00-10:10 Įžanginis žodis

10:10-10:30 Vakcinacijos rodikliai ir tikslai Lietuvoje

SAM viceministrė dr. Kristina Garuolienė

10:30-11:00 Imunologija ir šiuolaikinė vakcinų gamyba

Prof. Aurelija Žvirblienė, VU Biotechnologijos instituto Imunologijos ir ląstelės biologijos skyriaus vedėja

11:00-11:30 Vaikų vakcinacijos programos Lietuvoje

Prof. habil. dr. Vytautas Usonis, VU Vaikų ligų klinika

11:30-12:00 Suaugusiųjų vakcinacijos programos Lietuvoje

Rasa Liausiedienė, ULAC direktoriaus pavaduotoja

Kavos pertraukėlė

12:30- 13:00 Sezoninio gripo skiepai ir klinikinė nauda

Prof. Vytautas Kasiulevičius, VU Medicinos fakultetas

13:00-13:30 Vakcinų kokybės užtikrinimas

Roma Mockutė, VVKT vaistų kontrolės laboratorijos vedėja

13:30-14:00 Vakcinacija visą gyvenimą

Lina Balaišytė, mokslinė konsultantė vakcinoms, Glaxosmithkleine Lietuva

Pietūs

15:00-15:30 Vaistinininko vaidmuo imunizacijoje Pasaulyje ir Europoje

Gonçalo Sousa Pinto, Tarptautinė Farmacijos Federacija (FIP)

15:30-16:00 Vakcinacija praktikoje. Bandomoji paslauga Estijos vaistinėje

Kristiina Sepp, Estijos vaistinių asociacija

16:00-16:30 Įrodymais pagrįsti tyrimai ir netikros naujienos (fake news)

Donatas Puslys, Bernardinai.lt redaktorius, Vilniaus politikos analizės instituto publicistas

16:30-17:00 Vakcinų ekonominė nauda visuomenei

Prof. Maarten Postma, Indrė Trečiokienė, Groningeno universitetas, Olandija

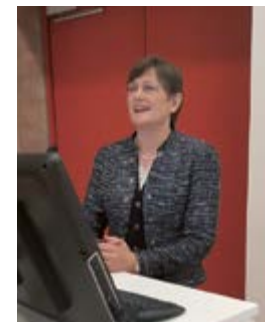
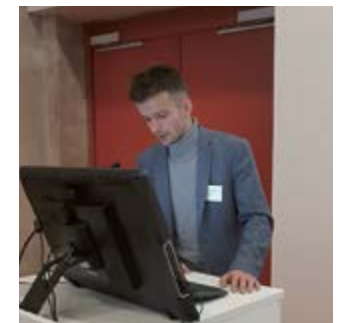
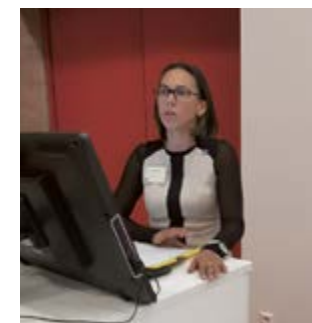
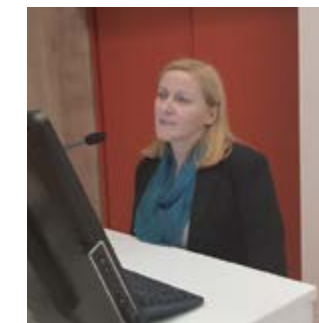
17:00-17:30 Diskusijos

● **2018 m. lapkričio 9 d. Kaune vyko 9-oji Tarptautinė farmacijos mokslų konferencija „Mokslas ir praktika 2018“.** Ją organizavo LSMU Farmacijos fakultetas ir Alumni draugija. Konferencijos atidarymui įvadinį žodį tarė LSMU prorektorė mokslui prof. habil.dr. Vaiva Lesauskaitė. Plenarinėje sesijoje pirmininkavo LSMU Farmacijos fakulteto dekanė prof. Ramunė Morkūnienė ir Rygos Stradinio universiteto prof. Maija Dambrova. Pranešimą tema „Vartotojui tik saugūs ir efektyvūs vaistai“ padarė VVKT prie SAM viršininkas Gintautas Barcys. Apie vaistų kompensavimo sistemos pertvarką kalbėjo SAM Farmacijos departamento atstovas Vaidotas Galaunė. Prof. Moira McKinear iš Stratklaido universiteto (Didžioji Britanija) skaitė pranešimą apie įrodymais pagrįstą farmacijos praktiką. Po kavos pertraukos vyko konferencijos rėmėjų pristatymai. Šioje sesijoje pirmininkavo Farmacijos fakulteto prodekanas prof. Valdas Jakštas.

Žodinių pranešimų sesijoje prof. Agnieszka Skowron iš Jogailos universiteto (Lenkija) pristatė farmacinės rūpybos modelius Europoje, o prof. Dušanka Krajnovic iš Belgrado

universiteto (Serbija) kalbėjo apie profesionalizmą vaistinininkystėje.

Po pietų pertraukos vyko apvalaus stalo diskusija apie farmacijos dabartį ir ateitį bei vaistinininko etikos kodeksą. Moderatorius buvo dr. Tauras Antanas Mekas, socialinės farmacijos ir vaistų technologijos katedros docentas. Diskusijoje dalyvavo ir mokslininkai ir vaistinininkai praktikai. Stendinių pranešimų moderatorė buvo doc. dr. Lina Raudonė. Antroje žodinių pranešimų sesijoje, kuriai pirmininkavo VDU prof. Ona Ragažinskienė ir LSMU prof. Nijolė Savickienė, pranešimą apie mokslo ir farmacijos pramonės bendradarbiavimą kuriant vaistus padarė prof. Maija Dambrova iš Rygos Stradinio universiteto (Latvija). Prof. Oleg Koshovyi iš Charkovo nacionalinio farmacijos universiteto (Ukraina). Konferencijos pranešimų klausė Farmacijos fakulteto studentai ir dėstytojai. Ypač skaitlinga konferencijos dalyvių delegacija buvo iš Charkovo nacionalinio farmacijos universiteto. Konferencija vyko anglų kalba.

● **2018 m. lapkričio 23 d. Kaune vyko Respublikinė konferencija „Farmacijos aktualijos“.** Pirmoje konferencijos dalyje pirmininkavo prof. Arūnas Savickas ir vaistininkė Eglė Dieninytė. Apie vaistų kompensavimo politikos naujoves pranešimą padarė SAM Farmacijos departamento atstovas Vaidotas Galaunė. LSMU Farmacijos fakulteto doc. dr. Rimos Gerbutavičienės paskaitos tema buvo „Visuomenės vaistinių pacientai, skirtingų kartų atstovai. Kaip su jais elgtis?“ Doc. Danutės Speičienės pranešimas buvo skirtas obstipacijų teisingam gydymui, o dr. M. Mantovani iš Italijos pristatė Hydro-Gel (HGC-C^R) inovatyvų preparatą, skirtą vidiniam ir išoriniam vartojimui. Doc. Jolanta Šumskienė kalbėjo apie kurkumino, silimarino ir pipirino derinio naudą suriebusiems kepenims. Ekonomistas, kandidatas į LR prezidentus Gitanas Nausėda plačiai apžvelgė ekonomikos tendencijas, farmacijos ir sveikatos apsaugos sektorių iššūkius ir galimybes. Lietuvos farmacijos politikos aktualijas apžvelgė ekonomistė, Seimo narė doc. Aušra Maldeikienė. Po paskaitų vyko apvalaus stalo diskusija su abiem pretendентаis į LR prezidentus. Po pietų pertraukos vaistininkas Virgilijus Skirkevičius kalbėjo apie tradicinių augalinių vaistinių preparatų taikymą vaistininko praktikoje. Prof. Virginijus Šapoka pristatė duomenis apie sveikos gyvensenos ir polifenolių reikšmę. Gydytoja Dalia Steponavičienė padarė pranešimą apie viršutinių kvėpavimo takų infekciją ir ką turėtų patarti vaistininkas. Dr. Rūta Peteraitė kalbėjo apie vitamino D nekaulinius poveikius. Nuotaikingai kalbėjo rašytoja Aldona Ruseckaitė apibūdindama meilę kaip vaistus.

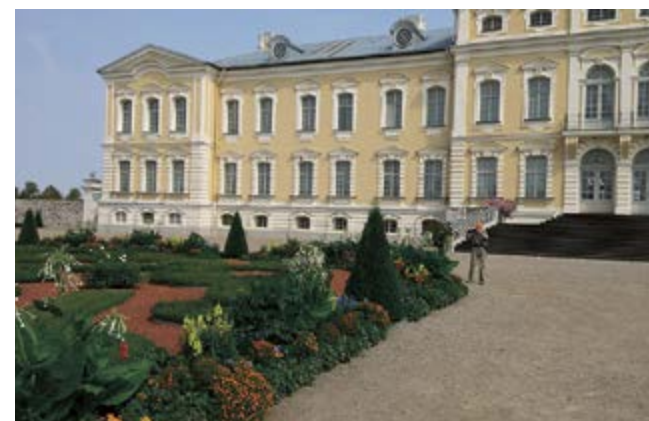

● **2018 rugsėjo 22-23 d. Vilniuje ir Kaune lankėsi Popiežius Pranciškus.** Pirmą kartą aplankęs mūsų šalį jis pasakė tokius žodžius „Skaudžią istoriją išgyvenusi Lietuva gali tapti vilties švyturiu kovojant su neteisybe“.

1993 m. rugsėjo 4–7 dienomis pirmą kartą Lietuvoje lankėsi Popiežius Jonas Paulius II. 1990 m. jis pateikė etinį ir dvasinį vaistininko profesijos įvertinimą sakydamas „Vaistininko santykis su žmogumi, kuriam reikia vaisto, peržengia komercinį šio ryšio aspektą. Parduodamas vaistus jis negali paaugoti savo sąžinės nuostatų geležinės rinkos teisės labui“.

● **2018 m. liepos 31 – rugpjūčio 7 d. LFS kvietimu Lietuvoje viešėjo Graifsvaldo universiteto farmakognostas docentas Horst Pilgrim.** Viešnagės metu svečias susitiko su Lietuvos vaistininkais, aplankė ENTAFARMOS savininko vaistininko Tauro Endriukaičio puoselėjamą Farmacijos istorijos muziejų, kuriam padovanojo keletą eksponatų. Be to, aplankė keletą vaistinių, pabuvojo Vilniaus universiteto Botanikos sode. Sužinojęs apie įspūdingą vaistinių augalų kolekciją, esančią Rundalės hercogų dvaro sode, ten nuvyko su LFS prezidentu Eduardu Tarasevičiumi, pakeliui aplankant Biržų pilies muziejų. Rundalėje (Latvija) kruopščiai restauruoti ne tik dvaro rūmai, bet ir profesionaliai pristatyta vaistinių augalų kolekcija. Šį architektūros ir gamtos vienovės ansamblį verta aplankyti kiekvienam vaistininkui keliaujant į kaimyninę šalį.

● 2018 m. spalio 15 d. Vilniuje vyko SAM iniciatyva surengtas seminaras dalyvaujant Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) ekspertams. Šio seminaro tikslas – paremti praktinės farmacijos vystymą Lietuvoje. Seminaro įžangines kalbas pasakė SAM viceministrė dr. Kristina Garuolienė ir PSO Europos regioninio biuro Sveikatos ir farmacijos programų vadovė dr. Hanne Pedersen. Platų pranešimą apie praktinės farmacijos vystymą Lietuvoje padarė SAM viceministrė dr. Kristina Garuolienė. Visuomenės vaistinių praktinės veiklos pasaulinę apžvalgą pristatė Tarptautinės farmacijos federacijos (FIP) profesinio vystymo ir propagavimo grupės vadovas Gonçalo Sousa Pinto. Farmacijos praktikos apžvalgą Europos regione pateikė PSO konsultantas Luc Besançon. Apie praktinės farmacijos reformą Lenkijoje kalbėjo sveikatos viceministras Marcin Czech, o apie vaistinių nuosavybės reformą Estijoje pranešimą padarė Socialinių reikalų ministerijos vaistų departamento vadovė Eda Lopato. Apie Klinikinės farmacijos ir ligoninių vaistinių veiklą Maltoje kalbėjo SAM vyriausioji vaistinininkė dr. Patricia Vella Bonanno. Apie Latvijos farmacijos praktikos patirtį seminaro dalyvius supažindino SAM Farmacijos departamento direktorė Inese Kaupere. Apie Vengrijos reformą kalbėjo šios šalies vaistinininkų rūmų atstovas dr. Attila Horvath-Sziklai. Seminare dalyvavo SAM Farmacijos departamento, Vyriausybės ir Prezidentūros atstovai o taip pat LSMU Farmacijos fakulteto dekanė prof. Ramunė Morkūnienė, prodekanas prof. Valdas Jakštas, dr. Jurgita Daukšienė. Seminare dalyvavo ir LFS kaip FIP kolektyvinio nario atstovai prof. Eduardas Tarasevičius, Birutė Varanavičienė, Eglė Dieninytė.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO 2000 M. SAUSIO 28 D. ĮSAKYMO NR. 49 „DĖL KOMPENSUOJAMŲJŲ VAISTŲ SĄRAŠŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO

2018 m. lapkričio 26 d. Nr. V-1349
Vilnius

Vadovaudamasis Ligu, vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių įrašymo į kompensavimo sąrašus ir jų keitimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. 159 „Dėl Ligu, vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių įrašymo į kompensavimo sąrašus ir jų keitimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 67 punktu,

p a k e i ė u Ligu ir kompensuojamųjų vaistų joms gydyti sąrašą (A sąrašą), patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. 49 „Dėl kompensuojamųjų vaistų sąrašų patvirtinimo“:

1. Pakeičiu III skyrių „KRAUJO IR KRAUJODAROS ORGANŲ LIGOS BEI TAM TIKRI SUTRIKIMAI, SUSIJĘ SU IMUNINIAIS MECHANIZMAIS“:

1.1. Papildau 1 skirsnį 1.7 papunkčiu:

„1.“	7.	<i>Nadroparino kalcio druska</i>	D68.6“	
------	----	----------------------------------	--------	--

1.2. Papildau 1 skirsnį 1.8 papunkčiu:

„1.“	8.	<i>Bemiparino natrio druska</i>	D68.6“	
------	----	---------------------------------	--------	--

2. Pakeičiu V skyrių „PSICHIKOS IR ELGESIO SUTRIKIMAI“:

2.1. Pakeičiu 5 skirsnio 5.2 papunktį ir jį išdėstau taip:

„5.“	2.	<i>Donepezilum hydrochloridum</i>	F00 (G30), F01–F03	Skiria ir išrašo gydytojas psichiatras, gydytojas neurologas, vidaus ligų, šeimos gydytojas ar gydytojas geriatras sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka.“
------	----	-----------------------------------	--------------------	---

2.2. Pakeičiu 5 skirsnio 5.6 papunktį ir jį išdėstau taip:

„5.“	6.	<i>Memantinum</i>	F00 (G30)	Skiria ir išrašo gydytojas psichiatras, gydytojas neurologas, vidaus ligų, šeimos gydytojas ar gydytojas geriatras sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka.“
------	----	-------------------	-----------	---

3. Pakeičiu VI skyrių „NERVŲ SISTEMOS LIGOS“:

3.1. Pakeičiu 10 skirsnio 10.1 papunktį ir jį išdėstau taip:

„10.	1.	<i>Pramiracetamum</i>	G45	Skiriamas tik testiniam gydymui iki 3 mėnesių po smegenų išemijos priepuolio ir su juo susijusių sindromų pasireiškimo.“
------	----	-----------------------	-----	--

3.2. Pakeičiu 10 skirsnio 10.2 papunktį ir jį išdėstau taip:

„10.	2.	<i>Vinpocetinum</i>	G45	Skiriamas tik testiniam gydymui iki 3 mėnesių po smegenų išemijos priepuolio ir su juo susijusių sindromų pasireiškimo.“
------	----	---------------------	-----	--

3.3. Pakeičiu 10 skirsnio 10.3 papunktį ir jį išdėstau taip:

„10.	3.	<i>Pentoxifyllinum</i>	G45	Skiriamas tik testiniam gydymui iki 3 mėnesių po smegenų išemijos priepuolio ir su juo susijusių sindromų pasireiškimo.“
------	----	------------------------	-----	--

4. Pakeičiu IX skyrių „KRAUJOTAKOS SISTEMOS LIGOS“:

4.1. Pakeičiu 12 skirsnio 12.1 papunktį ir jį išdėstau taip:

„12.	1.	<i>Pentoxifyllinum</i>	I60–I64	Skiriamas tik testiniam gydymui iki 3 mėnesių po insulto.“
------	----	------------------------	---------	--

4.2. Pakeičiu 12 skirsnio 12.2 papunktį ir jį išdėstau taip:

„12.	2.	<i>Pramiracetamum</i>	I60–I64	Skiriamas tik testiniam gydymui iki 3 mėnesių po insulto.“
------	----	-----------------------	---------	--

5. Papildau XIII skyrių „JUNGIAMOJO AUDINIO IR SKELETO-RAUMENŲ SISTEMOS LIGOS“ 9.2 papunkčiu:

„9.	2.	<i>Mycophenolatum mofetilum</i>	M32.1“	
-----	----	---------------------------------	--------	--

6. Pakeičiu XXI skyrių „PERSODINTI ORGANAI, AUDINIAI IR KITOS BŪKLĖS“:

6.1. Pakeičiu 4 skirsnio 4.1 papunktį ir jį išdėstau taip:

„4.	1.	<i>Atorvastatinum</i>	Z95.1, Z95.5	Skiria ir išrašo gydytojas kardiologas, vidaus ligų ar šeimos gydytojas, jei pagal lipidogramą MTL cholesterolis $\geq 1,8$ mmol/l.“
-----	----	-----------------------	--------------	--

6.2. Pakeičiu 4 skirsnio 4.7.2 papunktį ir jį išdėstau taip:

„4.	7.2.	<i>Fluvastatinum</i>	Z95.1, Z95.5	Skiria ir išrašo gydytojas kardiologas, vidaus ligų ar šeimos gydytojas, jei pagal lipidogramą MTL cholesterolis $\geq 1,8$ mmol/l.“
-----	------	----------------------	--------------	--

6.3. Pakeičiu 4 skirsnio 4.8.2 papunktį ir jį išdėstau taip:

„4.	8.2.	<i>Rozuvastatinum</i>	Z95.1, Z95.5	Skiria ir išrašo gydytojas kardiologas, vidaus ligų ar šeimos gydytojas, jei pagal lipidogramą MTL cholesterolis $\geq 1,8$ mmol/l.“
-----	------	-----------------------	--------------	--

6.4. Pakeičiu 4 skirsnio 4.10 papunktį ir jį išdėstau taip:

„4.	10.	<i>Simvastatinum</i>	Z95.1, Z95.5	Skiria ir išrašo gydytojas kardiologas, vidaus ligų ar šeimos gydytojas, jei pagal lipidogramą MTL cholesterolis $\geq 1,8$ mmol/l.“
-----	-----	----------------------	--------------	--

Sveikatos apsaugos ministras
Aurelijus Veryga

VAISTININKYSTĖS PRADŽIA LIETUVOJE

Sveikata – brangiausias kiekvieno žmogaus ir visuomenės turtas. Žmonės visada sirgo, susižeisdavo, gimė ir mirė, todėl nuo senovės gydymui ir ligų profilaktikai naudojami vaistai – įvairios gydomosios medžiagos.

Pirmieji vaistai buvo įvairūs augalai, mineralai, gyvūnų organai – visa, ką žmogus galėjo rasti gamtoje. Asmenys, pažįstantys gydomųjų savybių turinčias gamtos dovanas, mokantys iš jų pagaminti vaistus, taikyti juos gydymui, buvo gerbiami, net buvo manoma, kad jie turi net dieviškų galių.

Bėgant metams, vystantis žmonijai, plečiantis miestams, atsirado gydytojo, vaistininko profesijos, o vėliau ir vaistinės.

Vaistininkai buvo pirmieji daugelio cheminių elementų ir medžiagų atradėjai ir gamintojai. Jie skatino ir chemijos raidą. Vaistinės kartu buvo ir laboratorijomis. Jose iš augalų buvo gaminami ekstraktai, destiliuojami eteriniai aliejai, sintetamos kai kurioms cheminėms medžiagoms, gaminamas etilo alkoholis, verdamas muilam bei gaminamos įvairios kosmetinės priemonės. Tam reikėjo daug mokslinių žinių, todėl vaistininkai buvo rengiami ir universitetuose.

Lietuvoje vaistinių iki XVI a. nebuvo. Susirgus Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Vytautui vaistai buvo atvežti iš Krokuvos ir Rygos. Vaistai buvo didikų privilegija, susirgę jie kviesdavosi gydytojus iš svetur, kurie atvykdami atsiveždavo ir vaistų. Paprasti žmonės gydėsi liaudiškomis priemonėmis žolininkų, žiniuonių padedami.

1506 m. kai mirtina liga susirgo Lietuvoje tuo metu buvęs Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Aleksandras, jo gydymui Krokuvos vaistininkas A. Balinskis atsivežė vaistinę. Kai karalius Aleksandras, kuris buvo Jogailos vaikai, Vilniuje mirė ir buvo palaidotas Vilniaus katedros rūsyje, manoma, kad po jo mirties vaistinė liko Vilniuje.

Po Aleksandro mirties Lenkijos karaliumi ir Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu tapo jo brolis Žygimantas II, vadinamas Žygimantu Senuoju. Jis 1510 m. skyrė lėšas nupirkti sklypą Vilniuje vaistinei statyti, 1523 m. Žygimantas II išleido įsaką dėl vaistinių darbo tikrinimų. Tai rodo, kad jau buvo vaistinių. Istoriniuose dokumentuose 1555 m. minimas Vilniaus kapitulos (dvasininkų patariamasis organas esantis prie katedros) vaistininkas Mykolas, o 1569 m. – Vilniaus vyskupo vaistininkas Voicechas. Žinoma, kad 1540 m. Kaune gyveno vaistininkas Johanas, 1545 m. – vaistininkas Jokūbas Klečneris.

Europoje pradėjus plisti protestantizmui, Katalikų bažnyčia kovai su juo pasitelkė Jėzuitų ordiną. Vienuoliai jėzuitai buvo išsimokslinę, geri pamokslininkai. Vilniaus vyskupas Valerijonas Protasevičius 1569 m. parsikvietė jėzuitus į Lietuvą. Atvykę jėzuitai pirmiausia ėmėsi švietimo – pradėjo steigti aukštesnias mokyklas-kolėgijas, kad vietinių bajorų vaikai juose mokytųsi ir nevyktų į užsienio mokyklas, kad neužsikrėstų protestantizmo dvasia, 1570 m. kolegija buvo įsteigta Vilniuje, vėliau Kražiuose ir kitose Lietuvos didžiosios kunigaikštystės (LDK) miestuose. Iki tol Lietuvoje buvo tik pradžios mokyklos, daugiausia parapijinės, kurias buvo įsteigę vienuoliai pijorai. Greitai

Vilniaus kolegijos mokinių skaičius pasiekė net 700, todėl pribrendo reikalas Vilniuje steigti Aukštąją mokyklą. 1579 m. jėzuitai tam gavo karaliaus Stepono Batoro privilegiją ir buvo įkurta Vilniaus Akademija. Prie Akademijos buvo įkurta ir vaistinė, kurioje vaistininko profesijos galėjo mokytis vienuoliai ir pasauliečiai.

Lietuvos universitete vaistininkai nebuvo rengiami, todėl vaistines Lietuvoje steigė svetimšaliai, dažniausiai vokiečiai ir lenkai.

Lietuvoje vaistininkų paruošimas buvo cechinio pobūdžio, nes vaistinės turėjo teisę priimti mokinius. Kaip rašo medicinos istorijos tyrinėtojas S. Biziulevičius, norintys gauti vaistininko privilegiją turėjo įgyti praktinių įgūdžių vaistų gamyboje dirbdami vaistinėse mokiniu ir pažinti vaistus. Be to, vaistinės mokinys turėjo mokytis lotynų kalbos, botanikos, chemijos, vaistų gamybos, turėjo dirbti vaistinių augalų sode. Išmokęs gaminti vaistus, vaistinės mokinys tapdavo vaistininko padėjėju, o toliau mokydamasis teorijos ir praktiškai dirbdamas vaistinėje tapdavo vaistininku. Tam paprastai reikėdavo 6 metų.

Farmacija, tai yra mokslas apie vaistus, jų chemines ir fizines savybes, jų veikimą, jų kokybę, jų gamybą, laikymą ir išdavimą ligoniams, kaip savarankiška mokslo šaka Europoje susiformavo tik 17 a. pabaigoje, Vilniaus Akademijoje tik XVIII a. gale buvo pradėti rengti gydytojai, o 1784 m. iš Italijos atvykus profesorui J. Sartorijui, 1789 m. pradėtas skaityti ir farmacijos kursas. Baigę universitetą vaistininkai gaudavo farmacijos magistro laipsnį ir galėjo vadovauti vaistinei.

1795 m. po trečiojo Lenkijos-Lietuvos valstybės padalinimo Lietuva atiteko Rusijai ir ji tapo Rusijos šiaurės vakarų krašte. Lietuvoje dabar veikė 1789 m. Rusijoje priimtas vaistinių statutas (aptekariskij ustav) 1807 m. carinės valdžios potvarkiu vaistininkai buvo išskirti iš pirklių grupės ir iš jų pareikalauta specialaus išsimokslinimo.

Vilniaus Akademija buvo palikta veikti ir ji rengė gydytojus ir farmacininkus. 1810 m. Vilniaus universitete buvo įsteigta atskira Farmacijos ir farmakologijos katedra. Jai vadovavo 1801 m. Vilniaus universitetą baigęs farmacijos magistras Johanas Fridrichas Volfgangas, kuriam buvo suteiktas profesoriaus vardas. Prof. J. F. Volfgangas buvo plataus akiračio mokslininkas, jis Akademijoje įsteigė farmakologijos kabinetą ir turtingą farmacijos laboratoriją, tyrė Vilniaus krašto augalus ir Birštono mineralinius vandenius. Jis katedrai vadovavo daugiau kaip 20 metų iki universiteto uždarymo 1832 m. Bausdama Lietuvą už 1831 m. sukilimą caro valdžia uždarė universitetą, bet kadangi kraštui labai trūko gydytojų, paliko jo dalį – Vilniaus Medicinos Chirurgijos Akademiją, kuri rengė gydytojus ir farmacininkus iki 1842 metų. Tada ir ji buvo uždaryta.

Carinėje Rusijoje pagal statutą vaistinės buvo skirstomos į „normalines“ (miesto) ir kaimo vaistines. Normalinėms vaistinėms galėjo vadovauti tik farmacininkas, turintis aukštąjį išsilavinimą – provizorius ar farmacijos magistras, o kaimo vaistinei ir vaistininko padėjėjas. Vaistinės

vedėjas turėjo būti nejaunesnis kaip 25 metų. Buvo nustatytos vaistinių steigimo normos. Gubernijos mieste vienai vaistinei aptarnauti turėjo tekti 10 tūkst. gyventojų, apskrities, rajono centre – 7 tūkst. gyventojų. Kaimo vaistinės viena nuo kitos turėjo būti per 7 varstų atstumą.

Vaistinė turėjo turėti oficiną (patalpą prekybai), kambarį vaistų atsargoms laikyti, koktoriją (virtuvę) ir laboratoriją (jos galėjo būti kartu tame pačiame kambaryje), rūšį, ledainę, džiovyklą vaistiniams augalams džiovinti ir tinkamą patalpą jiems laikyti. Nuodingosios medžiagos turėjo būti laikomos atskirai nuo kitų vaistų užrakinamose spintoje, užantspauduojamose vaistinės vedėjo antspaudu. Vaistinė turėjo turėti vaistų gamybai reikalingą įrangą, vaistų taksą ir vaistų apskaitos knygas. Vaistų kainyną – taksą išleisdavo Vidaus reikalų ministerijos Medicinos taryba.

Norintis steigti vaistinę turėdavo pateikti prašymą Gubernijos valdybai, pridėdamas pažymėjimą apie profesinį išsilavinimą. Guberniją gydymo valdybos žiūrėdavo, ar norintis įsteigti vaistinę yra lojalus caro valdžiai.

Vaistinės galėjo turėti mokinių. Vaistinės mokinys turėjo būti baigęs 4 gimnazijos klases ir išlaikęs lotynų kalbos egzaminą. Mokinys už darbą gaudavo maistą, butą ir nedidelę algą. Mokinio darbui turėjo vadovauti provizorius. Po trejų metų praktikos vaistinėje mokinys baigėdavo prie universiteto organizuojamus 3–4 mėn. kursus ir išlaikęs valstybinius egzaminus gaudavo vaistininko padėjėjo pažymėjimą. Jei vaistinės mokinys būdavo baigęs gimnaziją, jam užtekėdavo 2 metų mokinio vaistinėje praktikos.

Vaistininko padėjėjas trejus metus dirbęs normalinėje vaistinėje turėjo teisę universitete studijuoti farmaciją. Studijos trukdavo dvejus metus. Po to, išlaikęs valstybinius egzaminus gaudavo provizoriaus diplomą ir galėjo vadovauti normalinei vaistinei.

Carinėje Rusijoje veikė ir vaistų krautuvės (aptečnyje lavki). Jos buvo steigiamos pagal vietinės valdžios leidimą. Vaistų krautuvės prekiaavo nereceptiniais, fabrike pakuotais gatavais vaistais. Šių vaistų krautuvių savininkai ar vedėjai neturėjo ne tik farmacinio, bet dažnai ir jokio išsilavinimo, Lietuvoje šių krautuvių caro laibais buvo daug, vien Vilniuje jų buvo 35.

Vaistinėms vaistus tiekėdavo vaistų sandėliai. Jų savininkai neprivalėjo turėti farmacinių išsilavinimą, bet turėjo samdyti sandėliui vedėją provizorių. Statutas vaistų sandėlių darbo nereglementavo, bet nuodus ir stipriai veikiančius vaistus buvo leidžiama parduoti tik vaistinėms.

Po 1863 metų sukilimo caro valdžia Lietuvoje uždarė parapijines mokyklas, beveik visas gimnazijas, buvo uždrausta lotyniškais rašmenimis lietuviška spauda. Norintieji mokytis turėjo važiuoti į Rusiją, Lenkiją, Latviją. Tam reikėjo daug lėšų, kurių Lietuvos ūkininkai neturėjo.

Vienas iš lengviausių kelių išsimokslinti ir įgyti profesiją lietuviams buvo vaistinės mokinio darbas. Tapę vaistininkų padėjėjais ir dirbdami vaistinėje, jie po darbo galėjo toliau lavintis: baigti gimnaziją, buhalterijos kursus, studijuoti universitete, mokytis svetimų kalbų ar lavinti savo jėgas literatūros, muzikos, meno, gamtos pažinimo srityse, o prasidėjus 1-jam pasauliniam karui, tapti ir karininkais.

Įgiję vaistininko profesiją, dauguma lietuvių farmacininkų negalėjo darbo rasti Lietuvoje, nes vaistinių savininkais dažniausiai buvo kitataučiai ir priimti į darbą lietuvių nenorėjo. Įsteigti vaistinę patys jie taip pat negalėjo, nes neturėjo tam reikiamo kapitalo. XIX a. pabaigoje nei vienas lietuvis neturėjo vaistinės nei Vilniuje, nei Kaune. XX amžiaus pradžioje iš Lietuvoje buvusių 200 vaistinių, tik 20 nedideliuose miesteliuose priklausė lietuviams farmacininkams. Todėl dauguma farmacininkų, gavę diplomus, likdavo dirbti Rusijoje.

XX a. pradžioje farmacija buvo vyriška specialybė, nes mergaičių mokslą aukštosiose mokyklose ir darbą vaistinėse varžė įstatymai. Tik 1871 m. Rusijoje buvo leista moterims užsiimti farmacijos praktika. Nuo 1883 m. buvo leista moterims studijuoti farmaciją. Lietuvoje tik 1874 m. pirmoji moteris Juzefą Girdzijevska gavo teisę dirbti vaistininko padėjėja, nes po vyro mirties paveldėjo vaistinę.

Carinėje Rusijoje Dorpatu (Tartu) universitete studijavo daug lietuvių vyrų, tačiau Dorpate studijuoti farmaciją moterims buvo leista tik 1902 metais. Turtingesnių šeimų dukros vykdavo mokytis ir studijuoti į užsienį, nors ir ten kai kuriose šalyse moterims buvo taikomi apribojimai.

Todėl XX a. pradžioje lietuvių farmacininkų buvo vos viena kita. Viena jų provizorė Elžbieta Avižonytė-Jasiukaitienė. Jos brolis, garsus akių gydytojas Petras Avižonis, jai padėjo. Ji mokine dirbo Vieksnių, Žagarės vaistinėse. 1908 m. Odesos universitete išlaikiusi egzaminus tapo vaistininko padėjėja, 1909–1912 m. buvo Vaškų vaistinės vedėja. Per karą pasitraukusi į Rusiją, provizorės diplomą gavo Maskvoje 1918 metais. Sugrįžusi į Lietuvą buvo Linkuvos vaistinės vedėja. Lievoje vaistinėse dirbo nemažai žydaičių, nes jų tėvai buvo vaistinių savininkai.

Kilus 1-ajam pasauliniam karui farmacininkai buvo mobilizuojami į caro armiją. Lietuviai farmacininkai dirbo fronto ligoninėse, medicinos punktuose, kariniuose vaistų sandėliuose. Kai kurie buvo pasiūsti į karo mokyklas ir tapo karininkais.

Karo metu daug vaistinių Lietuvoje buvo sunaikinta ar išgrobta. Kai kurie vaistininkai bijodami vokiečių buvo pasitraukę į Rusiją, vaistines palikdami likimo valiai.

Rusijoje įvykus revoliucijai ir bolševikams užgrobęs valdžią, su vokiečiais buvo pasirašyta taikos sutartis ir, nors Lietuvoje tebebuvo okupacinė vokiečių valdžia, karo pabėgėliai ir farmacininkai, iki karo dirbę Rusijoje, pradėjo grįžti Lietuvon, nes Lietuva 1918 m. vasario 16 buvo paskelbusi Nepriklausomybę.

Lietuva buvo karo nualinta, miestai badavo, siautė epidemijos, o Lietuvos Taryba neturėjo nieko, nei pinigų, nei specialistų, nei kariuomenės, kad apginti jauną valstybę nuo norinčių ją pasiglemžti priešų.

Grįžę iš Rusijos farmacininkai sudarė didelę inteligentų dalį ir tai buvo didelė pagalba jaunai valstybei. Prof. K. Grybauskas „Farmacijos žiniose“ (1938 m. Nr. 2) rašė: „Valstybei tada trūko patyrusių vadų įvairiose kūrybinio darbo srityse. Ir čia farmaceutai beveik nelauktai pasirodė taip pat naudingais žmonėms... Nežinau, kuri kita profesija yra davusi valstybei daugiau eilinių kultūros darbuotojų, aukštai kvalifikuotų specialistų ir kai kur net vadų įvairiose atgimusio krašto srityse, kaip kad Lietuvos farmaceutų šeima davė. Atgimusios Lietuvos pirmųjų dvidešimties metų laikotarpyje yra stambiomis raidėmis įrašyti iš

farmaceutų kilusių vieno, kito ministerio, profesoriaus, rašytojo, seimo nario, šaulių vadovybės nario, prokuroro, diplomato, burmistro ir daug kitų aukštų valdininkų vardai“.

Sugrįžus farmacininkams į Lietuvą, buvo įsteigta daug naujų vaistinių miestuose ir miesteliuose, vaistų sandėlių, pradėjo kurtis vaistų pramonė. Vaistininkai papildę inteligentų gretas nusipelnė žmonių pagarbos.

Baigiantis 1918 m. Vidaus reikalų ministerijoje buvo įsteigtam Sveikatos departamentas, jame farmacijos skyrius farmacijos reikalams tvarkyti. Skyriui vadovauti buvo pakviestas iš Rusijos sugrįžęs: provizorius, žemaitis Jonas Makauskis. Jis tuoj ėmėsi darbo. Pirmiausia buvo suregistruotos visos Lietuvoje išlikusios vaistinės ir vaistų sandėliai, buvo nustatytos „Vaistų prekybos ir gamybos taisyklės“, kurios buvo paskelbtos 1919 m. kovo 9 d. laikraštyje „Lietuva“.

Buvo nurodyta, kad visos vaistinės, vaistų krautuvės ir vaistų sandėliai gali būti steigiami tik su Sveikatos departamento leidimu, Vaistinės gali atidaryti tik farmacininkai. Normalinėse vaistinėse vedėjas turi turėti aukštąjį farmacijos mokslą, kaimo vaistinėse vedėju gali būti ir vaistininko padėjėjas. Vaistinėje gali būti tik vienas vaistinės mokinys. Visi farmacininkai ir vaistinės mokiniai iš Sveikatos departamento turėjo gauti leidimą verstis praktika Lietuvoje.

Vaistų krautuves siekta uždaryti, bet sulaukus didelio prekybininkų, pasipriešinimo, to buvo atsisakyta, tik buvo apribotas jų asortimentas.

1920 m. sausyje Kaune buvo įsteigti Aukštieji kursai, kuriuose buvo ir farmacijos sekcija. Į kursus buvo priimami vaistininkų padėjai, kurie turėjo Sveikatos departamento leidimą.

1920 m. provizorius J. Makauskis buvo išrinktas į Lietuvos Steigiamąjį Seimą. Seimas priėmė Lietuvos konstituciją ir įvedė auksu paremtą Lietuvos valiutą – litą, 1922 m. Aukštieji kursai buvo reorganizuoti į Lietuvos universitetą. Medicinos fakultete buvo ir farmacijos skyrius. Į farmacijos skyrių buvo priimami baigusieji gimnaziją ir vaistininkų padėjėjai du metus dirbę vaistinėje ir išlaikę papildomus egzaminus iš fizikos ir matematikos iš gimnazijom kurso. Vėliau buvo priimami tik baigę gimnazijas, o vaistininkų padėjėjai galėjo būti laisvais klausytojais kol įsigys brandos atestatą.

Mokslas universitete tęsėsi 8 semestrus, išlaikę reikalingus egzaminus ir atlikę praktikos darbus, gaudavo farmacijos kandidato liudijimą, kuris vėliau buvo prilygintas vaistininko padėjėjo pažymėjimui. Po to metus farmacijos kandidatas turėjo dirbti vaistinėje ir apginti diplominį darbą. Tik tada jis gaudavo chemiko-vaistininko diplomą. Mokslas užtrukdavo apie 6 metus. Už mokslą metinis mokestis buvo 200 litų.

1922 m. Lietuvoje buvo 257 vaistinės, o 1938 m. – 327. 1937 m. Lietuvos seimas priėmė naują „Vaistų prekybos ir gamybos“ įstatymą. Pagal įstatymą vaistinės buvo steigiamos Vidaus reikalų ministerijos leidimu. Vaistinės steigti ir laikyti nuo tol turėjo teisę: valstybė, vietos savivaldybė, Lietuvos Raudonojo kryžiaus draugija, baigę aukštąjį mokslą farmacininkai miestuose ir kaime – vaistininkų padėjėjai. Vaistinę gali steigti tik Lietuvos piliečiai, turintys ne mažiau nei 25 metus amžiaus, turintys

praktines teises. Vaistinės buvo suskirstytos į pirmos eilės ir antros eilės vaistines. Pirmos eilės vaistinei turi vadovauti farmacininkas baigęs aukštąjį farmacijos mokslą, antros eilės – vaistininko padėjėjas. Miestuose kur gyvena iki 10 tūkst. gyventojų vaistinei turi tekti 3000 gyventojų, jei miestas didesnis – 4000 gyventojų. II-os eilės vaistinės turi būti viena nuo kitos – 7 km atstumu. Įvežti vaistus iš užsienio galima tik gavus Sveikatos departamento leidimą.

Už leidimą vaistinei steigti reikėjo mokėti: už miestelio vaistinę – 300 litų, miestų 1000–2000 litų.

Vaistai turėjo būti parduodami pagal vaistų taksą, kurią nustato Vidaus reikalų ministeris. Vaistinės ir vaistų gamintojai atsako už vaistų kokybę. Receptai vaistinėje saugomi 3 metus, išduodant vaistinėje pagamintą vaistą, išrašoma signatarą. Vaistus pardavinėti turi teisę tik vaistinės. Įstatymas nustatė ir vaistinių darbo laiką. Vietovėse, kur yra daugiau nei viena vaistinė, naktimis ir šventadieniais vaistinės budi paeiliui. Kur yra tik viena vaistinė, esant būtinam reikalui, vaistai turėjo būti parduodami ir naktį.

Lietuvoje 1938 m. veikė 17 vaistų sandėlių. Vaistų sandėlio savininkas galėjo nebūti farmacininkas, bet sandėlio vedėju jis turėjo samdyti aukštąjį farmacijos mokslą baigusį.

Tarpukario Lietuvoje vaistinės buvo gražios, oficiną puošė gražūs baldai, veidrodžiai, lentynose sustatyti vaistinėm indai (štanglazai). Įlę vyrai į vaistinę nusiimdavo kepurę. Vaistininkai buvo gerbiami, jie ne tik teikė farmacinę pagalbą, o miesteliuose kur nebuvo gydytojo ir medicinos pagalbą, dalyvavo visuomeniniame gyvenime. Profesija moteriškėjo. Prieš antrąjį pasaulinį karą vaistininkų padėjėjų ir universiteto studentų farmacininkų didesnę dalį sudarė moterys.

1922 m. Lietuvoje pradėjo steigtis ir vaistų pramonės įmonės – chemijos farmacijos laboratorijos. 1938 m. jų buvo net 9, iš jų 4 Kaune, 3 – Klaipėdoje, po vieną Šiauliuose ir Ukmergėje. Didžiausios įmonės buvo „Sanitas“ ir „GerMaPo“ Kaune. Chemijos farmacijos įmonės gamino preparatus iš augalų - ekstraktus, tinktūras, tepalus įvairias tirpalus mediciniskus spiritus, ampuliuotus vaistus injekcijoms, tabletes ir kapsules bei kosmetikos priemones. Tačiau didelę dalį vaistų vaistinėse sudarė importuojami iš užsienio vaistai.

Vaistų gamybos įmonei turėjo vadovauti provizorius ar chemikas vaistininkas.

1940 m. birželio 15 d. Sovietų armijai okupavus Lietuvą buvo sugriauta iki tol veikusi krašte farmacijos sistema. Vaistinės, vaistų sandėliai ir vaistų pramonės įmonės buvo nacionalizuotos, didesnių vaistinių vedėjai nuo vadovavimo vaistinei buvo nušalinti, vietoj jų buvo kai kur paskirti ir vaistininko padėjėjai. Kai kurie vaistų sandėliai bei chemijos farmacijos laboratorijos buvo uždaryti. Vadovauti farmacijos sistemai buvo įsteigta Vyriausioji farmacijos valdyba, kaip Sveikatos apsaugos liaudies komisariato padalinys. Jos vadovu buvo paskirtas vaistininko padėjėjas Beras Jofė, o jo pavaduotoju, neturintis farmacinio išsilavinimo Vladimiras Šperlingas.

Prasidėjo 50 metų trukusi Lietuvos okupacija.

Regina Žukienė

ĮMONEI „ŠVENČIONIŲ VAISTAŽOLĖS“ 135 METAI

Lietuvoje mažai tėra įmonių, kurios būtų buvę įkurtos dar XIX amžiuje ir veiktų iki dabar toje pačioje vietovėje. Švenčionių vaistažolių perdirbimo fabrikas, įkurtas 1883 m. Švenčionių miesto centre, sėkmingai dirba iki šių dienų. Tiesa, keitėsi jo vardas, savininkai, teko jam pergyventi daug sukrėtimų, karų, okupacijų, tačiau jo veikla išliko tokia pati.

Nuo seno visame pasaulyje žmonės gydymui vartojo vaistinius augalus, Lietuvoje taip pat nuo gilių senovės įvairios ligos ir sužeidimai buvo gydomi vaistažolių arbatomis, antpilais, trauktinėmis.

Kiekviena šeima kaime pasiruošdavo žiemai savo vaistinėlę – įvairių džiovintų vaistažolių, todėl Lietuvoje yra senos vaistažolių rinkimo ir vartojimo tradicijos. Prieš pirmąjį pasaulinį karą Vilniuje birželio pabaigoje, apie Jonines vykdavo garsios vaistažolių mugės, į kurias parduoti miestiečiams savo surinktų vaistažolių atveždavo gyventojai iš viso Vilniaus krašto. Nederlingos Vilnijos žemės vertė kaimo žmonės ieškoti papildomų pragyvenimo šaltinių, vienas jų ir buvo vaistažolių rinkimas. Tai sudarė sąlygas pradėti pramoninį vaistingųjų augalų perdirbimą.

1883 m. Švenčionių vaistininkas, nuovokus verslininkas, provizorius Naumas Taraseiskis Švenčionyse įsteigė vaistažolių supirkimo punktą, užveisė vaistinių augalų plantaciją, įsigijo reikalingus įrengimus ir pradėjo pramoniniu būdu gaminti vaistažolių mišinius – arbatas.

Švenčionių apylinkių gyventojai noriai ėmėsi vaistinių augalų rinkimo, džiovinimo. Kalvotos žemės, miškai, pelkės ir raistai, visa dirvožemio įvairovė sukūrė palankias gamtos sąlygas įvairiems augalams augti, todėl šiame krašte gausu ir vaistažolių.

Provizoriui N. Taraseiskiui sekėsi, jis gamybą plėtė – carinės Rusijos rinka vaistažolėms buvo plati. Atskiruose rajonuose jis įsteigė vaistažolių supirkimo punktus, kuriems vadovavo patyrę žolininkai,

Pirmasis pasaulinis karas pagailėjo įmonės – ji išliko nesunaikinta. Tik atplėštas nuo Lietuvos Vilniaus kraštas atiteko Lenkijai. N. Taraseiskis savo įmonę pavadino „Taraseisky i synowie“ ir didesniuose Lenkijos miestuose įkūrė firmos skyrius reklamuodamas savo produkciją. Švenčionių fabrikas „Taraseisky i synowie“ Lenkijoje tapo žinomas.

Įmonė dalyvavo tarptautinėse parodose, jos produkcija buvo įvertinama sidabro medaliais, pagyrimo raštais, gamyba plėtėsi. Kaip rodo 1934 m. įmonės „Taraseisky i synowie“ išleistas kainynas, ji gamino 85 vaistinių augalų mišinius, 11 arbatų pagal žymaus Vilniaus Stepono Batoro universiteto profesoriaus, vaistinių augalų garsaus žinovo J. Musinskio receptūrą ir daugybės augalų rūšių, pjaustytą, maltą vaistinę žaliavą. Savo produkciją fabrikas pardudavo vaistų pramonei, vaistų sandėliams, vaistinėms, siųsdavo užsienio firmoms.

Sėkmingai plėtojantis vaistažolių gamybai, 1924 m. Švenčionyse įsikūrė konkurentinė firma „Ziola Lecznice“.

Jos savininkai buvo prekybininkas, vos 4 pradžios mokyklos skyrius baigęs, Ruvimas Abramovičius ir šiek tiek agronomijos mokslų ragavęs, prieš revoliuciją Vakarų Ukrainos dvare sodininku dirbęs, Vasilijus Gromovas.

1928 m. Švenčionyse pradėjo veikti „Ziola Lecznice“ vaistažolių perdirbimo fabrikas. Firma rimtai konkuravo su N. Taraseiskio įmone ir greitai iš jos paveržė didelę rinkos dalį. 1933 m. Vilniuje jos gaminiai parodoje buvo apdovanoti didžiuoju sidabro medaliu, Londono parodoje „Ziola Lecznice“ gavo net didįjį aukso medalį.

Abi firmom vaistažoles supirkinėdavo ne tik Vilniaus krašte bet ir daugelyje Lenkijos vietovių. Jų perdirbta vaistinių augalų žaliava buvo eksportuojama į Angliją, Belgiją, JAV, Norvegiją, Prancūziją, Palestiną, Šveicariją ir kitur.

Vaistažolių perdirbimą ir eksportą Vilniaus krašte parodo docento E. Kanopkos 1960 m. „Kauno valstybinio medicinos instituto darbuose“ paskelbti duomenys: 1929 m. buvo eksportuota 407,7 tonos vaistinių augalų, 1930 m. – 252,5 tonos, 1936 m. – 516 ir 1937 m. net 936,6 tonos.

Prof. K. Grybauskui, tuo metu dar jaunam Kauno universiteto asistentui, prieš Antrąjį pasaulinį karą apsilankius savo tėviškėje – Švenčionyse, vaistažolių perdirbimo įmonių darbas padarė didelį įspūdį, jis matė daug moterų atnešusių parduoti surinktas vaistažoles, ir įmonėje dirbančius darbininkus; apie tai parašė straipsnį į „Farmacijos Žinias“.

1936 m. provizorium N. Taraseinkis mirė. Įmonė atiteko jo sūnui, farmacijos magistrui Volfui Taraseiskiui, 1926 m. baigusiam Vilniaus Stepono Batoro universitetą. Volfas tęsė tėvo darbą.

1939 m. rugsėjo 17 d. Sovietų Sąjungai pradėjus karą prieš Lenkiją, po kelių dienų jai atiteko visas Vilniaus kraštas. Švenčionys, 1939 m. perdavus Vilnių ir dalį Vilniaus krašto Lietuvai, liko Sovietų Sąjungos žinioje. Čia tuoj buvo įvesta sovietų valdžia.

1940 m. pradžioje abu vaistažolių perdirbimo fabrikai buvo nacionalizuoti, o jų savininkai, kaip kapitalistai ir darbininkų išnaudotoja buvo suimti.

Nacionalizuotos įmonės buvo sujungtos į vieną Švenčionių vaistažolių perdirbimo fabriką ir perduotos Maskvoje esančiam sąjunginiam vaistinių augalų trestui „Lekrastrest“. Šis fabrikas turėjo 4 mūrinius dviejų aukštų pastatus, 12 vaistažolių sandėlių, 3 šildomas vaistažolių džiovyklas, o gretimame Cirkliškių kaime – vaistažolių plantacijas.

Tačiau ši priklausomybė tęsėsi vos metus, nes 1941 m. birželio 22 d. prasidėjus karui su Vokietija, birželį Švenčionis užėmė vokiečiai.

Vokiečių okupacijos metais Švenčionių vaistažolių pardirbimo fabrikas atiteko bendrovei „Sodyba“, kuri vertėsi vaisių ir daržovių, bei vaistinių augalų supirkimu ir perdirbimu. Vaistažolės buvo superkamos, gyventojai buvo raginami kuo daugiau jų surinkti. Karo metais Vokietijos vaistų pramonei reikėjo žaliavos. Už vaistinius augalus buvo mokami pinigai ir dar duodami „taškai“, už kuriuos buvo

galima nusipirkti druskos ir kitų karo metais normuojamų prekių.

1944 m. grįžtančio fronto mūsų metu Švenčionių miestas sudegė. Buvo sunaikintas ir Švenčionių vaistažolių perdirbimo fabrikas. Apie 80% pastatų buvo sugriautų, tačiau pavyko išgelbėti kai kuriuos įrenginius, kaip pjovimo, malimo mašinas. Buvo sunaikintos ir vaistažolių plantacijos.

1944 m. vasarą atkūrus sovietų valdžią Vilniaus krašte, Švenčionių vaistažolių perdirbimo fabriko savininku vėl tapo „Lekrastrestas“. Tačiau, kadangi iš fabriko nebuvo jam jokios naudos, 1945 m. liepą „Lekrastrestas“ pardavė LSSR Sveikatos apsaugos liaudies komisariato Vyriausiajai farmacijos valdybai (VfV) karo nesunaikintą Švenčionių vaistažolių perdirbimo fabriko dalį - pusiau suardytą įmonės pastatą Švenčionių miesto centre su kai kuriais išlikusiais įrengimais ir pagalbinį ūkį Cirkliškių kaime.

Perimto fabriko direktoriumi buvo paskirtas ilgametis fabriko darbininkas, vaistažolių specialistas, nors ir mažo mokslo, Antanas Bilkis. Tačiau greitai, nuo spalio 20 d. iš direktoriaus pareigų jis buvo atleistas ir naujuoju direktoriumi buvo paskirtas Zinenka. Reikia manyti kad taip buvo padaryta vietinės valdžios reikalavimu, nes A. Bilkis buvo nepartinis.

1944 m. fabrike ir pagalbiniame ūkyje dirbo 42 darbuotojai. Tačiau Vyr. farmacijos valdyba fabrikui atkurti lėšų neturėjo, buvo sunaikintas ir vaistinių tinklas. Todėl 1946 m. gruodyje Cirkliškių ūkis buvo perduotas Mašinų-traktorių stočiai, o 1947 m. lapkričio mėn. VfV viršininko įsakymu Švenčionių vaistažolių perdirbimo fabrikas užkonservuotas, jis buvo paverstas vaistažolių paruošų punktu. 1948 m. įmonėje buvo atnaujinta šiokia tokia gamyba – pradėtos tiekti surinktos vaistažolės vaistų gamybos įmonėms. Fabrikas buvo pervestas į ūkiskaitą, o nuo 1950 m. kaip cechasis prijungtas prie Vilniaus farmacijos fabriko „Eška“, kuri vėliau pavadinta „Gegužės Pirmoji“. 1950 m. fabrikas pagamino 8,4 tonas vaistinių augalų arbatų.

1952 m. Švenčionių vaistažolių perdirbimo fabrikas pradėjo veikti kaip atskira įmonė. Direktore buvo paskirta jauna, tik 1951 m. Kauno medicinos institutą baigusi provizorė Antanina Šadzevičiūtė. Jai teko organizuoti gamybą, atstatinėti sugriautus pastatus, remontuoti įrengimus. Fabrikas vykdė vaistažolių paruošas, pjaustė, malė paruoštą žaliavą, kurią siuntė vaistų sandėliams ir farmacijos pramonės įmonėms. 1953 m. buvo perdirbta 73 tonos vaistinių augalų, o 1954 m. pagaminta ir 1,6 tonos fasuotų arbatų.

Provizorė A. Šadzevičiūtė sunkiai susirgo ir po ligos į fabriką nebegrižo. Laikiniu fabrikos direktoriumi buvo paskirtas agronomas Petras Jasūda, dirbęs Švenčionių inkubatoriaus direktoriumi. Vadovavimas fabrikui buvo jo antraeilės pareigos. Specialistų tuo metu Švenčionyse labai trūko.

Po kelių mėnesių direktore buvo paskirta jo žmona, farmacijos magistrė Vanda Zajačkovska-Jasūdienė, Pabradės vaistinės vedėja.

Palengva fabrikas pradėjo atsigausti. Gamino arbatas, net kurį laiką kiaulių pašarų priedą su vaistažolėmis „Mūsų kiaulytės“, perėmęs tą gamybą iš chemijos-farmacijos fabriko „Sanitas“.

1956 m. fabriko direktore buvo paskirta vaistininko padėjėja, komunistų partijos Joana Danilavičienė, rajono

Naumas Taraseiskis

valdžia reikalavo, kad fabriko vadovas būtų partijos narys, o V. Jasūdienė buvo nepartinė. J. Danilavičienė buvo energinga, gera organizatorė, neakivaizdiniu būdu baigė Kauno medicinos institutą ir 1967 m. gavo provizorės diplomą.

Fabrikas pradėjo sparčiai augti, 1958 m. buvo pastatyti vaistažolių sandėliai, 1960 m. – naujas gamybinis-administracinis pastatas.

1959 m. fabriko vyriausiu inžinieriumi buvo paskirtas Kauno medicinos instituto auklėtinis provizorius Vladas Rogalskis. Per savo darbą fabrike 1959-1971 m. mechanizavo gamybą, jo vadovaujami fabriko mechanikai pagamino vaistažolių sijojimo, arbatų maišymo įrenginius, vaistažolių perdavimo iš sandėlių į gamybą transporterius. Sijojant vaistažoles darbininkams nebereikėjo kvėpuoti dulkėmis, sijojimas vyko automatiškai uždaroje patalpoje. Įrengimų nebuvo kur pirkti, be to fabrikas tam neturėjo lėšų. Bankas kredito gamybai mechanizuoti nedavė, lėšas turėjo skirti Valstybinis Plano komitetas.

Fabriko gaminamos arbatos buvo siunčiamos visoms sąjunginėms respublikoms, jos pasiekdavo net tolimąjį Sibirą. Kasmet įvairių arbatų buvo pagaminama per 500 tonų. Be to, fabrikas fasuodavo ir kitas vienuosius vaistažoles: meškauogių lapus, šalpusnių, dilgėlių lapus, kmynų vaisius, pataisų sporas ir kitas vaistažoles. 1989 m. produkcijos buvo pagaminta už 2778 tūkst. rublių, fabrike dirbo 71 darbuotojas.

Fabrikas vykdė ir vaistažolių paruošas, kasmet paruošdamas apie 300 tonų sausos vaistinės augalinės žaliavos. Vaistiniai augalai būdavo superkami iš gyventojų, aktyviai paruošose dalyvaudavo mokyklos. Kasmet būdavo rengiami konkursai – vaistažolių dienos, kuriose gausiai dalyvavo moksleiviai.

Paruošoms fabrikas turėjo savo paruošų punktus. Dirbo 7 etatiniai paruošėjai ir 11 neetatinų, dirbusių pagal sutartis, jiems buvo mokamas tam tikras procentas nuo paruošų sumos. Pabradaje buvo pastatyta: paruošų punktui vaistažolių sandėlis. Tačiau paruoštos Lietuvoje žaliavos gamybai neužtekdavo, didelę dalį tekdavo įsivežti iš kitų Sovietų sąjungos vietovių.

1977 m. fabriko direktorė Joana Danilevičienė išėjo į pensiją, į jos vietą fabrikui vadovauti buvo paskirta jauna provizorė Žibutė Bičkauskienė. Ją 1986 m. pakeitė provizorius Romas Storukas.

Specialistų kadrus sukomplektuoti fabrikui buvo sunku. Švenčionys – Lietuvos provincija, buitinės sąlygos nebuvo geros, trūko butų. Baigę Kauno medicinos institutą jauni provizoriai ilgai neužsibūdavo, nors čia jie išeidavo gerą gyvenimo mokyklą. Daugelis jų vėliau tapo mokslininkais ar gerais gamybos vadovais. Savo darbinę veiklą Švenčionyse pradėjo 1960 m. baigęs Irkutsko farmacijos fakultetą Liudvikas Švambaris. Fabrike jis dirbo eksperimentinės, po to techninės kontrolės laboratorijos vedėju, įmonės vyriausioju inžinieriumi. Dirbdamas fabrike apginė disertaciją, vėliau tapo Kauno medicinos instituto docentu. Švenčionyse darbo krikštą gavo ir prof. habil. daktaras provizorius A. Toleikis, docentas Rimas Klimas; 1965 m. pradėjęs dirbti fabriko eksperimentinėje laboratorijoje provizorius Romualdas Citavičius taip pat apgynė disertaciją – tapo gamtos m. daktaru, dabar sėkmingai vadovauja Dusetų vaistinei.

Daugiau kaip 20 metų fabriko techninės Kontrolės laboratorijos vadove dirbo provizorė Ona Stonkaitė.

Nors fabriko gamyba plėtėsi, Vyriausiai farmacijos valdybai vargais negalais išprašius iš vyriausybės lėšų fabriko plėtrai, tačiau importinių įrengimų gamybai mechanizuoti gauti buvo neįmanoma, nes jiems įsigyti reikėjo užsienio valiutos. Didelių pastangų dėka VFFV pavyko nupirkti tik tabako pramonėje naudojamą pjaustymo mašiną. Gamybos mechanizavimas rėmėsi įmonės racionalizatorių darbu.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę Švenčionių vaistažolių farmacijos fabrikas tapo savarankiška įmone, po privatizavimo – akcine bendrove „Švenčionių vaistažolės“. Parėmus Sveikatos apsaugos ministerijai, ir gavus banko kreditą, 2000 m. Švenčionyse buvo pastatytas naujas, daugiaaukštis modernus pastatas, įsigyta naujų modernių įrengimų, nebeliko rankinio darbo fasuojant arbatas ir vaistažoles.

2000 m. įmonė buvo parduota Kipro kompanijai „VIP PROGRESS (OVERSEAS) LIMITED“ ir tapo UAB „Švenčionių vaistažolės“. Ši kompanija specializuojasi gaminti fitoterapinius preparatus, mitybos papildus, taip pat jų priedus. Užsieniečiai pasirinko Švenčionių įmonę todėl, kad Švenčionys ekologiškai švarus rajonas, jame nėra stambių pramonės įmonių. Prieš perkant įmonę buvo atlikti nuodugnūs grunto, dirvožemio tyrimai.

Privatizavus įmonę ji buvo pertvarkyta pagal Europos Sąjungos standartus. Naują gamybinį korpusą buvo baigta įrengti 2003 m.

Šiandien UAB „Švenčionių vaistažolės“ yra didžiausias vaistažolių perdirbimo fabrikas Baltijos šalyse. Jame dirba 120 žmonių ir kasmet pagaminama apie 300 tonų produkcijos. Per metus pagaminama beveik 4 mln. pakelių įvairių arbatų, kasmet sukuriami keliolika naujų produktų. Nauji žolelių mišiniai kuriami pasitelkiant mokslininkų ir dirbančių įmonėje specialistų patirtį. Įmonė turi kokybės tyrimų laboratoriją ir yra įdiegta Kokybės valdymo sistema GMP (Good Manufacturing Practice).

„Švenčionių vaistažolės“ dabar gamina įvairias vaistinių augalų ir vaisines arbatas, vaistažolių kapsules, pastiles, sirupus, skirtus gydymui ir ligų profilaktikai. Žolelių arbata

gaminama mažuose vokeliuose ir fasuojama po 70 gr., taip pat fasuojamos vienkompentinės vaistažolės – ramunėlės, čiobreliai, pipirmėtės, melisos ir kt.

Pagadinta produkcija tiekama Lietuvos vaistinėms, prekybos įmonėms, eksportuojama į daugelį užsienio šalių: Latviją, Estiją, JAV, Didžiąją Britaniją, Izraelį, Nyderlandus, Prancūziją, Vokietiją, Austriją, Airiją, Japoniją, Baltarusiją, Ukrainą, Rusiją ir kitas šalis.

Vaistiniai augalai nuperkami Lietuvoje, auginami savo ūkyje, su Lietuvos ūkininkais sudaromos vaistažolių auginimo sutartys, trūkstama žaliava importuojama iš Lenkijos ir kitų kraštų.

Prieš 135 m. įkurta vaistinininko Naumo Taraseiskio įmonėlė Švenčionyse Vilniaus krašte surinktų vaistažolių perdirbimui, šiandien tai moderni, šiuolaikinė įmonė, turinti naujausią technologinę ir laboratorinę įrangą, apdovanota daugyba įvertinimų ir sertifikatų, aukščiausios kokybės vaistinių augalų produkciją tiekianti Lietuvai ir užsienio rinkai.

Regina Žukienė

FARMACIJOS IR SVEIKATOS MUZIEJUS LISABONOJE

Šis muziejus įkurtas 1996 m. Jo steigėjas – Portugalijos nacionalinė vaistinių savininkų asociacija (ANF), įkurta 1975 m. Portugalijoje yra apie 3000 vaistinių. Muziejaus steigėjų misija buvo išsaugoti pasaulio ir Portugalijos farmacijos profesijos istoriją. Muziejus įsikūręs Lisabonos senamiestyje restauruotoje rezidencijoje, kuri buvo pastatyta 1870 m. Svarbu pažymėti, kad šiame muziejuje atspindima ne tik farmacijos, bet ir sveikatos istorija per 5000 metų. Farmacijos ir sveikatos tema pateikiama itin kokybiškais artefaktais iš labai skirtingų civilizacijų ir kultūrų – Mesopotamijos, Egipto, Graikijos, Romos, Inkų, Atekų, Islamo, Tibeto, Kinijos, Japonijos ir kt.

Vaistinių pristatymas pradedamas nuo viduramžių ir baigiamas 1929 m., susiejant šią data su anglų mokslininko Aleksandro Flemingo penicilino atradimu. Muziejaus kolekcija buvo pradėta kaupti nuo 1981 m., kai dr. S. Basso padovanojo savo privačią kolekciją. Dabar muziejaus kolekcijoje yra virš 14000 eksponatų. Verta paminėti išskirtinius eksponatus – tai Egipto sarkofagas, Romos ir Toskanos keramika, Kongo statulėlės, nešiojama vaistinė, kurią R. Amundsenas naudojo 1911 m. ekspedicijoje, 17 a. tuščiavidurė knyga, kurioje buvo slepiami nuodų preparatai. Vertinga yra ir kelioninė vaistinė, kuri buvo STS-97 misijoje „Space Shuttle Endeavor“. Muziejų puošia 15–19 a. rekonstruoti vaistinių interjerai. Lankytojų dėmesį patraukia 19 a. Kinijos tradicinės vaistinės iš

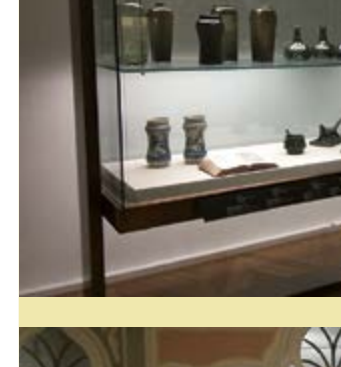
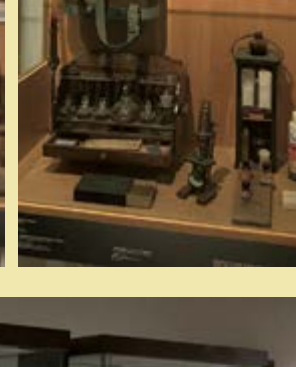
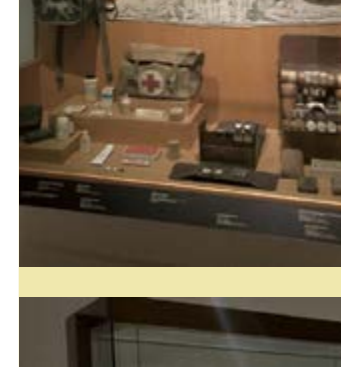
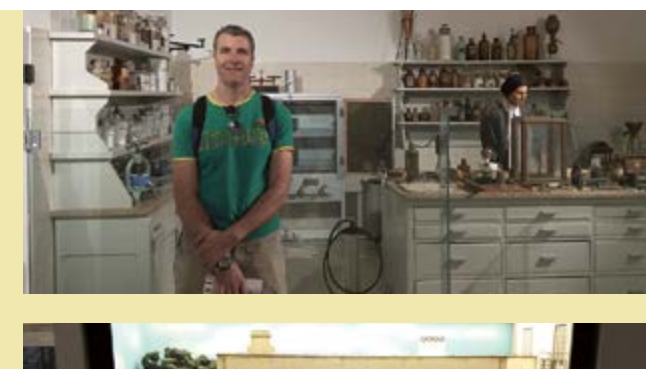
Makao rekonstruotas interjeras. Vaistinių interjerus puošia keramikos, porceliano, fajanso vaistams laikyti skirti indai, surinkti iš vienuolynų, ligoninių ir viešųjų vaistinių. Eksponuojami senieji vaistų gamybos aparatai ir prietaisai, įvairi stiklinė tara, skirta skystiesiems vaistams, senosios farmakopėjos bei vaistų reklaminių plakatai.

Turistai ne tik aplanko šį muziejų, bet gauna rekomendaciją aplankyti kitoje namo pusėje esantį unikalų restoraną „Pharmacia Lisbon“. Šiame restorane yra retų sieninių medicinos spintelių, įdomių vaistų pakuočių, o paprastas geriamas vanduo ant stalų pateikiamas sename eterio butelyje... Čia visi kokteiliai turi „vaistų“ pavadinimus, tokius kaip „LSD“ kokteilis (viskio ir ginjinha likerio mišinys), „Ibuprofeno“ kokteilis (citrinų sultys su romu), „Paracetamolio“ kokteilis (medus, melionas ir imbieras) ir t.t. Nuo šio restorano terasos atsiveria puiki senamiesčio panorama.

Taigi, jei būsite Lisabonoje, būtinai aplankykite šį modernų farmacijos ir sveikatos istorijos muziejų, kurio adresas yra: Rua Marechal Saldanha 1, Lisbon 1249-069. Jis dirba nuo pirmadienio iki penktadienio 10-18 val., susisiekti galima tel.: +351 218450660 arba el. paštu: museudafarmacia@anf.pt. Bilieto kaina – 5 eurai. Iš mano darytų nuotraukų galite susidaryti įspūdį apie šią dėmesio vertą mūsų profesijos istorijos skoningai pristatytą ekspoziciją.

Eduardas Tarasevičius

79th FIP World Congress of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences

Abu Dhabi,
United Arab Emirates
22 - 26 September 2019

New horizons for
pharmacy –
Navigating winds
of change

First Announcement

ABU DHABI 2019
FIP WORLD CONGRESS
22-26 September

Lietuvos farmacijos sąjunga (LFS) organizuoja farmacijos mokslininkų ir vaistinininkų išvyką į Tarptautinės farmacijos federacijos (FIP) **Farmacijos mokslų ir praktikos 79-ąjį kongresą, kuris vyks Abu Dabio mieste (Jungtiniai arabų emyratai) 2019 m. rugsėjo 22-26 dd.** Šio kongreso tema: „Nauji farmacijos horizontai - pokyčių navigacijos vėjai“. LFS kviečia kolegas iš anksto planuoti komandiruotę arba atostogas vykti kelti savo profesinę kvalifikaciją šiame tarptautiniame forume. Kongreso dalyviams bus įteikti pažymėjimai, įvertinant kiekvieną dalyvavimo kongrese dieną, po 9 val. už dieną. Dėl išsamesnės informacijos prašome kreiptis į LFS būstinę el. paštu: taredas@gmail.com, arba mob. tel. 868714474 iki balandžio 1 d.